- -

י"ח. צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה- אשת אחיו
שלא היה בעולמו, שעשה בה אחיו מאמר [קידושי כסף או שטר], ומת,
צרתה חולצת ולא מתייבמת. הגמ' אומרת שלמ"ד יש זיקה אף
בלא עשה מאמר אינה מתייבמת, משום שהיא צרת אשת אחיו
שלא היה בעולמו בזיקה, והא דתני מאמר, לאפוקי מבית שמאי
דסבירא להו שמאמר קונה קנין גמור ופטורה גם מחליצה, ואמנם דעת ר"מ שאם לא עשה מאמר השניה זקוקה ליבום או לחליצה, והגמ' מבארת שר"מ סובר שאין זיקה.

ביטול מצות יבמין- ד' אחים ששניים מהם נשואים לב' אחיות, ומתו הנשואים את האחיות, ונפלו ב' האחיות ליבום לפני ב' האחים, הרי שתיהן חולצות ולא מתייבמות, דברי ר"מ.
הגמ' מבארת שלמ"ד יש זיקה אסור לייבם מפני שהיא אחות אשה בזיקה דתרוייהו זקיקי לי' להאי ותרוייהו להאי, וגם לר"מ דס"ל אין זיקה מ"מ לא ייבם אלא יחלוץ, משום דאסור לבטל מצות יבמין, ואפי' בספק, וחוששים שמא אחד ייבם ואח"כ ימות אחיו, ותיפטר השניה משום אחות אשה אף בלא חליצה, ולכן הראשון חולץ, ואז גם אם השני ימות הוא יוכל לחלוץ לשניה, ומדינא אחרי שהראשון חלץ יכול השני לייבם, אלא שחוששים שמא יבוא הראשון לייבם. רש"י. והתוס' (ד"ה דלמא) כתבו בשם ריב"ן שכיון שבשעת נפילה אין שתיהן ראויות נאסרו לעולם, והקשו התוס' שהיבמה הראשונה שנפלה תהיה מותרת, דהוי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה שחוזרת להתירה הראשון. עוד כתבו התוס' (שם) שאע"פ שרבנן לא חוששים בכהן גדול ביוה"כ שמא תמות אשתו, ור"מ עצמו לא חושש שמא יבקע הנוד או שמא ימות, מ"מ לזמן מרובה חוששים שמא ימות לכו"ע. עוד כתבו התוס' (ד"ה משום) ששיטת ר"ע שגם כשחולץ יש ביטול מצות יבמין, דדריש "בית חלוץ הנעל" הכתוב קראו ביתו,
דדינה מדאורייתא כאחות אשתו.

ואמנם שיטת ר"ג ש(אין זיקה לקמן נ"א. ו)מותר לבטל מצות יבמין, ואפי' בודאי, ועל כן מי שנפלה לפניו יבמה ליבום והוא נשוי לאחותה הקטנה, אין אומרים לקטנה למאן לעקור נישואיה כדי לייבם אחותה הגדולה, אלא תמתין עד שתגדיל ותפטר היבמה מן היבום משום אחות אשה. לרש"י הגדולה ממתינה עד שתגדיל הקטנה ויבעול ויהיו קידושין גמורים ותצא הגדולה משום אחות אשה. ולתוס' (ד"ה מיאנה) הקטנה צריכה להמתין ואסור לבעול אותה עד שתגדיל, דאע"פ שאין זיקה, מכוער הדבר כיון שביאה זו אינה פוטרת את הגדולה. עוד כתב רש"י שלרבנן הקטנה אסורה עליו, ואין נישואיה גמורים לומר שתצא השניה משום אחות אשה, דשמא תמאן, ולכן מלמדים את הקטנה למאן ולעקור את הנישואין, כדי לייבם את השניה. וכתבו התוס' (י"ז: ד"ה אבל) שר"ג מודה שאין לישא את אחות זקוקתו, ומיאון שאני שהיא כבר נשואה לו.

י"ח: לשיטת שמואל יש זיקה, ואסור בקרובות יבמתו אף לאחר מיתתה, בין ביבם אחד בין בשני יבמין, ועל כן שומרת יבם שקידש אחד היבמין את אחות היבמה אחרי שהיבמה נפלה ליבום, אסור לו לישאנה עד שאחיו ייבם או יחלוץ, משום שהיא אחות זקוקתו, וכדרבי יהודה בן בתירא. וכתבו התוס' (ד"ה שומרת, וד"ה אומרים) שהאיסור הוא דווקא בקידש, דאין הקידושין מפקיעים את הזיקה, אבל נישואין מפקיעים את הזיקה, ואסור לישא מפני שנראה כנושא אחות זקוקתו, ומ"מ אין צריך להוציא, כיון שהיא תבוא לכלל התר כשיעשה אחיו מעשה, ודווקא קידש אחר נפילה, אבל קידש לפני נפילה א"צ להמתין כלל.

עוד בענין אשת אחיו שלא היה בעולמו ובדעת רבי שמעון
בריש פירקין (י"ז.) נתבאר שאם נולד אח נוסף אחרי שמת האח הראשון, ואותו אח הרי אינו יכול לייבם את אשת אחיו שהרי אין יבום אלא באח שהיה
חי בחיי אחיו, ואח"כ ייבם אח אחר את אשת אחיו, וגם הוא מת בלי בנים, הרי
היא פטורה ואסורה ליבום משום שהיא היתה אשת אחיו שלא היה בעולמו, ופוטרת צרתה. ולהלן יבואר שגם אם נתייבמה אשת הראשון לפני לידת האח השלישי הרי היא פטורה ופוטרת צרתה, אמנם ר"ש חולק בזה, והגמרא דנה האם ר"ש חולק גם בדין הראשון בנולד ואח"כ ייבם, וכדלהלן.

אשת אחיו שלא היה בעולמו, בייבם ואח"כ נולד- אם מת האח הראשון וייבם אחיו את היבמה, ואח"כ נולד להם אח, ואח"כ מת האח השני, הראשונה פטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשניה משום צרתה, ואם רק עשה בה מאמר צרתה חולצת ולא מתייבמת.

דעת ר"ש באשת אחיו שלא היה בעולמו -

שיטת ר"ש שיכול האח השלישי לייבם אף את אשת הראשון שייבם אותה השני כיון שכשנולד השלישי כבר נתייבמה, ולא היתה על השלישי בזיקת האח הראשון.

שיטת רבי אושעיא שגם בנולד ואח"כ ייבם מתיר ר"ש לשלישי לישא את אשת הראשון, דקסבר יש זיקה וזיקה ככנוסה והוי כייבם ואח"כ נולד. (ולהלן תובא שיטת רב פפא שר"ש מתיר רק בייבם ולבסוף נולד, והגמ' תקשה על דברי רבי אושעיא). רבי אושעיא אינו רב
אושעיא. תוס' (ד"ה ועוד).

ואיסור אשת אחיו שלא היה בעולמו לר"ש אליבא דרבי אושעיא איירי בב' אחים שנולד השני אחרי מיתת הראשון דודאי אסורה לשני מכח זיקת הראשון, או באופן שיש עוד אח אלא שהוא לא ייבם את אשת הראשון ולא מת, אבל אם השני ייבם פקעה זיקתו ונעשית אשתו של שני והיא מותרת לו. ואף אם לא ייבם כיון שהוזקקה לו הרי היא ככנוסה, וכשמת היא מותרת לשלישי.

הגמ' מבארת שדווקא ביבם אחד יש זיקה, אבל בב' יבמין לא הוי ככנוסה, והיכא שעשה מאמר מספקא ליה אי הוי מאמר או לא, ועל כן קאמר ר"ש שג' אחים הנשואים לג' נשים שאינם קרובות זו לזו, ומת הראשון ועשה בה השני מאמר ומת, שמייבם אחת וחולץ לשניה ואינו מייבם שתיהן, משום דבב' יבמין מספקא ליה אם המאמר מועיל -קונה והיא אשת שני, ואסור לייבם את שתיהן משום שאסור לייבם ב' יבמות של אותו אח דכתיב "בית אחיו" בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, ומ"מ צריך לחלוץ לשניה (אע"פ שאם יש זיקה מייבם אחת והשניה פטורה), שמא המאמר אינו מועיל וצריך לייבם שתיהן, אבל ביבם אחד יש זיקה, (ולרבנן במקרה הנ"ל שתיהן חולצות ולא מתייבמות, דכתיב "יבמה יבוא עליה" מי שעליה זיקת יבם אחד כגון שלא נפלה אלא פעם אחת, או שהשני ייבם ופקעה זיקה ראשונה, או שלא עשה השני מאמר, ולא זיקת ב' יבמין שיש קצת זיקה מן הראשון כיון שלא נתייבמה, וצרתה אסורה מחמתה).

י"ט. ו אין לומר שבאמת לר"ש מדאורייתא אפשר לייבם אחת והשניה פטורה, ומדרבנן אסור גזירה שמא יאמרו שב' יבמות הבאות משני בתים (ונפלו יחד בצמצום. רש"י. או שאשת הראשון היא ערוה על האח שמת. תוד"ה שמא). שייבם אחת השניה פטורה אף מחליצה, דהא ר"ש אמר שטעמו משום שיש ספק אם מאמר קונה או לא. הו"מ לשנויי דלדבריהם דרבנן קאמר. תוס' (ד"ה והא). והא דאמר ר"ש לקמן נ"א: שמאמר קונה קנין גמור, היינו לענין שביאה ומאמר אח"כ לא מועילים, ולא לענין שמאמר הוי ככנוסה. תוס' (ד"ה דתניא).

"ימי נסים היו לישראל - פורים ופסח", כך כתב רש"י (תענית כט. ד"ה משנכנס) בביאור הא דמשנכנס אדר מרבים בשמחה . ולפירושו נמצא ששמחת פסח נמשכת היא משמחת פורים, ו מסתמא לא בכדי כן הוא הסדר, זאת על אף שהחדש הזה לכם ראש חדשים, ואסתר סוף כל הנסים (יומא כט.).

והנה פסח הוא המועד הראשון, בו נהיינו לעם - עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעי' מג כא), וזוהי תכלית העולם - לכבודי בראתיו (שם פס' ז), ולרום מדרגת ההכרה במלכותו ית' זכו ישראל ביצי" מ - ובמורא גדול זה גילוי שכינה, וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי.
ולכן שירת יום השישי היא ה' מלך גאות לבש, באשר האדם הנברא ביום זה הוא היחיד המכיר במלכות הי"ת בעולמו, וכ"ז לנו הוא כדדרשו ביבמות סא. אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם.
אולם שמחה זו איננה שלימה אלא כאשר ההכרה בכבוד שלימה היא, דזהו טבע הקדושה שממלא את הכל, וכבוד ה' מלא את המשכן, ולעת"ל וימלא כבודו את כל הארץ א מן ואמן. וזהו שאין ה' שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק.
ובנס אסתר זכו לחזות במפלת עמלק, ואז ראו איך כל הטבע מונהג למען עבדי ה', ולעומת זאת נתקדשו בלבותם החיים הגשמיים הפשוטים ביותר, בכל דרכיך דעהו, עבודת ה' בענייני הגוף, משתה ושמחה משלוח מנות ומתנות לאביונים. וכללא הוא קדושת הגוף לא פקעה בכדי (נדרים כט.).
ונמצאת שמחת הפורים משלימה את השמחה הרוממה של עם זו יצרתי לי, של ממלכת כהנים וגוי קדוש, מטעימה היא מצוף השלימות העתידה לתכלית הבריאה, כאשר יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה. וזוהי אחדות השמחה מתתא לעילא, מסוף כל הניסים לתחילתם, להתחדש בראש החדשים מתוך טעימת תכליתם וההכרה עד היכן הדברים מגיעים - עד י והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.
וכחלק משלימותנו מצינו דבר נפלא בריבית, שלגבי ישראל נחשבת עוול גמור וקרויה גזל (ב"מ סא.), ולגבי נכרי לא מבעיא שמותרת אלא אסור להלוותו ב חינם (תוס' ב"מ ע: ד"ה תשיך), ולרמב"ם (מלוה ה א) מצוה להלוותו בריבית, ובשאר איסורים לא אשכחן כן, ואפי' למ "ד גזל עכו"ם מותר אינו חיוב או מצוה, ויש להתבונן בזה .
הנה 'כתב רחמנא יצ" מ בריבית' (ב" מ סא:), ובעצם מהלך היציאה חוזר ונשנה יסוד ההבדלה בין מצרים ובין ישראל, וגם ביציאה עצמה כתיב 'ולכל בנ"י לא יחרץ כלב לשונו וכו' למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל' (שמות יא ז).

חזינן בזה שכנס"י עומדת כבריה בפנ"ע נעלית משאר עמים, עד שהבחנתה בענייני עוול הינה הבחנה שאינה ניכרת ביחס לעמים אחרים, מה שביחס לשאר ברואים הוא לכתחילה ללא כל תחושת עוול הרי שביחס לישראל הוא עוול גמור וגזל עד כדי ש'הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים' (ב" מ שם). המשך בעמוד הבא

גליון 92 | יבמות י"ח. – יבמות נ"ד: | ניסן ה'תשפ"ב

מחולק חינם
לזיכוי הרבים

סיכום גמרא

רש"י ותוס'

גליון מוגדל
עד סוף ניסן

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי, משנה ברורה (לפי סדר הדף היומי בהלכה), ספרי מוסר (לפי סדר מבחני דרשו), חפץ חיים ואהבת חסד (לפי סדר הלימוד היומי), וכן את מבחני "לדעת" (דף היומי, משנה ברורה, חפץ חיים, ואהבת חסד), ב נקודות ההפצה.

כמו כן ניתן לקבלם במייל gmail.com@ 7692282.

וכן ניתן לקבלם בפקס בטלפון 0799-414144.

חדש- ניתן לקבל במייל סיכומים ומראי מקומות לפי סדר הלימוד החדש "חבורת ש"ס" (דרשו) של עמוד יומי בעיון. (בא' אייר מתחילים מסכת בבא קמא) .

וי"ל שבכדי לחדד בקרבנו את עומק ההבדלה הזו אמרה תורה לנכרי תשיך ולאחיך לא תשיך.
ומתוך רוממות שמחת ההבדלה הזאת נמשיך ונעסוק בע"ה בכללים, בפרטים ובפרטי פרטים דהל' ריבית, להשתדל לברר רצון ה' לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה. העלינו בפעם הקודמת נדון בענין המצוי בגמ"ח עזר נישואין
- הבנוי על הפקדות או תרומות האב בכדי לזכות בהלואה עבור בניו - אשר פעמים פונה הבן אל הגמ"ח לבדוק את האפשרויות בכדי ליזום ולקדם הפקדה או תרומה מאביו עבור הלואה לו בעצמו, והשאלה אי אריך למעבד הכי. ויסוד הנדון הוא מחמת פסק השו"ע (יו" ד קס יג) "לא יאמר הלוה למלוה פלוני יתן בשבילי", כלומר אף שמותר לפלוני לתת ריבית למלוה בכדי שילוה ללוה מ" מ אסור שהלוה הוא זה שיאמר כן למלוה, והיינו משום דכה"ג חיישינן ד מחזי הפלוני כשליח הלוה לתת ריבית, ובבאוה"ג חידש דהוי כהילך מנה והתקדשי לפלוני דמקודשת מדין עבד כנעני (קידושין ז.), והכ "נ כשאמר פלוני יתן בשבילי חשבינן שנותן הריבית נותן עבור מקבל ההלואה [לא עבור שהוא עצמו יהנה בזה שניתנת הלואה לחבירו], וכן הוא לכאו' בציור שהצבנו שהבן הוא הפונה לגמ" ח שאביו יתן בשבילו. והארכנו שם לבאר דאף שהיא מחלוקת ראשונים, ונחלקו בזה הפוסקים אם להחמיר למעשה, מ "מ כדאי להחמיר בזה באשר כן נראה שנקטו השו"ע, הש"ך, הגר"א והגר"ז. ומסתברא שאין קולא בזה שהבן פונה רק אל משרדי הגמ"ח והמשיבים לו אינם הבעלים, ועל הרוב גם אינם הגזברים בעצמם, דהואיל והמשיבים במשרד הם הנציגים הממונים ע"י הגזברים להגיע להסכמים עם המצטרפים, והגזברים הם המוסמכים לכך, חשיב שפונה אל הבעלים עצמם.
הן אמת שכפי הנהוג בגמח"ים מן הסוג הזה י "ל שאין בזה איסור כלל, שהרי בד "כ ההלואה לא ניתנת מיד בזמן ההפקדה או התרומה, ו גם אם האב מצהיר מראש שהפקדתו או תרומתו הינן עבור הלואה לבן שפנה לגמ"ח, מכל מקום זכות ההלואה היא של האב, ותמיד יכול לשנות את הוראתו ולבקש שההלואה תינתן לבן או בת אחרים, ובגוונא דא ודאי אין האב נותן עבור הבן, דא"כ אמור להיות שזכות הבן היא להחליט למי ההלואה והרי הסיכום אינו כך, ויש לדון שגם מחזי כשלוחו אין כאן, שהרי הסיכום הו א ברור שהאב יכול להסיט את ההלואה ללוה אחר.

וביותר, שהפניה של הבן אינה בכדי להבטיח לגמ"ח את הפקדת או תרומת האב, והגמ" ח אינו מלוה לו על סמך דיבורים אלו, אלא פניית הבן היא בכדי לברר את האפשרויות, אם משום שהאב שלחו אם משום שרוצה לעורר את אביו להפקיד או לתרום, ואין כאן אלא בירור, וכה"ג לא אשכחן שאסרו. אכן צריך להזהר שבשעת אמת יפנה האב, ו הסיכום יבוצע מולו או באמצעות שלוחו אך לא באמצעות הבן המעותד לקבל הלואה.
אמנם, יש לתת את הדעת לכך שבמקרים בהם הבן הוא היוזם הרי הוא בכלל מש "כ בשו"ע שם "וי"א שצריך גם כן שלא יפייסנו הלוה לתת למלוה בשביל שילוהו", וגם בזה הוא משום מחזי כשלוחו [ובבאוה" ג 'שלוחו ממש']. אלא שכלפי זה כתב הב"י והביאו הש"ך שהרוצה לסמוך על דברי המתירין רשאי כיון דאיסור דרבנן הוא ומסתבר טעמייהו.

ג' אחים ששניים מהם נשואים לב' אחיות או לאשה ובתה או לאשה ובת בתה או לאשה ובת בנה, ונפלו שתיהן ליבום לפני האח השלישי (לת"ק חולצות ולא מתייבמות דכל אחת היא אחות זקוקתו, ולר"ש) שתיהן פטורות אף מן החליצה.

הגמ' אומרת שאם ר"ש סובר שזיקה ככנוסה, הדין הוא שיכול לייבם את הראשונה שהרי אין כאן אלא זיקת יבם אחד, דלגבי אידך ערוה היא, והשניה פטורה, ורק היכא שנפלו בבת אחת שתיהן פטורות, דכתיב "ואשה אל אחותה לא תקח לצרור" בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהיה לך ליקוחין אפי' באחת מהן, ור"ש שפוטר בשניהם כנ"ל ס"ל כריה"ג שאפשר לצמצם שימותו שניהם יחד, ודברי ריה"ג הם ברחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים, ששניהם לכהן, אבל לרבנן שא"א לצמצם ורק אחד בכור אלא שאין ידוע מיהו, ונותן אחד לכהן והשני ירעה עד שיסתאב, א"כ הכא נמי אחת חייבת ביבום והשניה פטורה ואין ידוע מי הראשונה, וצריך לחלוץ לשתיהן.

שיטת רב פפא שדווקא בייבם ואח"כ נולד מתיר ר"ש, כיון שכשנולד כבר היתה מותרת לו, אבל בנולד ואח"כ ייבם מודה ר"ש שאסורה לשלישי. הגמ' מביאה ראיה לדברי רב פפא.

י"ט: שני אחים שמת אחד מהם בלא ולד, ואח"כ נולד להם

אח, ואח"כ מת גם השני, אשת הראשון פטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואשת השני או חולצת או מתייבמת.

ואם עשה השני מאמר באשת הראשון, לת"ק בין קדם המאמר ללידת השלישי, בין קדמה לידת השלישי למאמר, הרי אשת האח השני חולצת ולא מתייבמת דלא אלים מאמר לשווייה צרת ערוה למיפק בולא כלום, ולר"ש אם עשה מאמר ואח"כ נולד האח השלישי, אם מייבם או חולץ לאשת השני, בעלת המאמר פטורה ממה נפשך, דיש ספק אם מאמר קונה קנין גמור, והוי כייבם ולבסוף נולד, ואפי' הראשונה הותרה לשלישי, וביאת או חליצת השניה פוטרתה דשתיהן מבית אחד, או שמאמר אינו קונה אפי' מקצת, והשניה חייבת ודאי ביבום דאינה צרת ערוה, (וס"ל לר"ש אין זיקה. או י"ל שגם אם יש זיקה ומאמר קונה במקצת מדרבנן, מ"מ כיון שאם היתה נשואה היתה מותרת לר"ש, דשרי ייבם ולבסוף נולד, ממי לא גם זיקה ומאמר לא אוסרים. תוד"ה רבי). אבל אם חלץ לבעלת המאמר לא נפטרה אשת השני, משום שאין ספק מוציא מידי ודאי, והראשונה היא ספק אשת אחיו שלא היה בעולמו וחליצתה אינה חליצה.

ואם כנס השני את אשת הראשון ומת ואח"כ נולד השלישי, או שנולד השלישי ואח"כ כנסה ואח"כ מת השני, שתיהן פטורות מחליצה וייבום.

ואם כנסה השני ונולד השלישי ואח"כ מת השני לר"מ שתיהן פטורות מחליצה וייבום, ולר"ש יכול לייבם או לחלוץ לאיזו שירצה, כיון שכשנולד מצאה בהתר. (ממה שהברייתא כתבה דין זה בנפרד, מבואר שרק בזה ר"ש חולק, וכרב פפא, שהרי לר"מ בכל מקרה היא אסורה. לרש"י היה צריך לערב גם את המקרה שכנסה ומת ואח"כ נולד לו אח, ולתוס' (ד"ה לערבינהו) בבא זו א"א לערבה, דבזה ודאי לא פליג ר"ש).

ביאור דעת ר"ש- ר"ש מתיר אשת אחיו שלא היה בעולמו משום שכשנולד השלישי היתה אשת הראשון מותרת לו, ומ"מ אף לדבריו זה דווקא באשת אחיו שלא היה בעולמו שאיסור כזה הותר ליבום, והותר איסור אשת אח לגבי השני, והשלישי בא מכח השני, אבל אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו קודם לידתו ומת אסורה, אע"פ שכשנולד כבר היתה נשואה לאחיו מאביו, דאיסור אחותו הוא איסור שאין לו
התר.

ביאור דעת רבנן- אף היכא שנולד האח השלישי אחרי שהשני ייבם, מ"מ אסרי רבנן, דכתיב "ולקחה לו לאשה ויבמה" שאע"פ שלקחה עדיין היא קרויה יבמה. ומ"מ מותר ליבם אחרי שכנס את היבמה לגרשה בגט ואינה צריכה חליצה ולהחזירה ולא אמרינן שכיון שקיים את המצוה חזר איסור אשת אח, דכתיב "ולקחה" כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר. ולא דורשים איפכא להתיר נולד ואח"כ ייבם ולאסור לגרשה בגט ולהחזירה, ד מסתבר לדרוש להתיר במקום התר יבום אשת אח, ולאסור במקום איסור אש"א שלא היה בעולמו.

העושה מאמר ביבמתו בעל כרחה לרבי קנה, דגמרינן קידושין דיבמה מביאה דיבמה דמהני בע"כ דכתיב "ויבמה", דמילי דיבמה ממילי דיבמה הוה ליה למילף. ולחכמים לא קנה (ואם היא אשת אחיו שלא היה בעולמו, צרתה מתייבמת, דמאמר לא קנה אפי' מקצת), דגמרינן מקידושין דעלמא דכתיב "והלכה והיתה לאיש אחר" דמשמע מדעתה, דמילי דקידושין ממילי דקידושין הוה ליה למילף. ואף דמאמר אינו קונה אלא מדרבנן, מ"מ המחלוקת היא אם עשאוהו חכמים כביאה או כקידושין. תוס' (ד"ה גמרינן).

כללי דין יבום וחליצה בנשים האסורות ביבום
נתבאר במתני' ב. שאשה שאסורה באיסור ערוה על היבם פטורה ופוטרת צרתה מיבום וחליצה. הגמרא להלן מבארת מה הדין בזה באיסורים שאינם איסור ערוה, האם שייך בזה חליצה או יבום, ומדוע.

כ. עריות לא חולצות ולא מתייבמות הצרות, וכ"ש הן עצמן. ואם נפלו לאדם אחד ב' אחיות מב' אחים, ואחת מהם אסורה עליו באיסור ערוה, יכול לייבם או לחלוץ לשניה משום שהערוה אינה זקוקתו, אבל באיסור דרבנן אסור, דכיון דמדאורייתא רמיא קמיה, קפגע באחות זקוקתו.
צרת איילונית- לרפרם בר פפא נתרבתה בכללא דמתני' שלא חולצת ולא מתייבמת, וכרב אסי, דילפינן מ"אשר תלד" שאינה מתייבמת, וממילא יש בה ערוה דאשת אח, וצרתה צרת ערוה. ולל"ב נתמעטה מהא דתני במתני' איסור ערוה, וחולצת או מתייבמת, ודלא כרב אסי.

איסור מצוה והיינו שניות לעריות שאיסורם מדברי סופרים (ד"מצוה" לשמוע דברי חכמים), חולצות ולא מתייבמות.

ואיסור קדושה והיינו אלמנה לכה"ג או גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שאחיו עבר ונשא גרושה או חלוצה, ותפסי קידושין כיון שזה רק לאו (דזה בכלל "קדושים יהיו"), או ממזרת ונתינה לישראל, או בת ישראל לנתין וממזר, חולצות ולא מתייבמות.

רב יהודה מחליף מצוה וקדושה, איסורי כהונה קרי מצוה דכתיב "אלה המצוות", ואיסורים דרבנן קרי קדושה משום "קדש עצמך במותר לך" כדי שלא לעבור על האסו ר מן התורה, ולא משום דכל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש, שהרי מי שאינו מקיים רשע הוא.

למה אלמנה מן האירוסין דליכא אלא לאו לא
מתייבמת-

הגמ' שואלת הניחא אלמנה מן הנישואין דאיכא לאו "אלמנה לא יקח" ועשה "אשה בבתוליה יקח" (ולאו הבא מכלל עשה עשה), אינה מתייבמת, משום שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה, אבל אלמנה מן האירוסין דליכא אלא עשה, למה אין העשה "יבמה יבוא עליה" דוחה את הל"ת.
והקשה ריב"א (תוד"ה יבא) דכיון שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה, א"כ היאך תתיבם, שהרי בביאה ראשונה ליכא הקמת שם, ובביאה שניה אסורה. ותי' ר"י שרק היכא שאינה ראויה להקמת שם אסורה, אבל ביאה שאינה ראויה להקמת שם לא התמעטה אם היבם והיבמה ראוים להוליד.

רב מתרץ דהנה כתיב "ועלתה יבמתו השערה" וכבר כתיב "לקחת את יבמתו", ללמד שיש יבמה אחרת שעולה לחליצה ולא ליבום ששייך בה "ועלתה" אע"פ שלא שייך בה "לקחת", ומאידך כתיב "ואם לא יחפוץ האיש לקחת" ללמד שאין חליצה אלא היכא דאם חפץ יכול לייבם, ממילא אנו מרבים חייבי לאוין שיש בהם חליצה כיון דתפסי בהו קידושין וקרי ביה "לקחת" בדיעבד, וממעטים חייבי כריתות מחליצה כיון דלא תפסי בהו קידושין. לתוס' (ד"ה אי) אין קושית הגמ' שחייבי לאוין לא יעלו לחליצה, אלא הקושיה שנלמד מ"לקחת" להשוות יבום לחליצה, וחייבי לאוין יעלו גם ליבום, וחייבי עשה לא יעלו גם לחליצה. ובתי' הגמ' כתבו התוס' (ד"ה מסתברא) שמשמע מקרא ד"יבמתו" לאסור יבום ולהצריך חליצה.

כ: רבא דוחה שהרי מצינו שסריס אדם ופצוע דכה וכרות שפכה

אם בעלו קנו, ואי נימא דמדאורייתא אינם עולים ליבום, אמאי קנו. (פצוע דכה, וכרות שפכה, סריס שסירסו אדם (לרש"י בא למעט נסתרס מחמת חולי, והוא בכלל פצוע דכה, ולתוס' בא למעט סריס בידי שמים, שלא היה לו שעת הכושר) והזקן שפ סק מלידה, (ואין בו לאו, אלא קמ"ל שביאתו ביאה וצריכה גט), שייך בהם חליצה ויבום, והיינו שאם הם מתו, ואחיהם עשה מאמר או חלץ או נתן גט מה שעשה עשו, גט מהני לאוסרה על האחים ב"לא יבנה" ואם בעלו קנו לכתחילה (תוד"ה אם), ואם מתו האחים והם עשו מאמר או חלצו או נתנו גט, מה שעשו עשו ואם בעלו קנו בדיעבד, וא"צ חליצה, אך אסור לקיימם משום "לא יבוא פצוע דכה").

ואין לומר שאלמנה מן האירוסין לא מתייבמת מפני שיש בה גם עשה ד"קדושים יהיו", דא"כ למה ממזרת ונתינה שאין בהם עשה לא יתייבמו, ואין לומר שיש בהם עשה ד"והתקדישתם" דא"כ כל הלאוים יש בהם עשה.

ואין לומר שאלמנה מן אירוסין לא מתייבמת גזירה אטו אלמנה מן הנישואין, וממזרת ונתינה אסור אטו שלא במקום מצוה, (ומ"מ אשת אחיו מאביו שאינה אשת אחיו גם מאמו (תוד"ה אי) לא אסרו אטו אשת אחיו מאמו, דידוע שהיבום תלוי בנחלה. ובאשה שאין לה בנים והיו לה בחיי הבעל ומתו. (שם) לא אסרו אטו שיש לה בנים, דידוע שיבום תלוי בבנים. ואשת אחיו שהיה בעולמו שהיה מוחזק שאין לו אחים ובא אח ממדה"י (שם) לא אסרו אטו אאשלה"ב, דידוע שהיבום תלוי בישיבה אחת בעולם). דאין לגזור אטו ממזרת ונתינה כיון דלא שכיחא, דאל"כ נגזור שכל הנשים שלא היה להם בנים מעולם גם מאיש אחר (שם) לא יתייבמו גזירה אטו אילונית.

ואין הטעם משום שאפשר בחליצה (ואמר ר"ל שאין עדל"ת בדאפשר לקיים שניהם) דא"כ אמאי אם בעלו קנו דמבואר דמדאורייתא רמיא קמיה ליבום.

אלא הטעם שאין מייבמים גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה שאינה דוחה כיון שאין בה עשה. וכתבו התוס' (ד"ה אטו) דלאו דווקא נקט ביאה שניה, אלא אטו גמר ביאה ראשונה, דאסור כיון שהיבמה נקנית בהעראה. ואין להתיר ביאה שניה משום שנעשית כאשתו לכל דבר, דדווקא היכא שמותרת בלא דחיה נעשית כאשתו. עוד כתבו (ד"ה גזירה) שאלמנה מן הנישואין וחייבי עשה מרבים מ"יבמתו" שאע"פ שאין עולים ליבום עולים לחליצה.

כ"א. אם בעל הכהן גדול את האלמנה, באלמנה מן הנישואין אין הצרה פטורה, ובאלמנה מן האירוסין נחלקו רבי יוחנן ורבי אלעזר, י"א דעשה דוחה לא תעשה ופטרה צרתה וסגי לה בגט, וחליצה במקום יבום לאו מצוה, וי"א שלא פטרה צרתה. הגמ' מוכיחה מברייתא כמ"ד שפטרה צרתה, מהא דקתני בחייבי לאוין אם בעלו קנו.

לר"ל כל שאפשר לקיים שניהם אין עדל"ת, והא דאם בעלו קנו ולא אמרינן דאפשר בחליצה, משום דחליצה במקום יבום לאו
מצוה היא.

איסור שניות לעריות

רבנן אסרו נישואי קרובים שאינם אסורים מן התורה, גזירה אטו אלו האסורות מדאורייתא. ולהלן יבואר היכן רמוז איסור זה בתורה, ואלו קרובות אסורות באיסור שניות ואלו קרובות מותרות גם מדרבנן.

רמז לשניות מן התורה-
דכתיב "כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ" ו"האל" היינו קשות דכתיב "ואת אילי הארץ לקח" משמע שיש תועבות רכות וקלות מהן ואסורו ת, והם השניות לעריות. (ואמנם "אלה" קשה מ"אל", ולכן אמר רבי לוי שקשה עונשם של מידות שנא' בהם "אלה", מעונשם של עריות שנא' בהם "אל", וחומרת ענין המידות הוא דלא אפשר בתשובה משום שאינו יודע ממי גזל, ואף דאמרינן שיתקן בהם צרכי רבים, אינו תשובה מעלייתא, אבל עריות אפשר בתשובה דכל זמן שלא הוליד ממזר יפרוש ממנה ויתחרט, והא דכתיב "אלה בעריות" זה בא למעט מידות מכרת).

דכתיב "ואזן וחקר תיקן משלים הרבה", והיינו ששלמה עשה את התורה ככפיפה שיש לה אזנים.

דכתיב "פרעהו אל תעבר בו, שטה מעליו ועבור", ואמר רב אשי שזה כמו שמירת פרדס שאם שומר בתוכו אינו שומר אלא מה שלפניו משא"כ אם שומר מבחוץ , וזה בדותא, שהרי לפחות מה שלפנים נשמר, משא"כ בעריות אם לאו שניות אז גם הערוה לא
שמורה.

דכתיב "ושמרתם את משמרתי" עשו משמרת למשמרתי, ואמנם האיסור הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

איזה קרובות אסורים באיסור שניות-
בברייתא יש ח' שניות: אם אמו גזירה אטו אמו, ואם אביו גזירה

משום אם אמו, ואינו גזירה לגזירה, משום ששתיהן נקראות דבי
אימא רבתי.

אשת אבי אביו משום אשת אביו, ואשת אבי אמו גזירה אטו אשת אבי

אביו, ואינו גזירה לגזירה, דלשתיהן קורין דבי אבא ר בה.
אשת אחי אביו מאמו גזירה אטו אחי אביו מן האב, אשת אחי אמו מאביה, כיון שגם היא נקראת דבי דודי.
כלת בנו גזירה משום כלתו, כלת בתו גזירה משום כלת בנו, ולית ליה טעמא דכל שבנקיבה ערוה, בזכר גזרו על אשתו, אבל בדורות האחרונים גזרו תוד"ה לא אסרו) (בת חורגו -בן אשתו, אסורה מדאורייתא דכתיב "את בת בנה ואת בת בתה").

קרובות המותרות- אשת חמיו, אשת חורגו אע"פ שבתה אסורה מדאורייתא, בנו החורג מותר באשתו ובתו, אשת בן חמותו ואשת בן חמיו, אשת בן חורגו. ובירושלמי איתא שאשת חמיו אסורה משום מראית העין, ושמא אח"כ אסרוה. תוס' (ד"ה ומותר).

אמר רב ארבע נשים יש להם הפסק שלמעלה מהם ולמטה מהם מותר- ונקיט בידיה תלת אבל הרביעית לא ידע מה היא אבל גמרא הוה גמיר דד' נינהו, אשת אחי האם מן האב, ואשת אחי האב מן האם, וכלת בתו, (טעם איסורה גזירה אטו כלת בנו, אבל כלתו דאורייתא היא, וכלת בנו או בן בנו אסורים עד סוף כל הדורות), ולזעירי אף אשת אבי אמו, ולרב אסורה שמא יבואו להתיר אף באשת אבי אביו, ולזעירי אין חוששים לזה, דאדם רגיל ללכת למשפחת אביו יותר מלמשפחת אמו, ושאר קרובות כגון אם אמו אסורות עד סוף כל הדורות, כיון
דיש בהם ערוה דאורייתא בדור הראשון.

כ"א: אשת אחי האם מן האם אסורה, ועל זה אמרי במערבא "כל שבנקבה ערוה שאם היתה נקיבה היתה ערוה, בזכר גזרו על אשתו משום שניה" אבל היכא שהקורבה היא ע"י תרי קידושין כמו אשת חמיו, אשת בן חמותו, אשת בן חמיו, אשת חורגו ואשת בן חורגו מותרות.

אשת אחי אבי האב, ואחות אבי האב, אמימר התירם, רב הלל רצה לאוסרם משום שראה בשם מר בריה דרבנא שיש ט"ז שניות האסורות, ואמר לו רב אשי שאין לסמוך על שמועה זו, דלאו מר בריה דרבנא חתום עליה. ונחלקו בתוס' (ד"ה אמימר) אי הלכה כאמימר.

כ"ב. רבי חייא הוסיף לאיסור שש שניות - בת בן בנו ובת בן בתו, ובת בן בנה של אשתו ובת בן בת אשתו, ואם אמו של חמיו, ואם אמו של חמותו, הגמ' מסתפקת אם איסורים אלו יש להם הפסק או לא.

שניות בגרים לא גזרו, דאף איסור ערוה אינו אסור בהם אלא שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה, אבל בלאו הכי היו מותרים, דכקטן שנולד דמי. וכתבו התוס' (ד"ה ערוה) שלקמן מבואר שהטעם משום חשש איחלופי, ושני הטעמים נצרכים, דבקורבת אב לא שייך איחלופי, דהכל יודעים דרחמנא אפקריה לזרעיה, אבל עריות מצד האם שייך בהם איחלופי, ולא שייך שמא יאמרו, שלא היו נאסרות בגיותם.

עדות בגרים קרובים- גרים שהם אחים מן האב יכולים להעיד יחד לכתחילה דכקטן שנולד דמי, ואחים מן האם לכתחילה לא דקורבת אם קורבה היא, שהרי היא ודאי אמו, ואמימר מתיר אף לכתחילה, ואין לגזור בהם כמו בשניות שיש לחוש שיבואו להתיר גם בישראל, דעדות לבי"ד מסורה ובי"ד יודעים שגר שנתגייר כקטן שנולד.

מי נ חשב אח ובן ליבום ולשאר דינים
ממזר-

יבום- כל בן ואפי' ממזר כגון מי שהיה לו בן ממזר, ונשא אשה ומת ולא ילדה לו, פוטר את אשת אביו מן היבום, דכתיב "ובן אין לו" עיין עליו שאם יש לו בן בעולם פוטר, (מדלא כתיב "בן אן לו" כהא דכתיב "אן כסף" ו"מאן יבמי"

ו"מאן בלעם"). וכן כל אח ואפי' ממזר זוקק את אשת אחיו ליבום, ואע"ג דילפינן בעלמא אחוה אחוה מבני יעקב, לא ילפינן דבעינן אחים כשרים, אלא כמו שממזר פוטר מיבום, הוא גם זוקק ליבום.

ירושה- ממזר יורש את אחיו ואת אביו.

כ"ב: טומאה- מותר לכהן להטמא לאחיו או לבנו הממזר, ואע"ג דכתיב "כי אם לשארו הקרוב לו" ושארו זו אשתו, ואסור לכהן להטמא לאשתו פסולה דכתיב "לא יטמא בעל בעמיו להחלו", שאני התם דעליו להוציאה ולכן איננה אשתו, אבל הכא אחיו הוא.

קללה והכאה- ממזר שקילל או הכה את אביו חייב מיתה. והיינו כשעשה אביו תשובה שהרי בא על הערוה והוליד ממנה ממזר, ואף שממזר הוא "מעוות לא יוכל לתקון" שעוונו גלוי ונזכר כל זמן שהממזר קיים, מ"מ כעת הוא עושה מעשה עמך, אבל אם לא עשה תשובה אין חייבים על קללתו דכתיב "ונשיא בעמך לא תאור" -בעושה מעשה עמך. וכתבו התוס' (ד"ה כשעשה) דהא דאין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ ממסית, איירי בעשה תשובה, ובקללה נמי אף שעשה תשובה אינו נפטר מהנדוי.

הבא מן השפחה או מעובדת כוכבים- אינו זוקק את אשת אחיו ליבום ואינו פוטר את אשת אביו מן היבום, ואינו חייב על הכאת או קללת אביו, ואינו יורשו, דכתיב "האשה וילדיה תהיה לאדוניה" ועובדת כוכבים מ"כי יסיר את בנך מאחרי" לקמן.

פרטים נוספים בדיני אחוה

הבא על אחותו שהיא בת אשת אביו מנישואין- לרבנן חייב שתים , משום אחותו ומשום בת אשת אביו, דכיון דכתיב "ערות אחותך בת אביך או בת אמך", לא איצטריך למיכתב "ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא", אלא כדי לחייב
משום אחותו ומשום בת אשת אביו שתי חטאות אם הוא שוגג,

(ומ"אחותך היא לומדים רבנן לחייב על אחותו שהיא גם בת אביו וגם בת אמו כגון שהוא והיא נולדו מאנוסה אחת, לומר שאין מזהירים מן הדין. ומ"היא" לומדים שאף בעלמא אין מזהירים מן הדין דאזהרת ק"ו אינה אזהרה, ולא אמרינן שכתבה הפסוק משום דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא).
ולרבי יוסי ברבי יהודה אינו חייב אלא משום אחותו, דאם כדברי חכמים התורה היתה כותבת "אחותך היא" באידך קרא גב' אחותך בת אביך מאנוסה, דבנשואה אשמעינן אף בבת אביו ובת אמו, ומדכתי' הכא שמ שחייב רק משום אחותו.

אנוסה אין בעלה חייב על בת בנה או בת בתה, דכתיב "ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה" ומשמע שבת בנה ובת בתה מאיש אחר מותרים, והא דכתיב "ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ובת בתה" איירי באשתו נשואה. והבא על אחותו מאנוסה חייב משום אחותו כמו שהיא נחשב ת בת בנו ובת בתו של אביו.

כ"ג. אחותו מחייבי לאוין חייב עליה, דהא תפסי בה קידושין, דכתיב "כי תהיין לאיש שתי נשים, האחת אהובה והאחת שנואה", ואיירי בשנואה בנישואיה -שנישואיה בעבירה, שהרי אע"פ שהוא שונאה אין

הבכורה משתנה בכך, שהרי אין שנואה לפני המקום, (ואין לומר שהכונה שהיא
רשעה, דמשמע שמחמת נישואיה היא שנואה. תוד"ה וכי) ואמר רחמנא כי תהיין דאית בהו הויה. ובחייבי כריתות ג"כ חייב, דכתיב "ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ " לומר שאף שאומרים לאביו להוציאה חשיבא אחותך, (ועדיף לרבות חייבי כריתות שתפסי בהו קידושין לעלמא, ולמעט אחותו משפחה ועובדת כוכבים כנ"ל, דלא תפסי בה קידושין, ואף שאחר גירות תפסי בה קידושין, אחר גירות הוי גוף אחר).

הבא על אחותו משפחה או מעובדת כוכבים שאין בהם תפיסת קידושין (שפחה היא עם הדומה לחמור, ועובדת כוכבים לומדים מ"ואחר כן תבוא אליה ובעלתה" אבל מעיקרא לא) אינו חייב, שפחה לומדים מ"האשה וילדיה תהיה לאדוניה" דולדה כמותה ובתרה אזיל, ועובדת כוכבים - ריב"י לומד מ"בת אשת אביך", כיון שאין לאביו אישות בה, (וצריכא דשפחה אין לה חייס דכתיב "בלאדן בן בלאדן" ו"הדרימן בן טברימון", אבל שפחה אין לה חייס דכתיב "עם החמור", ומאידך שפחה חייבת במצוות כאשה, דגמר "לה לה" מאשה). ורבנן לומדים עובדת כוכבים מדכתיב "כי יסיר את בנך מאחרי" לומר שרק בן מישראלית קרוי בנך ועל זה התורה אמרה כי יסיר את בנך שתלד בתך מן העכו"ם, ולא כתיב "כי תסיר" ומשמע שבן בנך מנכרי ת אין קרוי בנך, (ואין מכאן ראיה שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, לתוס' יותר נכון לגרוס הולד ממזר, דכיון שהוא מתייחס אחר הישראלית יותר מסתבר שהוא ממזר,

דלעכו"ם אין ממזרות) די"ל שאף שאינו ממזר מ"מ אינו כשר ונקרא ישראל פסול), אבל בן מעובדת כוכבים אינו בנך אלא בנה, ואף דאיירי בז' אומות, הא כתיב "כי יסיר" לרבות כל המסירים, ונמצא שרבנן היינו ר"ש דדריש טעמא דקרא, וס"ל דשמותר למשכן אלמנה עשירה, דאין חייב להחזיר לה המשכון ועי"ז להשיאה שם רע בשכנותיה, דטעמא דקרא משום שם רע, והכא נמי אף בלא "לא יסיר" דריש טעמא דקרא, ואייתר "לא יסיר" לרבות כל מסירין, אבל לרבנן איצטריך קרא לז' אומות, ולמעט שאר אומות שאינם אדוקים כמותם בעבודת כוכבים אלא מנהג אבותיהם בידיהם. וכן ב"לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו", ר"ש מרבה מ"לא יסור" ורבנן לא דורשים, דקרא פירש
טעמא.

איזה איסור הוא בז' אומות ואיזה בכל האומות- איסור לא תחנם הוא בכל האומות. איסור לא תתחתן הוא רק בז' אומות, דמדאסר גר עמוני ומואבי ש"מ שאר גרים כשרים. כריתת ברית י"ל שהאיסור הוא רק בז' אמות, (ששייך בהם הטעם של כבוש ארץ ישראל), ולכן כרת שלמה ברית עם חירם מלך צור, או שזה בכל האומות, ואין האיסור אלא ברית לשם עבודת עוכבים, או דנימא שחירם היה גר תושב. (תוד"ה ההוא).

קידש אחת משתי אחיות ואין ידוע מי כ"ג: בכל המקרים דלהלן אם קידושין שאינם מסורים לביאה לא הוו קידושין, איירי שבשעת קידושין הוכרה המקודשת ולבסוף נתערבו, דאם לא הוכרה, וכגון שאמר הרי אחת מכם מקודש ת לי ועשו שתיהן שליח לקבל קידושין, הרי כל אחת אסורה מספק איסור אחות אשה, ואין סוף הקידושין הללו לבוא לידי ביאה. וכן דייקא לישנא דמתני'. וכתבו התוס' (ד"ה

קידושין) דדווקא אם איסור הביאה הוא מחמת הקידושין חשיב אינם מסורים לביאה, אבל חייבי לאוין ועשה חשיב מסורים לביאה.

מי שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע איזו מהן קידש, אסור בשתיהן משום ספק אחות אשה, אלא נותן גט לשתיהן. ואם מת ויש לו אח אחד, יחלוץ האח לשתיהן, ולא יחלוץ ואח"כ ייבם את השניה, דאחות חלוצתו אסורה מדרבנן בחייה. ולא ייבם לפני החליצה, דשמא אינה יבמתו, וקפגע באחות

זקוקתו דהויא כאשתו. ואם היו לו שני אחים אחד חולץ לאחת, ואח"כ השני יכול לישא את השניה, דאם היא יבמתו הוי יבום, ואם לא כבר אינה אחות זקוקתו, כיון שהחליצה הפקיעה את הזיקה. אבל אסור לישא קודם שאחיו חלץ, דשמא היא אחות זקוקתו. ואם לא חלצו אלא כל אחד כנס אחת בלא להמלך בבי"ד, אין מוציאין מידם, שאף אם היא אחות זקוקתו, משייבם השני פקעה זיקה למפרע. וכתבו התוס' (ד"ה קדמו) דדווקא בספק אין מוציאין, אבל בודאי אם בעל מוציאין, אך אם קידש אף בודאי אין מוציאין, דכבר פקעה הזיקה ע"י הקידושין.

שניים שאינם קרובים שקידשו ב' אחיות ואין יודעים איזו קידשו, כל אחד צריך לתת ב' גיטין, ואם מתו ויש לכל אחד אח אחד, כל אח צריך לחלוץ לשתיהן, ולייבם אסורים דכל אחת יש לחוש שהיא אחות זקוקתו ואם לאחד אח אחד ולשני ב' אחים, היחיד חולץ לשתיהן להוציאם מאיסור יבמה לשוק, ואסור לייבם לפני חליצה שמא היא אחות זקוקתו, ואחר חליצה לא דשמא היא אחות חלוצתו, והשניים אחד חולץ והשני מייבם דאם היא יבמתו הוי יבום, ואם השניה יבמתו כבר פקעה הזיקה בחליצת אחיו, ולא חוששים שיבוא היחיד לייבם ויעבור על איסור אחות זקוקתו. ואסור לאחד מהאחים לייבם לפני שהיחיד יחלוץ, דאפי' אם חלץ אחי המייבם לאחותה דאינה אחות זקוקתו, יש לחוש שהיא ארוסת הנכרי ושמא פגע ביבמה לשוק.

שניים שקידשו ב' אחיות ולכל אחד יש ב' אחים, אח אחד מכל משפחה חולץ לאחת הנשים, ואח"כ יכול האח של הראשון לייבם את חלוצת השני, והאח השני לייבם את חלוצת הראשון, ואין חוששים שיבואו לייבם בלא החליצה, ויעברו על ספק יבמה לשוק ספק אחות זקוקה. ואם ב' אחים חלצו לשתיהן, אסורים ב' האחים השניים לייבם שמא הראשון פגע באחות זקוקתו, אלא אחד חולץ ואחד מייבם לשניה ממ"נ, דאו שהיא יבמתו, ואם לאו הרי חלץ אחיו ליבמה, ואינה יבמה של השני, שהרי כבר חלץ לה אחי בעלה, ומ"מ אם יבמו שניהם אחרי חליצת השניים הראשונים, אין מוציאים מידם, דאף אם הראשון פגע באחות זקוקתו, כיון שיבמה השני פקעה זיקה והותרה לו, ואיסורא דעבד עבד. ואפי' אם שניהם כהנים וחד מינייהו ודאי חלוצה נסיב, מ"מ איסור חלוצתו אינו אלא איסור דרבנן, (וקרא ד"ואשה גרושה מאשה לא יקחו" המרבה חלוצה, אסמכתא בעלמא הוא), ולא גזרו רבנן במקום ספק.

ד' אחים שב' מתוכם נשואים לב' אחיות ומתו, הרי ב' האחיות חולצות ולא מתייבמות, ואינו יכול לייבם אחת אחרי שאחיו חלץ לשניה, והטעם בזה שהרי לעיל התרנו לשני לייבם כיון שכבר פקעה זיקה, או משום שיש זיקה, או משום שאסור לבטל מצות יבמין שאם ייבם וימות אחיו תתבטל השניה מיבום וחליצה משום שהיא אחות אשתו, ועל כן לשני טעמים אלו נאסרה מתחילה ליבום, וכיון שנאסרה שעה אחת נאסרה עולמית באיסור אשת אח, אבל כאן אחות זקוקתו אינה אשת אחיו. לרש"י הנדון למה כאן אם קדמו וכנסו יוציאו. אבל לתוס' (ד"ה ומאי וד"ה אי) הגמ' באה לבאר למה לא אמרינן שאחד חולץ ואחד מייבם, ועל זה אומרת הגמ' שלמ"ד יש זיקה אף אחר חליצה תשאר באיסור כיון שהיתה אחות זקוקתו שעה אחת, ולמ"ד אין זיקה והאיסור הוא משום ביטול מצות יבמין, הכא לא גזרו כיון די"ל שדילמא דידיה אתרמיא ליה.

מי מייבם מבין האחים

כ"ד. מצוה בגדול לייבם- דכתיב "והיה הבכור" והיינו שהמייבם יהיה

הבכור. ואם הגדול לא רצה לייבם הולכים אצל הקטן ממנו וגדול משאר אחיו, דמה בכור גדולתו גרמה לו, אף גדול גדולתו גרמה לו, לא רצה הולכים אצל שאר אחים הקטנים ממנו (תוד"ה ה"ג). ואם הקטן לא רוצה לייבם חוזרים לגדול.

אם קדם הקטן ויבם כשיש גדול זכה, דאין לומר ששייך יבום רק בגדול, או שרק כשמת הקטן יש יבום ע"י הבכור, דא"כ לא משכחת לה אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואין לומר דקרא בא למעט בכור מאמא שהוא אח מאבא, דיבום תלוי בנחלה של פי שניים שזה באחים מן האב למעט בכור מאמא, וא"כ מדמעטיה קרא ש"מ שבכור לאו דווקא אלא גדול האחים.

ואין לומר שרק כשיש בכור יש יבום, דכתיב "ומת אחד מהם"
והיינו שגם אם ימות הבכור עצמו יש יבום.

ואין לומר שכשיש בכור לא מועיל יבו ם של הקטן, דכתיב "כי ישבו אחים יחדיו" הוקשה ישיבת אחים זה לזה.

קבלת היבם לירושת המת
היבם מקבל את ירושת אחיו המת, דכתיב "יקום על שם אחיו המת" לנחול נחלתו, ולא יחלקו אחיו עמו.

ואין כוונת הפסוק שיקרא הבן על שמו של המת, אלא לנחלה, גז"ש שם שם מדכתיב "על שם אחיהם יקראו בנחלתם", (ואתי גז"ש ואפיק לקרא מפשטיה לגמרי דהכי גמיר ליה מרביה, דהוה מצי למימר שכוונת הפסוק שבי"ד יאמרו ליבם שיקום על שם אחיו המת, אבל בעלמא אין מקרא יוצא לגמרי מידי פשוטו).

אף אם ייבם הקטן הוא מקבל את נחלת המת, דכתיב "יקום על שם אחיו המת" והרי קם.

אין המייבם נוטל נחלתו אלא בנכסים המוחזקים אצל האב ביום מותו, אבל אינו נוטל בראוי כבמוחזק, ד"בכור" קרייה רחמנא, ובבכור כתיב "בכל אשר ימצא לו". וכתבו התוס' (ד"ה למאי) דאין ירושת היבם חוזרת ביובל.

אילונית פטורה מיבום, דכתיב "אשר תלד" היינו שאותה יבמה תהיה
ראויה ללדת.

סריס אין מייבמים את אשתו, דכתיב "ולא ימחה שמו" פרט לסריס
ששמו מחוי.

מתי אסור לישא אשה מחמת חשד

בדפים הבאים (כ"ד – כ"ו) מבארת הגמרא באלו אופנים אסור לאדם לישא אשה מפני חשד מסוים, כגון שיצא קול שזינה עימה, ומה הדין בזה לענין דיעבד אם נשאה האם צריך להוציאה או לא.

כ"ד: מי שיצא קול שבא על שפחה ונכרית, אם מותר לשאתם אחר שנתגיירו, ואם חלה הגירות-

לתנא דמתני' חלה הגירות, דס"ל שאף גר לשום אישות או מטעם אחר הוי גר, אבל אסור לישאנה לאשה, משום דכתיב "הסר ממך עקשות פה ולזות שפתיים" דע"י שישאנה יתחזק הקול, ואם כנס אין מוציאין מידו, ודווקא הוא לא ישאנה אבל אחרים יכולים.

לרבי נחמיה המתגייר או המתגיירת בשביל להנשא, או בשביל רווח אחר, או מחמת פחד כגון הכותים, או בימי מרדכי ואסתר, או שבעל החלומות אמר להם להתגייר, אינם גרים. ואיתא בברייתא שלא קיבלו גרים בימי דוד ושלמה, וכן אין מקבלים גרים לימות המשיח. וכתבו התוס' (ד"ה הלכה) שאף למ"ד כותים גירי אריות הם, אינו בגלל שנתגיירו בגלל הפחד, אלא מפני שהיו עובדים לאלוהיהם, ולמ"ד שהם גירי אמת, חזרו ונתגיירו לגמרי. עוד כתבו התוס' (ד"ה לא) שאף שלא קיבלו גרים בימי דוד ושלמה, הגבעונים נתגיירו מעצמם, וכן בימי מרדכי ואסתר. והא שקיב ל הלל מי שנתגייר ע"מ להיעשות כהן גדול, היה הלל בטוח שסופו לעשות לשם שמים.

מי שיצא עליו קול שזנה עם אשת איש-

מי שנטען על אשת איש ונשאה, אם יש עדים שזינתה, אפי' יש לה כמה בנים מבעלה, ואפי' נישאה לאחר בינתיים ופסק הקול, תצא מהבועל ואסורה עליו לעולם.

במתני' איתא שאם הלך הנטען (זה שיצא עליו הקול) ונשאה אחרי שהוציאוה בי"ד מבעלה, יוציאה, דכתיב ונטמאה ונטמאה ב' פעמים, לבעל ולבועל.

שיטת רב שאם אין עדים שזינתה אין מוציאין אותה מהנטען אפי' בקלא דלא פסיק (תוס' כ"ה. ד"ה הא), אם יש לה בנים מבעלה הראשון שעי"ז מחזיקים את הקול ויאמרו שהבנים ממזרים, ואם אין לה בנים מבעלה הראשון צריך להוציאה, אף שאין עדים. אבל לכתחלה לא יכנוס אף אם נישאת לאחר ופסק הקול ונתגרשה ממנו.

ולל"ב באמת בלי בנים אינה יוצאת בלא עדים, והברייתא שמשמע שתצא גם בלי עדים ס"ל כרבי שגם על פי קול מוציאים אשה מבעלה, וכגון שיצא מהבית רוכל –מוכר בשמים, אשתו חוגרת את הסינר שהיו הנשים חוגרות לצניעות, ומכוער הדבר שנראה שלא התירתו אלא לזנות, או שיצא רוכל

והבעל מצא רוק למעלה מן הכילה שנראה שזינתה ושכבה ופניה למעלה ורקקה, או שהיה על הקרקע סימן של מנעלים הפוכים, והפכו כדי שלא יכיר הרואה, וי"מ שראה את המנעלים שלה במקום של המנעלים שלו, שנראה שהגיע לכאן אחר ושם מנעליו במקום שלה ואת שלה במקום של הבעל אפי' הראשון עיקר, הואיל ומכוער הדבר תצא. וכתבו התוס' (ד"ה אמר) שהכונה שאם נישאת לרוכל תצא, אבל לבעל אינה נאסרת אלא ע"י קינוי וסתירה, או שעדים יראום כדרך המנאפים. והא דאיתא בסוף נדרים שאם ראה בועל יוצא ויש סימנים שלא בעל אותה מותרת, איירי באומרת טמאה אני לך, אבל באומרת טהורה מותרת אף בלא הני טעמי. והא דבאומרת טמאה אני לך אינה נאסרת מדין שויא אנפשה חתיכא דאיסורא, משום שראו חכמים שנתקלקלו הנשים, ורוב האומרות כך משקרות ונתנו עיניהן באחר.

כ"ה. להלכה אם יצא קלא דלא פסיק תצא אף בלא עדים, ואם פסק הקול לא תצא אלא בעדים, וקלא דלא פסיק היינו יום ומחצה, שלא היה באמצע קול אחר לומר שהלעז הוא שקר, ואם פסק הקול מחמת יראה לא נחשב שפסק, ואם יצא הקול במקום שיש לו אויבים לא נחשב שיצא הקול.

המוציא את אשתו מעצמו משום שיצא עליה קול שזינתה או משום נדר אסור להחזירה שמא יטען אח"כ שאם היה יודע שלא זינתה או שיתיר לה חכם את הנדר לא היה מגרשה, ואם נישאת לאחר נמצא גט בטל ובניה ממזרים, לכן אומרים לו מעיקרא שבכל אופן לא יוכל להחזירה, וממילא אם גירשה ודאי היתה שנואה עליו והיה מגרשה בכל מקרה.

הגמ' מסתפקת מה הדין אם החזיר אותה אם חייב להוציא או לא, רבה בר רב נחמן מדמה מקרה זה לדינ א דמתני' שכמו שהנטען לא יכנוס ואם כנס יוציא, וס"ל דאיירי בהוציאה מרצונו ולא היו עדים, וגילה דעתו שהקול אמת, כך הבעל שאמרו שלא יחזיר, אם כנס יוציא, דבשניהם זה דין דרבנן. והגמ' דוחה דבבעל שהוציא אם החזיר א"צ להוציא, די"ל שבדק את הקול וראה שאינו אמת, אבל במתני' אדרבה הנטען חיזק את הקול במה שכנסה. ולגירסא אחרת בתוס' (ד"ה ואכתי) הגמ' מחלקת דשם הטעם שלא יחזיר הוא משום פריצותא או קלקולא, ולכן אם כנס לא יוציא, אבל כאן שחוששים לקול אם כנס יוציא, ולפי זה רבב"ר לא ידע את הטעם של פריצותא וקלקולא, או שסבר דמ"מ העולם חוש בים שאסורה מחמת השם רע ולכן אם כנס יוציא כמו במתני', ועל זה הגמ' דוחה כנ"ל.

אם מותר לשליח גט לישא את האשה- המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם משום שבחו"ל אין בקיאים לשמה,

אסור לישא אשה זו שקיבלה את הגט כיון שסומכים עליו בהכשר הגט,

ואם כנס י"א שיוציא וי"א שאינו מוציא, אבל אם הביא גט בתוך ארץ ישראל מותר כיון שסומכים על הגט ולא על השליח, שהרי מטעם זה אף נשים שאינם נאמנות לומר שמת בעלה, כגון חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה, נאמנות להביא את גיטה ולומר בפני נכתב ובפני נחתם, מפני שהכתב מוכיח, ולא סומכים עליה כ"כ.

עד שמעיד שהוא הרג את הבעל, אם מותרת להנשא,

(ואיזה רשע פסול לעדות אשה, ודין פלגינן דיבורא)- לעד עצמו אסור לישא אשת המת, דאיכא לזות שפתים שמא עיניו נתן בה.

אם מותרת להנשא לאחר- לרבנן מותרת להנשא לאחר, ואע"פ שאם הרגו הוא רשע ופסול לעדות, י"ל שלעדות אשה נאמן אפי'
רשע.

כ"ה: ולרב מנשה המכשיר לעדות אשה רק גזלן דרבנן כגון מפריחי יונים ומשחק בקוביא, אבל גזלן דאורייתא פסול לעדות אשה, צ"ל כרבא הסובר שכיון שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע, מקבלים רק שהאיש מת ולא שהוא הרגו.
וכמו שס"ל לרבא ש גם האומר פלוני רבעני לרצוני, מצטרף עם אחר להרוג את הרובע כיון שמתכוון לעדות, ואין פוסל עצמו במה שאמר שזה היה לרצונו, דאדם קרוב אצל עצמו, וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה כגון ליפסל או לקנס או לעונש מלקות, ורק לגבי ממון אמרינן דהודאת בעל דין כמאה עדים.
וכתבו התוס' (ד"ה ואין) דאדם נאמן לומר באכילת חלב מזיד הייתי, דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה. עוד כתבו התוס' (ד"ה רבא) דמ"מ בעדים שאומרים אנוסים היינו מחמת ממון, לא אומרים פלגינן דיבורא להאמינם שהיו אנוסים מחמת נפשות, דכיון שמדאורייתא עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבי"ד, לא אומרים פלגינן דיבורא לפסול את השטר. אי נמי כיון שבכל אונס מלבד נפשות הם פסולים, אין תולים באונס מחמת נפשות דהוי מיעוטא.

אבל לרב יוסף דוקא בפלוני רבעני לאונסי מצטרף עם אחר אבל לרצוני אינו נאמן דנעשה רשע, וא"כ באומר הרגתיו נפסל לעדות, ומ"מ לעדות אשה נאמן (ודלא כר ב מנשה).

ולרבי יהודה האומר הרגתיו אסורה אשתו לינשא דלדבריו רשע הוא, ולא אמרינן פלגינן דיבורא, והא דאמר רבי יהודה שהאומר נתגיירתי ביני לבין עצמי נאמן לפסול את עצמו ולא את בניו, אין הטעם משום פלגינן דיבורא, אלא לאוסרו על בת ישראל, משום דשויא אנפשיה חתיכא דאיסורא, או אם נגח שור של ישראל את שורו שיהיה פטור משום הודאת בעל דין. תוס' (ד"ה לימא).
עוד כתבו התוס' (ד"ה הוא) דבסוגין מבואר שההרוג והנרבע אינם פסולים להעיד משום שונא, ורק ההורג והרובע פסולים משום רשע, ולפי זה הא דפריך במכות שהרוג ונרבע יפס לו את העדות משום נמצא אחד קרוב או פסול, צ"ל דאיירי בנרבע לרצונו ופסול משום רשע, ונהרג פסול מצד טריפה. והר' יוסף מאורלינ"ש מפרש דאיירי שההרוג והנרבע הם קרובים להורג ולרובע, והק' ר"י שאף שבהרוג יש ראיה שאינו מציל, מדחייב הכתוב מכה אביו ואמו, אבל ברובע אביו אולי התורה מחייבת כרת ולא מיתה. עוד כתבו התוס' (ד"ה ואין) שדווקא מי שודאי בא על הערוה הוי רשע ופסול, דאף שאינו רע לבריות, מ"מ הוי כאוכל נבילות לתאבון שחוששים שיעיד שקר בשביל ממון, אבל פרוץ המתייחד עם העריות כשר לעדות.

ואם העיד שהוא היה עם הורגיו מותרת אשתו להנשא לאחרים, והיכא שאמר "הרגנוהו" נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו. תוס' (ד"ה באומר). (ולכן התירו לאשת שמעון בן כהן להנשא על פי עדות אחד שהעיד שהיה עם הורגיו, ולא היה ליסטים אלא נתפס עם ליסטים, ובי דינא דעכו"ם הוציאוהו ליהרג, כיון דלא דייקי).

חכם שפסק דין של אשה, אם מותר לו לישאנה- חכם שפסק לאשה שהיא אסורה לבעלה מחמת נדר שנדרה הנאה מבעלה, ובעלה לא היפר לה, והחכם לא מצא פתח לחרטה, וגירשה בעלה אסור לחכם לישאנה משום חשד, אבל אם התירה לבעלה ומת הבעל מותר לישאנה דאין כאן חשד, ואפי' כשהוא יחיד מומחה והתיר לה את הנדר לבדו, אבל בשלשה אף כשאסרה מותר לישאנה.

ואם כנס החכם או המביא גט, לרב כהנא יוציא, ולרב אשי אינו מוציא, וכמו שבנטען משפחה ונשתחררה או נכרית ונתגיירה (כ"ד:) אם כנס אינו מוציא, ומבואר שברננה ולעז אין מוציא, אבל בנטען על אשת איש יוציא, כיון דמכוער הדבר. רש"י. אבל התוס' (ד"ה אמר) כתבו שבאשת איש יוציא משום שאם הקול אמת היא אסורה לו, אבל בנדר כיון שגירשה בעלה מותרת לחכם מדאורייתא. וכן תני רב זוטי דבי רב פפי שאין מוציא.

ואם מיאנה או חלצה מותרת להנשא לאחד משלשת הדיינים שמיאנה או חלצה בפניהם (שהרי מיאון וחליצה בשלשה), ואפי' בשניים אין חשד, ועל כן החתומים על המקח מותרים לקנות את השדה מן הלוקח, והחתומים על הגט מותרים לישא את האשה, ומ"מ בעל נפש יתרחק מזה. ומ"מ היכא שהדבר לא נגמר ע"י עדותם, חוששים שאומרים שקר, כיון דאינו אלא דיבורא בעלמא. תוס' (ד"ה לא) , והמשנה כתבה ההיתר בשלושה ללמד שמיאונין בג' לאפוקי ממ"ד שב"ב.

כ"ו. ובכל האופנים הנ"ל חכם, מביא גט, מעיד באשה להשיאה, שאמרו לא

יכנוס, אם היה נשוי באותה שעה ומתה אשתו מותר לינשא לה, דכיון שהיתה אשתו קיימת לא נתכוון לישא את זו, ואם גירש את אשתו - לל"ק הדבר תלוי אם היתה קטטה ביניהם לפני שנתן דעתו על זו, או לא. ולל"ב אף אם לא היתה קטטה, הדבר תלוי אם הוא התחיל בקטטה שאז אסור לו לישאנה, או שהיא התחילה להקניטו.

ואם נישאו נשים אלו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו, מותרות לינשא להם. ולרבי דבתרי זימני הוי חזקה, היכא שהעידו לאשה שמת בעלה, לא איירי שמת הבעל השני אלא שנתגרשה, דאם מת אסורה לינשא לעולם לכולם, משום שהוחזקה קטלנית.

וכן מותרות נשים אלו לבניהם או לאחיהם, אבל מי שחשדוהו
שזנה עם אשה אסור באמה ובבתה ובאחותה, דאף שמותר אדם בקרובות אנוסתו, דכתיב "כי יקח איש את אשה ואת אמה" לא נאסרו אלא ע"י אישות וקיחה, מ"מ חוששים שמא אחרי שישא את אמה או בתה תזנה זו עימו, ויעבור על איסור כרת, והחילוק בזה הוא משום דנשים מצויות זו אצל זו משא"כ גברים. או שהחילוק שאשה לא מקפידה שבעלה לא יזנה עם קרובותיה כיון שהיא אינה נאסרת, ולכן חוששים לזנות, אבל איש נאסר באשתו מחמת זנות, וממילא הוא מקפיד, וכ"ש שמותרת אף לאביו, כיון שהבן בוש מאביו וירא ממנו, ולא חוששים שיזנה עימה, ובמתני' החידוש שמותרת אף בבן, אע"פ שהאב לא מתבייש מבנו.

ארבעה אחין

פרק זה עוסק בד' עניינים: א' זיקות מעורבבות, כגון כששתי אחיות זקוקו ת ליבם אחד, מה הדין בזה. ב' מתי כשיש ספק קדושין או סספק גירושין היבמה
או הצרה חולצת ולא מתיבמת. ג' יבמה שלא נסתלקה זיקתה מן הראשון לגמרי, ונתחדשה עליה זיקה אחרת מן השני, מה דינה אצל השלישי. ד' איסורי ביאה באשה שיש לה כמה סיבות לאוסרה. ואגב הדברים הנ"ל הגמרא עוסקת בעוד דברים הקושרים לעניינים הנ"ל, כדרך הגמרא. (מאירי).

כמה אחיות הזקוקות ליבום לב' אחים
ארבעה אחים ששניים מהם היו נשואים לב' אחיות ומתו הנשואים לאחיות ונפלו ב' האחיות ליבום לפני ב' האחים הנותרים -

אם שתי האחיות מותרות לשני האחים שתיהן חולצות ולא מתייבמות. או משום דיש זיקה דזיקה חמורה לשוויי כאשתו, ונ"מ לאיסור קרובים ולהפרת נדרים, וכל אחת היא אחות זקוקתו, ולמ"ד אין זיקה אין מתייבמות משום שאסור לבטל מצות יבמין, ושמא אחרי שייבם האחד ימות השני ותיפטר השניה אף מחליצה משום אחות אשה, וכ"ש שכשיש רק יבם אחד, שודאי ע"י היבום מבטל מצות יבמין, שצריך לחלוץ לשניהם , אבל היכא שיש ה' יבמין מותר לאחד ליבם, משום שאין חוששים שימותו שניים. והא דאמרו רבנן לר"י שאם נחשוש שמא תמות אשת הכהן גדול, נחשוש גם שתמות האשה שמכינים לו, כוונתם שאם חוששים למיתה בזמן מועט נחשוש גם לזה, אבל בלא זה אין חוששים ששתים ימותו, כמבואר בסוגין. תוס' (כ"ו: ד"ה למיתה).

ביאור קושית הגמ' אי הכי תלתא נמי- הגמ' שאלה שאם הטעם הוא משום ביטול מצות יבמין, ולא משום שיש זיקה, למה לא השמיעו דין זה ביבם אחד. רש"י מבאר שאם האיסור הוא בגלל הזיקה, ההבדל בין שני י במין ליבם אחד הוא, שבשניים אע"ג דלא אלימא זיקתו של הראשון, מ"מ יש איסור. ובתוס' (ד"ה אי) כתבו שלמ"ד יש זיקה החידוש שגם בשני יבמין יש זיקה, אבל בביטול מצות יבמין יש חידוש גדול יותר ביבם אחד, כיון שבכל מקרה א"א לייבם שתיים. ובשם ר"י ביארו שקושית הגמ' שמזה שלא דיברו בג' יבמין מבואר שלא באו להשמיענו שחוששים למיתה, וא"כ דין ביטול מצות יבמין אפשר ללמד גם ביבם אחד.

חליצה פסולה

כ"ו: שלש אחיות יבמות שנפלו ליבום לפני ב' אחים-

למ"ד אין זיקה כל אחת צריכה חליצה אחת, ולא ייבם אחת משום
ביטול מצות יבמין, [ולא יחלוץ לאחת וייבם את השניה מפני שהיא אחות חלוצתו].

חליצה פסולה למ"ד אין זיקה- כתבו התוס' (ד"ה מדקאמרת) בדעת רש"י שלא יחלוץ אחד לשתיהן, שכיון שהראשון אינו יכול לייבם את השניה הוי חליצה פסולה, ואף למ"ד אין זיקה אין חליצה פסולה פוטרת כשהאח השני יכול לחלוץ. אבל שיטת התוס', שלמ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרת את החליצה החשובה ממנה, (וכדמצינו שהחולץ לבעלת הגט נפטרה צרתה), והא דמבואר להלן בדעת שמואל שחליצה פסולה צריכה חיזור, אינה לפי האמת אלא היא אם תמצא לומר דבעי חיזור.

שיטת רב שלמ"ד יש זיקה, אם היו שלשתן יבמות בבת אחת, שלא הספיקה הראשונה לחלוץ עד שנפלו השניה והשלישית, צריכה כל אחת מהן חליצה משני האחים, דחליצה פסולה צריך לחזור על כל האחים, שאין זיקת שתיהן פוקעת בחליצת אחת, משום דאלימא זיקה ורמיא אתרוויהו, אבל אם נפלה הראשונה וחלץ לה ראובן, ואח"כ נפלה השניה וחלץ לה שמעון, וחליצה כשרה היא, כיון שכבר פקעה הזיקה מאחותה ע"י חליצת הראשון, שתים אלו א"צ חליצה משני האחים, וכשנפלה השלישית היא צריכה חליצה משני האחים, דאין ליבמה משום שהיא אחות חלוצה של שניהם, ולפוטרה בולא כלום לא משום שאיסור אחות חלוצתו הוא מדרבנן, ולכן כל אחד חולץ, ואף שהחליצה היא גרועה שהרי אינו יכול לייבם, מ"מ גם הזיקה היא גרועה, ופקעה זיקתו בחליצתו.

חליצה פסולה- רש"י כתב שכיון שאינו יכול לייבם חשיבא חליצה פסולה, אבל התוס' (ד"ה וחליצה) כתבו שדווקא היכא דקלשה זיקה חשיבא חליצה פסולה, (וכגון אחות זקוקתו למ"ד יש זיקה דדמיא לאחות אשתו, אחות חלוצתו לכו"ע דדמיא לאחות גרושתו, בעלת הגט דדמיא לחלוצה, בעלת מאמר דדמיא לכנוסה, סוטה דרבנן דדמיא לסוטה דאורייתא שאין בה זיקה), אבל היכא דלא קלשה זיקה לא חשיב חליצה פסולה (וכגון מחזיר גרושתו, או היכא דאסור לבטל מצות יבמין).

הקשו התוס' (ד"ה דנפול) למה רב לא דיבר בשתי אחיות שהיו זקוקות יחד ליבום, ששני האחים צריכים לחלוץ לשתי האחיות משום חליצה פסולה. ודעת ר' אברהם מבורגויי"ל שאחר שהשניה חלצה לשני האחים, הותרה הראשונה ליבום, כיון שכבר אינה אחות זקוקתו, והוי הותרה ונאסרה וחזרה והותרה, ואף שחלץ לאחותה, אין חליצת חיזור אוסרת משום אחות חלוצה. אבל התוס' כתבו שי"ל שחליצת חיזור אוסרת משום אחות חלוצה, ואין יכול לייבם את הראשונה.

כ"ז. שיטת שמואל-

ג' אחיות שנפלו ליבום לפני ב' אחים- ללישנא קמא אם ראובן חלץ לראשונה, צריך דווקא שמעון לחלוץ לשניה, דקסבר דהיכא שיכולים לחלוץ חליצה כשרה אין חליצה פסולה פוטרת, ועל ראובן היא אסורה באיסור אחות חלוצתו, ועל שמעון רק באיסור זיקה, והשלישית שהיא

אחות חלוצה לשני האחים, צריכה חליצה רק מאחד מהם, אבל היכא שאין אלא חליצה פסולה, חליצת אחד מהם מספיקה. וכתבו התוס' (ד"ה מאי) שתי' זה סובר כרב אשי דלקמן שמתיר צרת אחות זקוקתו.

וללישנא בתרא אחד האחים יכול לחלוץ לשתי האחיות כשאין צרות, דס"ל שחליצה פסולה אינה פוטרת צרה, אבל היבמה עצמה נפטרת אף בחליצה פסולה. וכתבו התוס' (ד"ה מאי) שלתי' זה כל חליצה פסולה לא פוטרת צרה, אף שיש חליצה גרועה ממנה, וכ"ש ששתיהם שוות.

שמואל אמר שאם יש ב' יבמות ואחת מהם חליצתה גרועה, כגון שהיא אחות זקוקתו, ולכל אחת יש צרה, אם חלץ לאחיות לא נפטרו צרות, לצרות נפטרו אחיות. וכן הדין כשאחת מהם היא בעלת הגט דקלישא זיקתה, או בעלת מאמר דאם חלץ לה עדיין צריכה גט למאמרו, אם חלץ להם לא נפטרו הצרות, ואם חלץ לצרות נפטרו בעלת הגט והמאמר, ומ"מ בעלת המאמר צריכה גט למאמרו.

הגמ' מבינה שמה שהצרות לא נפטרו בחליצת האחיות הטעם הוא משום שהיא אחות זקוקתו, והויא חליצה גרועה, והגמ' שואלת דא"כ הצרות נחשבות צרת אחות זקוקתו, דצרה במקום ערוה קיימא, וממילא גם חליצת הצרות לא תפטור את האחיות.

הגמ' מתרצת ד איירי למ"ד אין זיקה, וכוונת שמואל שאם התחיל לחלוץ לאחת האחיות, (ונפטרה צרתה שהרי יכול לייבם את האחות הראשונה, דאין זיקה (וכתבו התוס' ד"ה אלא שאסור לייבם משום ביטול מצות יבמין, אלא דלא חשיב בהכי חלי צה פסולה), לא יחלוץ לצרה השניה ויפטור את האחות, דאסור אדם בצרת קרובת חלוצתו, וכ"ש שלא יחלוץ לאחות ויפטור את הצרה, דלאו חליצה מעלייתא היא כיון שהיא אחות חלוצתו, אלא יחלוץ לשתיהן, אבל אם התחיל לחלוץ לאחת הצרות, יכול לחלוץ לאחות השניה וצרתה פטורה, דמותר אדם בקרובת צרת חלוצתו, וכ"ש שיכול לחלוץ לצרה דשביחא מילתא טפי. וכן יכול לייבם את האחות כיון שאין זיקה. רש"י.

לשיטת תוס' (ד"ה שמואל) תי' הגמ' הוא למ"ד יש זיקה, ואיירי שראובן חלץ לאשת שמעון עוד לפני שמת לוי, וכשמת לוי ונפלו האחות וצרתה לפניו, אם בתחילה חלץ לאחות לא יכול לחלוץ לאחות השניה, אבל אם חלץ לצרה יכול לחלוץ גם לאחות, כיון שכבר פקעה זיקת האחות ע"י החליצה של הצרה, ואינה אלא קרובת צרת חלוצתו. ובאופן אחר פירשו התוס' דאיירי אפי' נפלו בבת אחת, ומה שאם התחיל בצרה מותר לחלוץ לאחות השניה, ומשמע שצרתה פטורה, הטעם הוא משום שזיקת האחות הראשונה קלשה ע"י חליצת צרתה, וממילא אין חליצת האחות השניה נחשבת חליצה פסולה, וגם אם חלץ לאחות הראשונה לפני השניה, כיון שחלץ לה רק אחרי שחלץ לצרתה, אין חליצה כזו אוסרת את אחותה באיסור אחות חלוצה, ואף שלפני שחלץ לצרת האחות הראשונה נאסרה האחות השניה, ושמואל סובר שאומרים נאסרה, מ"מ נאסרה לא עושה שהחליצה תהיה חליצה פסולה.

רב אשי מבאר בדעת שמואל שיש זיקה, ולכן אם חלץ לאחיות לא נפטרו הצרות, דהוי חליצה גרועה, ואפי' צרת החלוצה הראשונה לא נפטרה

מחליצה, אבל אם חלץ לצרות נפטרו גם האחיות, דחליצת הצרות משובחת מחליצת האחיות, דלא גזרו חכמים אלא באחות זקוקתו, כיון דלא אלימא זיקה לשוויי לצרה כערוה .

ומהא דתניא בברייתא חלץ לאחיות לא נפטרו צרות, ומשמע שאם חלץ לצרות נפטרו האחיות, (וליכא למימר שהכונה התחיל ולא התחיל, דהו"ל לפרושי בהדיא, ושמואל לא פירש משום דאיירי גם בבעלת גט ומאמר. תוד"ה תניא),

אין ראיה לרב אשי, די"ל דזה מדברי ב"ש שמתירים אפי' צרת ערוה וכ"ש צרת אחות זקוקתו, והא דאסור לייבם, ס"ל שאחרי ימי ריו"ח בן נורי תיקנו שצרת ערוה חולצת ולא מתייבמת, ודחק לומר כך משום דלא מסתבר לומר דלא אלימא זיקה לשויי לצרה כ ערוה. תוס' (ד"ה אחריו).

כ"ז: חליצה פסולה בבעלת מאמר ובעלת הגט- מי שמת

אחיו שהיו לו ב' נשים, ונתן גט לאחת ועשה מאמר בשניה ואסור לייבם משום "לא יבנה" כיון שהתחיל לגרש, אין עדיפות לחלוץ לאחת מהם, אלא יחלוץ למי שירצה וחברתה פטורה, דחליצת שתיהן גרועה. וכתבו הת וס' (ד"ה אלא) דהיינו כשמואל לל"ק וכרב אשי, אבל לתי' הגמ' "התחיל ולא התחיל" היכא דחליצת שתיהן שוה צריך לחלוץ לשתיהן. ואיירי למ"ד יש זיקה, אבל למ"ד אין זיקה אפי' חלץ לבעלת הגט נפטרה הצרה.
ודבר זה מבואר מדברי ר"ג שאמר ש אע"פ שאם נתן גט לאחת הצרות ונאסר בקרובותיה, ונתן גט גם לצרתה, אין הגט השני גט, מ"מ אם עשה מאמר

באחת ונתן גט לשניה מהני לאסור את הראשונה ב"לא יבנה", וכן אסור גם בקרובות השניה, ולא אמרינן שהיא ככנוסה לראשונה, וכן מאמר אחר הגט מהני וצריכה גט למאמרו ואסור גם בקרובות השניה, ומבואר שגט ומאמר

שווים, דאל"כ אם עשה את הדבר העדיף יותר בתחילה, לא יחול
אחריו הדבר השני.

אי אמרינן נאסרה באיסור זיקה דרבנן - ב' אחיות שנפלו לפני יבם אחד, ששתיהן אסורות מדרבנן משום אחות זקוקתו, צריך לחלוץ לשתיהן להתירם לשוק, (וכשחולץ לאחת הותרה גם צרתה, לרב דס"ל אין זיקה. תוד"ה חלץ). ואם מתה זו שנפלה שניה מותר בראשונה, משום שבשעת נפילה הותרה, ונאסרה בנפילת השניה, וחזרה והותרה במיתת השניה. ואם מתה הראשונה בלי חליצה, לרב השניה מותרת, דאף שבאיסור דאורייתא כגון אחות אשתו אם היתה אסורה בשעת נפילה, דינה כאשת אח שיש לו בנים ואסורה, ואפי' היכא שיש אחים ולא נדחתה לגמרי מהאי ביתא. (תוד"ה ורב). מ"מ באיסור דרבנן לא אמרינן "נאסרה", וכתבו התוס' (ד"ה אבל) שרב לשיטתו שסובר שאין זיקה, וביטול מצות יבמין לא עושה נאסרה, אבל אם יש זיקה יש נאסרה אף באיסור דרבנן. אבל לריו"ח אף באיסור דרבנן אמרינן נאסרה.

ולפי זה נמצא דהיכא שנפלו ב' אחיות לפני ב' אחים, יכול אחד האחים לחלוץ לזו שנפלה שניה, ועי"ז תהיה הראשונה מותרת, משום שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה. ואילו במתני' תנן שחולצות ולא מתייבמות, ואמר ריו"ח שמשנה זו דאחיות איני יודע מי שנאה, כלומר זו אינה משנה.

איך יבאר רב מתני' דחולצות ולא מתייבמות- שיטת רש"י שגם לרב קשה ממשנה זו, אבל שיטת ריב"ן (תוד"ה איתיביה) שלרב שתיהן צריכות חליצה משום שחליצה פסולה צריך לחזר על כל האחין, וריו"ח ס"ל כשמואל שא"צ לחזר. עוד כתבו התוס' לבאר שלרב אין זיקה ומשום ביטול מצות יבמין לא אמרינן נאסרה, ומתני' כמ"ד יש זיקה וממילא אמרינן נאסרה, ולריו"ח יש זיקה וא"כ קשה שמבואר במתני' ששתיהן אסורות ביבום, ולריו"ח אחת מותרת. ובאופן אחר ביארו התוס' שלרב שהאיסור משום ביטול מצות יבמין אסורה גם השניה שמא ייבם את הראשונה, אבל במקרה של רב שיש רק יבם אחד אין חשש זה.

נסיונות לבאר דברי המשנה שהאחיות חולצות ולא מתייבמות-

אין לומר שהכונה שהשניה חולצת, דהא כתיב חולצות, ואין לומר שהכונה חולצות, לנשי דעלמא שיקרה להם כזה מקרה, דהא "הרי אלו" קתני. ואין לומר שהכונה דווקא לאופן שחלץ לראשונה תחילה, דחולצות משמע שכך הדין לכתחילה ואין תקנה אחרת.

כ"ח. ואין לומר שאין אומרים לו מתחילה לחלוץ לשניה ואח"כ לייבם את הראשונה, שמא יבוא לייבם את השניה אחרי שחלץ לראשונה, אבל אם חלץ לשניה מותר לייבם את הראשונה, ומאן דחזי ידע שייבם בגלל החליצה של השניה, ולא יבוא לייבם את השניה אחרי חליצת הראשונה, כיון שידעו שהשניה נאסרה מתחילה משא"כ הראשונה. רש"י לביאור התוס' (ד"ה ולימא, הראשון), ור"י רצה לבאר ש באמת אם חלץ לשניה אסור לייבם את הראשונה, שמא יבואו לחלוץ לראשונה ולייבם את השניה, וריו"ח מדבר כשמתה השניה ואין חשש זה. ור"י חזר בו משום דמתני' איירי גם כשמתה השניה. והגמ' דוחה דאין מתייבמות היינו שלא שייך יבום כלל, לרש"י היינו שאין יבום אפי' אם חלץ לשניה, ולר"י
אפי' אם מתה השניה.

ואין לומר דמתני' ס"ל שאין זיקה, (דאי משום זיקה מותר לחלוץ לשניה ולייבם את הראשונה וכנ"ל), אלא טעמא דמתני' גזירה שמא אחרי שאחד ייבם אחת

ימות ותתבטל מצות יבמין, ומטעם זה ביטלו חז"ל מהם לגמרי דין יבום אפי' אחרי שחלץ לשניה, שמא יבוא לייבם לפני חליצה, שהרי ריו"ח לא חושש למיתה.

ואין לומר דמתני' כר"א דס"ל דאמרינן נאסרה, וריו"ח כרבנן. לרש"י היינו ר"א (ק"ט.) שאוסר לייבם אשה שגירשה בעלה והחזירה, ולתוס' היינו ר"א שאומר שאם היבם קידש את אחות היבמה ומתה אשתו, חולצת ולא מתייבמת. והגמ' דוחה דמדתני ר"א בסיפא מכלל דרישא לאו ר"א.

ואין לומר שמדובר שנפלו בבת אחת, ומתני' כריה"ג דס"ל שאפשר לצמצם, דלא סתם לא תנא כריה"ג זו שיטת ריו"ח, אבל לרב חסדא שבועות ל"ב סתם לן תנא כריה"ג. תוס' (ד"ה לא). עוד כתבו שרק בידי שמים א"א לצמצם, אבל בידי אדם אפשר לצמצם.

ואין לומר שיש ספק מי נפלה ראשונה, דא"כ אף שהראשון שכנס צריך להוציא כיון שהיא ודאי אחות זקוקתו, מ"מ השני יכול לטעון שהראשון כבר ייבם את השניה והראשונה חזרה והותרה לו, וכדאיתא לעיל כ"ד. שבמקום ספק אם קדמו וכנסו לא יוציאו, ובמתני' תנא שאם קדמו וכנסו שניהם צריכים להוציא.

והיינו דקאמר ריו"ח אחיות איני יודע מי שנאן.

ב' אחיות שנפלו ליבום לפני ב' אחים, חולצים ולא מייבמים, ואם קדמו וכנסו יוציאו, לר"א לב"ש יקיימו ולב"ה יוציאו, לר"ש לכו"ע יקיימו, לאבא שאול לב"ש יוציאו ולב"ה יקיימו.

דין אחות זקוקתו כשאחת אסורה להתייבם
באיסור ערוה - ב' אחיות שנפלו ליבום לפני ב' אחים, והאחת אסורה על האחד באיסור ערוה, הוא אסור בערוה ומותר באחותה, דאין הערוה זקוקה ליבום, וא"כ אחותה אינה אחות זקוקתו, והשני אסור

בשתיהן, (ואין חוששים שיבוא גם השני לייבם, ומ"מ גם כשיש רק יבם אחד מותר לו לייבם את השניה, ולא אמרינן דדווקא כשלאחיו שתיהן אסורות התירו לו אחת, משום דמאחיו מוכח שאחות זקוקה אסורה). הגמ' מבארת דאיירי שנפלה המותרת בתחילה, שמיד כשנפלה הערוה נאסר בה האח השני, אבל אם נפלה הערוה ראשונה יכול האח שהערוה אסורה עליו לייבם את השניה, ואז יהיה האח השני מותר בערוה, משום שבשעת נפילה הותרה, ונאסרה בנפילת השניה, וחזרה והותרה ביבום אחיו. ולרב שמתיר אחות זקוקתו שהותרה, אע"פ שנאסרה בשעת נפילה, מ"מ הכא אסור בשתיהן משום ביטול מצות יבמין, וחוששים שאחרי היבום אחיו ימות. תוס' (ד"ה הך).

כ"ח: באיסור שניה- ב' אחיות שנפלו לפני ב' אחים, והאחת אסורה באיסור שניה לעריות או בלאו הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, דכיון דמדאורייתא רמיא קמיה קפגע באחות זקוקתו. דהוא אמינא שעשו רבנן איסור זה כערוה ולא העמידו איסור זיקה שהוא דרבנן באופן זה, כדי לקיים מצות יבום דאורייתא, קמ"ל.

האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה-

היתה אחת האחיות אסורה על אחד האחים איסור ערוה והשניה אסורה על השני איסור ערוה, האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה, ואף דהכא אין אח שני האסור בשתיהן, אין חוששים שיתירו בעלמא אחות זקוקה. אבל באיסור מצוה או קדושה אסורות לשני האחים, דהו"א דהכא כיון שגם השני אסור בשניה אין מקום לגזור שמא גם השני ייבם, קמ"ל שגם באופן זה
אסור.

י"א ש"האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה" שייך בכל ט"ו העריות במתני'.

לרב יהודה דין זה שייך מחמותו ואילך, אבל בו' עריות ראשונות דמתני' לא שייך דין זה, משום שרק בתו מן האונסים מותרת לאחיו וכגון ששני אחים אנסו אשה אחת וכל אחד יש לו ממנה בת והבת מותרת לאחיו, וכן בת בתו וכו', ובאונסים לא קמיירי.

ולאביי איירי אף באונסים. ומ"מ לאביי לא שייך מקרה זה באשת אחיו שלא היה בעולמו אלא לר"ש שמתיר ייבם ולבסוף נולד, ובפלוגתא לא קמיירי.
ולרב ספרא איירי בשש אחים ששניים הראשונים נשואים לשני אחיות, והאח החמישי נולד אחרי מיתת הראשון, ואח"כ ייבם השלישי, והאח השישי נולד אחרי מיתת השני ואח"כ ייבם הרביעי, ואח"כ מתו השלישי והרביעי, דאליבא דר"ש שמתיר ייבם ואח"כ נולד, שאשת הראשון שנתייבמה לשלישי אסורה לחמישי ומותרת לשישי, ואשת השני שנתייבמה לרביעי אסורה לשישי היא וצרתה, ומותרת לחמישי. ואם האחים השביעי והשמיני ייבמו את נשותיהם הראשונות של השלישי והרביעי, ומתו, אסורים נשותיהם האחרות על החמישי והשישי באיסור צרת צרה.

חליצה באחות זקוקתו-
שני אחים הנשואים לשתי אחיות או אשה ובתה וכדו', הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, ור"ש פוטר אף מחליצה, דכתיב "ואשה אל אחותה לא תקח לצרור" בשעה שנעשו צרות זו לזו אין לך ליקוחין אפי' באחת מהן.

ואם אחת מהם אסורה עליו באיסור ערוה, מותר לו לייבם את השניה, ואפי' לר"ש שאחות זקוקה לר"ש היא ערוה גמורה, ופטורה מדאורייתא, ויש בה איסור אשת אח, לא גזרינן שיבואו לייבם בעלמא אחות זקוקה.

כ"ט. ואם אחת האחיות אסורה באיסור מצוה או קדושה הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, ואף לר"ש שמדאורייתא היא אחות זקוקה שפטורה אף מחליצה, הכא צריכה חליצה גזירה אטו איסור מצוה דעלמא, שיחשבו שטעם הפטור הוא משום איסור מצוה, ויבואו לפטור אף במקום שאינה אחות זקוקתו. ואחותה צריכה חליצה שמא יבואו להתיר גם אותה בלא חליצה, ויבואו להתיר בכל איסור מצוה, אמנם בערוה מותר לייבם את אחותה, דכיון דגמירי שא"צ חליצה, קלא אית ליה, ולא יבואו להתיר בעלמא אחות זקוקה, אבל איסור אחות זקוקה לא ידוע.

מאמר

המקדש יבמתו ב כסף או ב שטר, שזה נקרא בלשון הגמרא מאמר, נחלקו תנאים אם חלים הקידושין או לא. ולהלן יבוארו השיטות בזה, האם מאמר קונה, ואם הוא קונה לענין מה הוא קונה.

מחלוקת ב"ש וב"ה- ג' אחים ששניים מהם נשואים לשתי אחיות ואחד מופנה, ומת אחד מבעלי האחיות, ועשה המופנה מאמר באשתו, ואח"כ מת האח השני, לב"ש השלישי מותר בבעלת המאמר דמאמר ככנוסה, וממילא אחותה לא אוסרת או תה משום אחות זקוקה, ואשת השני פטורה אף מחליצה משום אחות אשה, ולב"ה יוציא את בעלת המאמר בגט ובחליצה, ויחלוץ לאשת אחיו.
וזו היא שאמרו אוי לו על אשתו ואוי לו על אשת אחיו, אבל בדרבי יהושע ק"ט. בשני אחים הנשואים לב' אחיות, קטנה וגדולה, ומת בעל הגדולה, אוי לו על אשתו ואוי לו על אשת אחיו, אין עושים כמוהו, אלא או כר"ג דתמתין עד שתגדיל, ותצא היבמה משום אחות אשה, ואע"פ שקידושי קטנה דרבנן, מ"מ כיון שהיא כנוסה אצלו בקטנותה הקילו בה יותר מבעלת מאמר. (תוד"ה אי כר"ג). או כר"א שמלמדים את הקטנה למאן וייבם את הגדולה, ולא אסרינן משום שבשעת נפילה נראית כאחות אשתו, משום דהכא שהבעל קיים רואים שעקרה את הנישואין. (תוד"ה אי כר"א). עוד כתבו התוס' (ד"ה אוי לו) דלשון אוי לו הוא לשון צער, ואינו שייך אלא שלא הוא גרם זאת לעצמו, אבל בנשא חרשת דמוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה, לא שייך לשון אוי לו, דהוא גרם לעצמו.

ביאור שיטת ב"ש-

אי מאמר לב"ש מועיל מדאורייתא או מדרבנן - שיטת רש"י דמדאורייתא בעינן "יבמה יבוא עליה" ומאמר לא קני אלא מדרבנן אפי' אליבא דב"ש. וריב"ם (תוד"ה ב"ש) כתב שלפי זה צ"ל שאין השניה יוצאת משום אחות אשה אלא אחרי שבעל את בעלת המאמר. ושיטת התוס' שמאמר לב"ש קונה מדאורייתא.

לרבי אלעזר ב"ש לא סוברים שמאמר קונה קנין גמור שתהיה כאשתו, אלא מאמר אינו קונה אלא לדחות בצרה, ועל כן מי שעשה מאמר ובא לגרש לא מספיק גט אלא צריך גם חליצה.
מה הכונה לדחות בצרה- רש"י מפרש שהכונה לאחותה שנופלת עימה, שאינה אוסרת אותה משום אחות זקוקה. אבל לתוס' (ד"ה אלא) הכונה שאם נפלו ב' יבמות מבית אחד ועשה מאמר באחת, אע"פ שלא מספיק לתת גט לבעלת המאמר, דזה לומדים מ"ויבמה" ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרים בה, ומ"מ צרתה פטורה אף בלא חליצה, דכיון שהתחיל בה קנין, קרינן בה בית אחד הוא בונה ואינו בונה ב' בתים.

כ"ט: רבי אבין רוצה להוכיח שמאמר אינו קונה אלא לדחות בצרה, ממה שאמרו ב"ש ששני אחים הנשואים לשתי אחיות ומתו, אם קדמו וכנסו יקיימו, ומשמע דלכתחילה לא יכנסו, ואי מאמר קונה קנין גמור למה לא יעשו מאמר לכתחילה שהרי אין איסור במאמר. רש"י. ובתוס' (ד"ה יעשה, ולעיל י"ח:) כתבו שאין בזה משום ביטול מצות יבמין, משום דכוונת הגמ' שיעשו מאמר בבת אחת ע"י שליח.

והגמ' דוחה שבהכרח צ"ל שיש חילוק בין מאמר דהתירא למאמר דאיסורא, דאף אי נימא שמאמר לא קני, מ"מ דחי, וא"כ כל אחד יעשה מאמר כדי לדחות את השניה. לרש"י מאמר דהתירא היינו שהיה יכול לייבם בשעת המאמר, כגון במתני' שעדיין אחותה לא נפלה, אבל היכא שכבר נפלה אחותה דאסור לייבם, מאמר לא דוחה, וא"כ י"ל שמאמר דהתירא גם קונה קנין גמור.

לרב אשי רבי אלעזר אמר שמאמר לא דוחה דחיה גמורה אלא דוחה ומשייר, וצרתה צריכה חליצה. לרש"י צרתה היינו אחותה שנפלה עימה, והיא צריכה חליצה, ומ"מ אינה אוסרת עליו את בעלת המאמר, ואם בעל את בעלת המאמר אחותה אינה צריכה חליצה. ולתוס' (ד"ה אלא) צרתה היינו השניה שנפלה עימה, שאם עשה מאמר אסור לייבם את הצרה, אבל נשאר קצת זיקה לאוסרה לשוק עד שתחלוץ, ואף שבמתני' אחותה פטורה בלי חליצה, שאני התם שעשה מאמר לפני שאחותה נפלה.

רבי אבין רצה להוכיח דבר זה מהדין הנ"ל שלא ייבמו לכתחילה.

והגמ' דוחה ששם מאמר לא מועיל משום שאינה ראויה לכל ענייני היבום, דאי נימא שמאמר דוחה ומשייר, למה לב"ש בעשה מאמר לפני נפילת אחותה, השניה פטורה משום אחות אשה. לרש"י היינו שכשעשה מאמר לפני נפילת אחותה, והיתה ראויה אז גם ליבום וגם לחליצה, מהני מאמר לדחות את אחותה כשתפול דחיה גמורה, אבל אם שתי האחיות נפלו לפני המאמר ואינם ראויות ליבום לא מהני מאמר. ולתוס' (שם) הכונה שיבמה שראויה ליבום, כגון ב' יבמות מבית אחד, או ב' אחיות שנפלו משני אחים דראויה כל אחת ליבום מן התורה, בזה אף אם עשה מאמר צריך חליצה, דמאמר לא מפקיע זיקה לגמרי, אבל היכא שעשה מאמר לפני הנפילה, שבשעת נפילה כבר אינה ראויה ליבום, בזה פטורה גם מחליצה.

ואין לומר דטעמא דב"ש משום דסברי שאין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין, (ונקטו מאמר משום ב"ה), דלא מסתבר שיהיה מ"ד שמותר לבטל בהדיא מצות יבמין. ואין לומר דטעמא דב"ש משום דזיקה ככנוסה, דכיון שנקטו עשה מאמר ואפשר לפרש שזה הטעם, לא מפרשים שנקטו מאמר משום ב"ה. תוס' (ד"ה אלא).

דינים שבין איש לאשתו בארוסה ובמאמר- אין אדם נטמא לאשתו ארוסה אם הוא כהן, דלאו "שארו הקרוב" היא, וכן אינו אונן לה להאסר בקדשים, וכן היא לא אוננת לו, ולא נטמאת לו והיינו שאינה צריכה להתעסק בקבורתו, ולאו דווקא נקט טומאה, שהרי כהנות לא מוזהרות מלהיטמא, עוד פירשו רש"י ותוס' (ד"ה לא) שהכונה ברגל שגם ישראלים מוזהרים על הטומאה, עוד פירשו התוס' דנ"מ למ"ד שטומאת קרובים חובה. ואם היא מתה הוא אינו יורשה, ואם הוא מת היא גובה כתובתה אם כתב לה מן האירוסין. וכ"ש שכך הדין בעשה בה מאמר, שהרי מאמר דרבנן ואירוסין דאורייתא. רש"י. ולתוס' גם מאמר דאורייתא, אלא דכיון דילפינן מאירוסין הלכך לא עדיף מאירוסין. עוד כתבו התוס' (ד"ה עבד) שזו שיטת רבה, אבל לרבא מאמר לב"ש עושה ודאי ארוסה וספק נשואה לחלוק בנכסים. והגמ' מסתפקת אם צריך אחרי המאמר מסירה מרצונה לחופה, לתוס' (ד"ה אלא) היינו כשבא עליה אחרי המאמר. שאף שבכל יבמה מהני ביאה בע"כ ונעשית כאשתו לכל דבר, דכתיב "יבמה יבוא עליה", במאמר י"ל שהמאמר מפקיע את הזיקה ודינה ככל אשה, או שא"צ מסירה לחופה ככל יבמה שיכול ליבמה בעל כרחה.

הפרת נדרים ביבמה- לרבי יהושע רק ביבם אחד יכול להפר, דיש זיקה ביבם אחד, אבל בשני יבמין לא דקלישא זיקתן, ואפי' יפרו שניהם לא מהני. ולר"ע אפי' יבם אחד אינו יכול להפר, דסבר אין זיקה אפי' ביבם אחד. ולר"א היבם מיפר אפי' בב' יבמין. הגמ' שואלת איך לר"א מיפר לבדו, ורב אמי מבאר דאיירי כשעשה אחד מהם מאמר ואליבא דב"ש, ואי נימא דמאמר אירוסין עושה כונתו מיפר
בשותפות עם האב, (ואם מת האב או שאינה ברשותו אינו מיפר. תוד"ה אביה).

ולרב אלעזר הסובר שאף לב"ש מאמר אינו קונה אלא דוחה את זיקת הצרה, לל"ק אף לדבריו המאמר מועיל גם לענין נדרים, ולל"ב איירי שתבעה את היבם שייבם ופסקו לה מזונות, וכדרבא שכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת והיינו ע"מ שירצה. וכתבו התוס' (ד"ה כגון) שלרבי יהושע כיון שאחיו יכול לפסול אותה עליו בביאה או גט, אינה נודרת על דעתו. ולר"ע אפי' ביבם אחד אינו מיפר כיון שאין חייבים עליה סקילה כנערה
המאורסה.

ג' אחים ששנים נשואים לשני אחיות

ואחד נשוי נכרית

ל. מתי יש פטור צרת ערוה-

אם מת אחד מבעלי אחיות, וייבמה האח השלישי ומת, היא פטורה משום אחות אשה, וצרתה פטורה משום צרת ערוה, אבל אם עשה רק מאמר הצרה חייבת בחליצה.
ומבואר מתנא דמתני' שבלא מאמר הצרה חייבת ביבום, רב נחמן מדייק ממתני' שאין זיקה אפי' בחד, דאי יש זיקה כשמת הראשון הוזקקה לבעל הנכרית, (ולא לבעל אחותה שהיא ערוה עליו), ונעשית הנכרית צרת ערוה בזיקה, וא"כ כשמת בעל הנכרית תיאסר הנכרית על השני משום צרת אחות אשה,

ולרב אשי (בסוף העמוד) יש זיקה, ואף בלא מאמר חולצת ולא מתייבמת, ונקט מאמר לאפוקי מב"ש דס"ל שמאמר קונה קנין גמור וא"צ אפי' חליצה, קמ"ל דחולצת.

וכן אם מת הנשוי נכרית ויבמה אחד מבעלי אחיות ומת, אין האח יכול לייבם גם את הנכרית משום צרת ערוה, ואם השני רק עשה בה מאמר, חולץ לה ואינו מייבם.
ודין זה מחודש פחות מהדין הקודם, דאם אחות אשה כשהיא טפילה דנעשית צרה לנכרית, אוסרת את הנכרית שהיא הנשואה העיקרית, כ"ש שכשהנכרית היא צרה לאחות אשה שתהיה אסורה, והתנא שנה דין זה בתחילה לאסור, ואח"כ אסר גם באופן הראשון, ואיידי דחביבא כיון שזה חידוש אקדמה, ואף שעכשיו הסיפא מיותרת מ"מ משנה לא זזה ממקומה. ולא אמרינן זו וא"צ לומר זו, כיון שיש כאן בבא שלימה דלא
צריכא. תוס' (ד"ה דחביבה).

מתי יש דין נאסרה-
אם מת אחד מבעלי האחיות, ויבמה הנשוי נכרית, ומתה אשתו של שני, ואח"כ מת הנשוי נכרית, כיון שכבר היתה אסורה על השני שעה אחת בנפילה הראשונה, נאסרה עליו לעולם כאשת אח שיש לה

בנים, אע"פ שעכשיו היא ראויה ליבום. וכתבו התוס' (ד"ה ונאסרה) שגם הנכרית אסורה משום צרת ערוה, ולהכי נקט נשוי נכרית ולא שהיה מופנה. עוד כתבו התוס' שגם למ"ד נישואין הראשונים מפילים, אם אחותה מתה לפני שבעלה של הראשונה מת, אינה אסורה מכח הנישואין, ורק לענין צרת ערוה אם היתה צר"ע בשעת נישואין, ס"ל דשוב אין לה התר.
ואפי' אם הותרה בזמן הנפילה הראשונה, כגון שהיו רק ב' אחים הנשואים לשתי אחיות, ואחר מיתת האח השני מתה אשתו של ראשון, מ"מ כיון שבשעת נפילה היתה אסורה נאסרה עולמית. ואפי' אם היה עוד אח ויבמה, שהיא לא נדחתה מיבום באותו בית, מ"מ היא אסורה לעולם על האח שנאסרה עליו בשעת נפילה.

אבל אם גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו לפני שמת הנשוי נכרית, ומת הנשוי נכרית, וכנס המגרש את הנכרית, ומת, הנכרית

מותרת להתייבם לשני, כיון שלא היתה צרת ערוה מעולם.

וכתבו התוס' (ד"ה גירש) שבאמת דין זה שייך גם בשני אחים שגירש אחד את אשתו ונשא אחרת ומת, שהיא מותרת להתייבם כיון שלא היתה צרת ערוה, והא דנקט נשוי נכרית, לרב אשי כדי ללמדנו שיש זיקה וכדלהלן, ולרבא בא למעט מת ולא גירש שאסורה משום הזיקה, ולרב נחמן בא ללמדנו שאין זיקה, דאי יש זיקה היתה אסורה מכח הנישואין הראשונים אפי' בגירש ואח"כ מת, דנישואין הראשונים מפילים, (ולרב אשי אף שיש זיקה מותרת, כיון שא"א לאוסרה אלא אם שני הנישואין מפילים).

צרת ערוה בזיקה, ונישואין מפילים -
רב אשי מדייק ממתני' שאם מת הנשוי נכרית, ואח"כ גירש אחיו את אשתו, וכנס את הנכרית, ומת, שהיתה הנכרית צרת ערוה

בזיקה, אסורה, ומבואר ממתני' שיש זיקה אפי' בשני אחים, שהרי כאן הנכרית היתה זקוקה לשני בעלי האחיות, וזיקה זו אוסרתה על השני. וכתבו התוס' (ד"ה זאת) דמ"מ כלפי המגרש אינה חשובה צרת אחות אשתו בזיקה, ורק כשמת ושניהם זקוקות נאסרה. ואם מת הנשוי נכרית, ונפלה ליבום לפני שני האחים, מותרת, ואם ימות אחד האחים תהיה אסורה משום הזיקה.

ל: ולרב נחמן שדייק ממתני' דלעיל שאין זיקה, א"כ במקרה הנ"ל
מותרת, וצ"ל שהמשנה ממעטת שאם כנס את הנכרית ואח"כ גירש את אשתו, ומת, דאסורה משום צרת אחות אשה, דתנא דמתני' סובר

דנישואין הראשונים מפילים, וכמו שאמר רבי ירמיה.

ולרבא תנא דמתני' סובר שמיתה מפלת, וא"כ אף בכנס ואח"כ גירש מותרת, וכ"ש גירש ואח"כ כנס, וא"כ בהכרח סובר רבא כרב אשי שיש זיקה, ומתני' באה למעט שאם מת הראשון ואח"כ השלישי, שהנכרית אסורה על השני אם הוא לא גירש את אשתו, כיון שהנכרית היא צרת אחות אשתו בזיקה, ומ"מ אף שיש זיקה אין לאסור אותה לשלישי מצד "אשת שני מתים" אף בלא איסור צרת ערוה בזיקה, דאשת שני מתים דרבנן, ולא גזרו אלא בעשה מאמר, שמא יאמרו שב' יבמות הבאות מבית אחד
מתייבמות.

יבום וחליצה בספק צרת ערוה, ומתי יש חזקה
ספק קידושין-

אם היו ליבם ספק קידושין וכגון שזרק קידושין לערוה ספק קרוב לו ספק קרוב לה, כגון ברה"ר שד' אמות קונות, והיה ח' אמות מצומצמות ביניהם, וספק אם הגט היה בתוך ד"א לה, צרת הערוה חולצת שמא אינה צרת ערוה ולא מתייבמת שמא היא צרת ערוה. ועיין להלן מקרים נוספים בקידושין.

למה לא מתירים לה להתייבם מכח חזקת התר- הגמ' מבארת שאף שצרת הערוה בחזקת התר ליבם, ומעיקר הדין מותרת אף ביבום, החמירו חכמים שתחלוץ. ואין לחשוש שיקדש את אחותה קידושי ודאי, וכשיראו שהצרה לא מתייבמת יאמרו שהקידושין הראשונים חלו ולכן לא חלו השניים, וישאנה אחיו מאמו, ופגע בערוה, או שאחר יקדש אותה קידושי ודאי בחיי בעלה, ויאמרו שכיון שהצרה לא מתייבמת א"כ קידושי האחרון אינם קידושין כיון שהיא אשת איש, ויאמרו שאינה צריכה גט. דמ"מ כיון שחולצת, יודעים שמה שאינה מתייבמת אינו אלא חומרא. ואין לחשוש שתבוא להתייבם, דבאמת מעיקר הדין מותרת ביבום משום חזקה קמייתא שהיא מותרת ליבם. ועיין תוס' (ד"ה אי) שיש להם צד שבקידושין בכת אחת מותרת להתייבם.

ספק גירושין-
גט שאינו כראוי- אם גירושי הערוה היו בגט שנכתב בכתב ידו

ואין עליו עדים, דכתב ידו מילתא היא וכמו שמצינו ששטר בכתב ידו גובה בו
מנכסים בני חורין. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה כתב) שאפי' חתימת ידו מספיקה. עוד כתבו שטעם הפסול בזה הוא משום שאין כאן עדות על הזמן, וחיישינן לקנוניא, ופסלו חכמים את הגט, וממילא מדינא מגיע לבעל הפירות, דרק בגט כשר אין לבעל פירות משעת כתיבה, אבל אם היינו מכשירים את הגט ולא סומכים על הזמן, יתכן שההפסד הוא שלא כדין, אם הזמן הוא נכון. או שיש עדים ואין בו זמן, או שיש זמן ואין בו אלא עד אחד, י"א כתב ידו ועד אחד, וקמ"ל דמ"מ הגט פסול מ דרבנן, וי"א כתב סופר ועד אחד, צרת הערוה חולצת ולא מתייבמת, וכאן אין האיסור משום ספק, אלא שאין הגט מן המובחר.

ל"א. נפל הבית עליו ועל בת אחיו שהיא אשתו, ואין ידוע מי מת
ראשון, דאם הוא מת ראשון צרתה צרת ערוה, ואם הערוה מתה ראשונה צרתה מותרת, צרתה חולצת ולא מתייבמת, ואף שהיא בחזקת התר לשוק, (ואף שהא קמן ששניהם מתו ויכול להיות שהערוה מתה תחילה, מ"מ יותר היא בחזקת התר לשוק דדי שימות הבעל, אבל להתירה ליבם צריך ששניהם ימותו. (תוד"ה נפל). עוד כתבו התוס' (ד"ה ואין) דקסבר האי תנא מיתה מפלת). מ"מ החמירו חכמים להצריכה חליצה, ולא חששו שתבוא להתייבם, דכיון דמפולת לא שכיחא לא גזרו בה רבנן, או משום שכיון שידוע שא"א לדעת מי מת קודם ידעו שלא הצריכוה חליצה אלא מספק.

ואם זרק גט לערוה ספק קרוב לו ספק קרוב לה, לשיטת רבה צרת הערוה מותרת לשוק בלא חליצה, כיון שהיא בחזקת התר, ואין לאוסרה מספק, ואף אם גירש את הערוה ואח"כ כנס את הצרה, מ"מ מוקמינן הערוה בחזקת שלא נתגרשה, וממילא הצרה בחזקת התר לשוק. (תוד"ה אשה). עוד כתבו שאע"פ שבחיי בעלה היא אסורה לשוק, מ"מ יש לה חזקת התר אם ימות, ומה שמצינו שאם נולד בבהמה בחייה ספק דרוסה אינה בחזקת התר אע"פ שנשחטה, שאני התם שהאיסור שכיח, אבל בלאו הכי היא בחזקת התר.

ואין לומר שתחלוץ לחומרא, דיש לחוש שמתוך כך תבוא להתייבם, והרי היבום אסור מדינא.

אי איירי בכת אחת או בתרי ותרי- רבה ורב יוסף אמרו שכל זה כשיש כת אחת שאחד אומר קרוב לה ואחד אומר קרוב לו, שהספק הוא מדרבנן, ומשום עד אחד לא מוציאים אותה מחזקת התר לשוק, ואינה חולצת שמא תבוא להתייבם, (ובקידושין היא בחזקת התר ליבם, ומשום עד אחד לא מוציאים אותה מחזקתה וחולצת), אבל אם כת אחת אומרת שהגט קרוב לו, וכת אחרת אומרת שהגט קרוב לה, דזה ספיקא דאורייתא, אין להעמידה על החזקה כנגד עדים, וחולצת ולא מתייבמת, (ואם בעלה כהן אסור להחזירה). לרש"י יש הו"א שאף בתרי ותרי יכולה להתייבם על פי החזקה, ולתוס' אין כזו הו"א, וההו"א היא שבכת אחת מותרת להתייבם, ולא גוזרים אטו ב' כיתי עדים, דב' כיתי עדים הם ספיקא דרבנן.

הגמ' שואלת שגם בתרי ותרי זה ספיקא דרבנן, וצריך להעמיד את האשה בחזקתה, וכמו שמצינו בנכסי בר שטיא, שהיה שם תרי ותרי אם מכר כשהוא שוטה או כשהוא בריא, ואמר רב אשי שיש

להעמיד את הנכסים בחזקתו. ואין להעמידו כחזקת כמו שהוא עכשיו, כיון שדרכו להיות עיתים חלים עיתים שוטה. תוס' (ד"ה וארעא).

ל"א: ולכן סוברים אביי ורבא שגם בגירושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו חולצת ולא מתייבמת. לאביי תנא בקידושין וה"ה לגירושין, ותנא בגירושין וה"ה לקידושין, ולרבא מה ששייך בקידושין שייך גם בגירושין, אבל לא כל מה שיש בגירושין שייך בקידושין, דזמן ליכא בקידושין.

כתיבת זמן בשטרות

תיקנו חכמים לכתוב זמן בגט, אמנם בשטר קידושין א"צ לכתוב זמן, למ"ד שטעם כתיבת זמן בגט הוא משום פירי לדעת ממתי אינו אוכל מנכסי מילוג שלה, דקסבר שמשעה שנתן עיניו לגרשה אין לו פירות, א"כ בשטר קידושין לא שייך טעם זה שהרי בארוסה אין הבעל אוכל פירות עד שתכנס לחופה, דתיקנו לבעל פירות תחת פירקונה, ואינו חייב לפדותה אלא מכתובה ואילך, שזה מתנאי הכתובה.

ולמ"ד שתיקנו זמן בגט שמא יחפה על בת אחותו שתזנה תחתיו ויחוס עליה ויגרשנה, ויאמר שנתגרשה קודם הזנות, א"כ טעם זה שייך אף בקידושין שתזנה ויאמר שזינתה לפני הקידושין, ומה שלא תיקנו זמן בקידושין, משום שבקידושי כסף לא שייך זמן, והרוב מקדשים בכסף.

ואמנם בשטר של עבד תיקנו בו זמן משום שברוב המקרים זה
נעשה בשטר. לרש"י איירי בשטר מכירת עבד, אבל לתוס' (ד"ה והא) איירי בשטר שחרור, שתיקנו בו זמן לדעת מתי נאסר בשפחה ומותר בבת ישראל. עוד כתבו דלא תני דין זה גבי הדברים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים, כיון שהטעם בגט הוא משום פירי ובשחרור כדי להתירו בבת ישראל.

וטעם נוסף שלא תיקנו זמן בקידושין משום שהוא או היא יכולים למחוק את הזמן מהשטר, ונעמידנה בחזקת פנויה ואינה חייבת מיתה, ואם יניחו את השטר אצל העדים, אם העדים זוכרים את הזמן יכולים להעיד גם בלי השטר, וחוששים שמא לא יזכרו את הזמן ויעידו על פי השטר והוי מפי כתבם, משא"כ גירושין שלהצלה דידה קאתי, ואם תמחוק את הזמן, לרש"י נעמידנה בחזקת אשת איש ותתחייב מיתה, (ואמנם לולא תקנת זמן לא היינו הורגים אותה מספק), ולתוס' (ד"ה להצלה) לא הורגים אותה, אלא שכיון שהגט הוא לטובתה לומר שהיא מגורשת, היא חוששת למחוק את הזמן.
מפי כתבם- כתבו התוס' (ד"ה דחזו) שפסול מפי כתבם הוא רק כשמעידים כאילו הם זוכרים את המעשה, אבל אם יעי דו שכך כתוב בשטר נאמנים, כמו שיכולים להעיד ראינו עדות שנתקבלה בבי"ד, ואמנם שטר שנכתב לזכרון דברים בעלמא אין דינו כעדות שנחקרה בבי"ד, וא"א להעיד על מה שכתוב בו. ולענין שליחת עדות לבי"ד בכתב יד העדים, לר"ת כשר, ואין בזה חסרון של "מפי כתבם" כיון שיכולים להעיד בפה, וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו (משא"כ באילם או כשאינו זוכר), אבל הביאו שרש"י החומש כתב שלשלוח עדות בכתב הוי מפי כתבם.

אשת שני מתים

ג' אחים הנשואים לג' נשים נכריות או שאחד מופנה (תוד"ה שלשה), ומת אח אחד, ועשה השני מאמר באשת הראשון, ומת, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות. ולר"ש מייבם לאיזו שירצה, דאם המאמר מועיל א"כ היא רק אשת השני, ואם אינו מועיל היא רק אשת הראשון, וחולץ לשניה דילמא מאמר לא קני וא"כ כל אחת נפלה מאח אחר, ואינו מייבם לשתיהן שמא מאמר קני ושתיהן מבית אחד.

טעמא דת"ק- במתני איתא שהטעם הוא דכתיב "ומת אחד מהם יבמה יבוא עליה", דווקא בזיקת יבם אחד מתייבמת, ולא בזיקת ב' יבמין, דבכל יבום פקעה זיקת המת, ואם לא ייבם ומת נשארה רק זיקת הראשון, אבל כשהשני עשה מאמר לא פקעה הזיקה, וכשמת התווספה זיקת השני. ובגמ' מבואר שדינא דמתני' אינו מדאורייתא, דא"כ תהיה פטורה גם

מחליצה, אלא זה גזירה דרבנן, שמא יבואו לייבם ב' יבמות של אח אחד, ולא היה מועיל שיתקנו שייבם אחת ויחלוץ לשניה, דשמא יבוא לחלוץ ואח"כ לייבם, שיש בזה איסור "אשר לא יבנה" כיון שלא בנה שוב לא יבנה.

אם איסור יבום באשת שני מתים הוא דאורייתא- כתבו התוס' (ד"ה מדרבנן) שמסוגין משמע שאשת שני מתים זה דין דרבנן, ובגיטין פ"ב משמע שזה דאורייתא, וצ"ל שזו מחלוקת תנאים, דבמתני' צ"ו: איתא שבן ט' שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת, השניה חולצת ולא מתייבמת, וס"ל לתנא דהתם שהטעם שאינה מתייבמת הוא אטו אשת שני מתים בעלמא, דהוי דאורייתא, ובצרתה לא גזרו, ותנא דמתני' דהכא סבר שהגזירה היא משום צרה, שמא יחלוץ לאחת ואח"כ ייבם את השניה, וגם כשאין צרה אסורה אטו היכא דאיכא צרה. ושיטת ריב"ן שגם לתנא דמתני' דהכא אשת שני מתים דאורייתא, וס"ל שגזרו גם באשת השני משום צרתה בעלת המאמר, ותנא דהתם לא גזר באשתו של בן ט' אטו בעלת זיקת ב' יבמין.

ל"ב. ואם נתן גט למאמרו ולא לזיקתו, ומת, ללישנא קמא יכול
השלישי לייבם את השניה, ואין לחוש שבב' יבמות מבית אחד יחלוץ לאחת וייבם את השניה, דהכא הם מב' בתים, אבל אותה לא ייבם, ולא משום "לא יבנה" שהרי לא נתן גט לזיקה, ונשארה הזיקה הראשונה במקומה, אלא שמא יבוא לייבם יבמה שנתן לה גט למאמרו וזיקתו, וללישנא בתרא יכול לייבם אף אותה, דמאי דעבד שקליה, אמנם אם לא פירש שהגט הוא רק על המאמר, קיימא ב"לא יבנה". וכתבו התוס' (ד"ה גט) דלכתחילה אין לתת גט לבעלת המאמר על המאמר, ולכן בשתי יבמות שעשה מאמר בשתיהן, לא יכול לתת גט למאמרו באחת ולייבם את השניה, אלא צריך לתת גט לכל אחת, ולחלוץ לאחת מהן.

נאסרה- אחות אשה שנפלה ליבום ואח"כ מתה אשתו, הרי היא באיסורה הואיל ונאסרה שעה אחת, ואפי' היכא שהיתה ראויה ליבום לאח אחר נשארה עליו באיסורה דאף דקרינן בה "יבמה יבוא עליה" מ"מ כלפי בעל אחותה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים, לאוסרה אפי' אחרי מיתת

אחותה, (ובתחילה סבר התנא שאם יש עוד אח לא אמרינן נאסרה, ואסר באופן שאין עוד אח, ואח"כ אסר גם כשיש עוד אח, ואיידי דחביבא אקדמיה, ומשנה לא זזה ממקומה, ואין לומר דמתני' אתא לאשמועינן שאף שבאותה נפילה חזרה להיות ראויה אמרינן נאסרה, דזה פשיטא שאם נדחתה לגמרי לא יעזור שתחזור להיות ראויה. תוד"ה דאידחיא).

אין איסור חל על איסור
דבר שכבר אסור מן התורה, לא חל עליו איסור אחר. הגמרא דנה אם כלל זה נאמר רק לענין העונש או גם לגבי עיקר האיסור, ומה הדין כששני האיסורים חלים בבת אחת, ומה הדין כשהאיסור השני הוא "איסור מוסיף" והיינו שהדבר שנאסר התווסף בו איסור לאנשים נוספים וכדומה, ומה הדין כשהאיסור השני
הוא "איסור כולל" והיינו שהאיסור החדש אוסר דברים נוספים שלא היו אסורים מכח האיסור הראשון.

מחלוקת רבי יוסי ורבי שמעון- אחות אשתו הנשואה לאחיו, אם בא עליה בחיי אשתו לרבי יוסי חייב משום אשת אח דכיון דרחמנא פטרתה מיבום דינה כאשת אח שיש לה בנים, ומשום אחות אשה,

ולר"ש אין איסור חל על איסור וממילא חייב על האיסור הראשון שחל עליה, ומ"מ אף אם היתה קודם אשת אח דלא חייל איסור אחות אשה, אין מתירים לה להתייבם, משום שאם יפקע איסור אשת אח יחול איסור אחות אשה, ועל כן כיון שאיסור אחות אשה עומד מוכן לחול היא פטורה מיבום ולא פקע איסור אשת אח, וחייב משום אשת
אח.

וכתבו התוס' (ד"ה לא) דצרתה אסורה משום צרת אשת אח כמו צרת אילונית, והא דלא חשיב לה בהדי ט"ו נשים למ"ד דמיירי בפלוגתא, משום שהיא בכלל אחות אשה, כיון שמכח איסור זה היא אסורה. עוד כתבו (ד"ה שנשא) דאם חל איסור אחות אשה ברישא, אף שלבית שמאי מותר לייבם את צרתה, ד חשיב צרת ערוה שלא במקום מצוה, ר"ש לית ליה האי סברא, כיון דמ"מ היא אשת אחיו.

מחלוקת ת"ק ורבי יוסי- הבועל אשה שיש בה ב' איסורים, לת"ק נדון במיתה החמורה, ולרבי יוסי נדון באיסור הראשון שחל אפי' אם הוא קל יותר.

ל"ב: ישוב הסתירה בשיטת רבי יוסי- שיטת רבי יוסי צ" ב, למה במקרה הראשון חייב שתים והכא אחת. רבי אבהו רוצה לבאר שלרבי יוסי אין איסור חל על איסור אלא באיסור מוסיף, כגון איסור אשת אח שנתווסף איסור לשאר האחים, ומיגו דחייל איסורא לשאר האחים, חל האיסור גם על מי שכבר היה עליו איסור, ואשת איש שנעשית חמותו לא חל איס ור חמותו כיון דאינו מוסיף, אבל חמותו ונעשית אשת איש שנתווסף איסור לכל העולם חל האיסור השני, ובהא נדון בשריפה כיון שזה החמור, ובאמת אם עשה כך בשוגג
חייב ב' חטאות.

הגמ' דוחה דהיכא שחל קודם איסור אשת אח, איסור אחות אשה אינו מוסיף על אשת אח, דמה שהמקדש נאסר בשאר האחיות זה איסור כולל, ולא איסור מוסיף שהרי באשה זו לא התווסף שום איסור כלפי אף אחד. (ואיסור כולל היינו שהאיסור חל גם על אחרים, וגורר גם את זו ע"י מיגו). וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שלפי האמת מודה רבי יוסי באיסור מוסיף.
וכתבו התוס' (ד"ה איסור) שאין לומר שרבי יוסי סובר שגם באיסור כולל איסור חל על איסור, דס"ל שאשת איש שנעשית חמותו חשיב איסור כולל, שהרי נאסר בשאר קרובות, ואמנם לתי' הגמ' (תחילת ל"ג.) שלרבי חייא רבי יוסי מודה באיסור כולל, צ"ל דאשת איש ונעשית חמותו אינו איסור כולל, דמה שנאסר בשאר קרובות אינו מאותו השם של איסור חמותו, אמנם איסור בעל מום באכילה ובעבודה חשיב שם אחד, כיון ששני האיסורים נאמרו בלשון איסור קריבה. ומיהו איסור מוסיף נחשב תוספת אפי'
כששני השמות שווים.

ועל כן מבארת הגמ' שלרבי יוסי באמת אינו חייב אלא אחת, דאיסור חל על איסור, ובשוגג חייב חטאת אחת, אלא ש בעבר במזיד נחשב כעבר על

שתי עבירות, ונ"מ לקוברו בין רשעים גמורים, דהוי ב' קברות לבי"ד,
אחד לנהרגים ולנחנקים, ואחד לנסקלים ולנשרפים, ואותו קוברים אצל נסקלים ונשרפים. רש"י. והתוס' כתבו שאין קוברים אותו אצל נסקלים ונשרפים, אלא אצל
רשע כמותו.

ביאור מחלוקת רבי חייא ובר קפרא -

נחלקו רבי חייא ובר קפרא בג' אופנים : א' זר ששימש בשבת בקרבן ציבור. ב' בעל מום ששימש בטומאה בקרבן ציבור (ולא נקט זר, דלא הוזהרו זרים על הטומאה, אלא רק כהנים. תוד"ה בעל). ג' זר שאכל מליקה. לרבי חייא חייב שתיים, דלא הותרו שבת וטומאה ונבילה במקדש אלא

לכהנים, ולבר קפרא חייב אחת, דס"ל שאיסורים אלו הותרו לכולם. ורבי חייא ובר קפרא נשבעו ששמעו מרבי כד בריהם.
זר ששימש בשבת, לרבי חייא עבר ב' עבירות, אבל אינו חייב חטאת משום זרות, דאין חייבים חטאת אלא על דבר שזדונו בכרת, והכא זדונו במיתה בידי שמים. זר שאכל מליקה חייב משום "וזר לא יאכל כי קדש הם" דאכל קרבן הנאכל לכהנים, ומשום מעילה אין חייבים על דבר שיש בו התר לכהנים.

ל"ג. הגמ' אומרת שא"א להעמיד שנחלקו באיסור כולל לרבי
יוסי, שלרבי חייא חייב שתים, דאיסור חל על איסור מכח מיגו, ולבר קפרא חייב אחת, ולדבריו אם איסור אשת אח חל לפני אחות אשה, בין לרבי יוסי בין לר"ש חייב אחת, דאף שאיסור שבת כולל גם שאר מלאכות, וטומאה כוללת גם איסור אכילת קדשים, אולם זר שאכל מליקה אינו איסור כולל, שהרי לפני המליקה יש איסור מעילה, ואחרי המליקה אין איסור מעילה וחל איסור זרות ואיסור מליקה בבת אחת. וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שאיסור נבילה חל רק אחרי זריקה, אבל לפני כן לא חל איסור נבילה על איסור מעילה החמור ממנו, (כמו שאיסור מעילה חמור מאיסור גיד הנשה). או דנימא דר"ש לטעמיה שיש איסר זרות לפני זריקה, וממילא איסור נבילה וזרות באים יחד.

ולכן הגמ' מבארת שנחלקו כששני האיסורים חלו בבת אחת, ואיירי כשהזר הביא ב' שערות בשבת זו, והיה בעל מום וטמא לפני שהגדיל, או שחתך אצבעו בסכין טמאה, והיתה אצבעו חתוכה עד משהו האחרון. תוד"ה אצבעו. ומליקה בשעת מליקה חלים ב' האיסורים, ובאשת אח ואחות אשה איירי ששני אחים שלחו שליח לקדש, ושתי אחיות עש ו שליח לקבל עבורם קידושין, ופגע השליח בשליח. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה באיסור) שלפי זה בבת אחת לר"ש חל רק איסור אשת אח שהוא חמור שאין לו התר בחיי אחיו אלא במקום יבום, והא דקתני שחייב משום אחות אשה צ"ל דלא איירי בחלו בבת
אחת.

הגמ' רצתה לבאר שנחלקו באיסור בת אחת אליבא דרבי יוסי ולרבי חייא אליבא דרבי יוסי חייב תרתי בין באיסור בת אחת בין באיסור מוסיף. תוד"ה באיסור. ואיסור בת אחת עדיף לחול מאיסור מוסיף, אך סבר בר קפרא דבאשת אח ואחות אשה ובטומאה ושבת ונבילה כיון שהותרו איסורים אלו, חל רק השני שלא הותר, וזו כוונת בר קפרא שבת לכל הותרה וכו', ורבי חייא לית ליה האי סברא, דס"ל דלכהנים הותרה ולא לזרים.

והגמ' שואלת שא"כ לבר קפרא נמצא שרבי חייא שיקר בשבועתו דאין לתלות כאן טעות, (ואמנם לרבי חייא בר קפרא שמע מרבי את הדברים בדעת ר"ש).

ולכן הגמ' אומרת שלא נחלקו בדעת רבי יוסי אלא בדעת ר"ש, ולבר קפרא מה ששמע רבי חייא מרבי היינו לרבי יוסי, ולרבי חייא צ"ל שבר קפרא שמע רק שני אופנים לפטור אליבא דר"ש, זר ששימש בשבת ובעל מום ששימש בטומאה, שזה שייך בין באיסור כולל בין בבת אחת, (אבל לרבי יוסי חייב שתים באיסור כולל. תוד"ה ואיסור). וכוונת רבי היתה שכשזה איסור כולל פטור אליבא דר"ש, אבל בבת אחת חייב על שניהם, ובר קפרא דימה מעצמו דין זר שאכל מליקה, וכיון ששם שייך בבת אחת ולא כולל, הבין מעצמו שאף בבת אחת פטור. ואמנם עדיין קשה למה היה צריך בר קפרא להשבע, (ורבי חייא היה צריך להשבע כדי להוציא א ת ר"ש מחזקתו שהוא מיקל, ולומר שבבת אחת הוא מודה).

ל"ג: וכן קשה מהברייתא שמביאה את מחלוקת רבי יוסי ור"ש רק בזר ששימש בשבת ובעל מום ששימש בטומאה, ולא בזר שאכל מליקה, וכיון שלרבי יוסי ודאי שגם בזה שאינו איסור כולל אלא בת אחת חייב שתים, א"כ בהכרח שהשיור הוא לר"ש, ומבואר שר"ש מחייב שתים בבת אחת, ודלא כבר קפרא.

באיזה אופן איירי בזר ששימש בשבת- לא איירי בשחיטה, שהרי היא כשרה בזר, ולא איירי בקבלה והולכה, שהרי אינם אלא טלטול, ולא איירי בהקטרה, שהרי לרבי יוסי הבערה ללאו יצאה ואינו חייב חטאת, אלא איירי בשחיטת פרו של כה"ג ביוה"כ, דשחיטה היא אב מלאכה, וכמ"ד שפסולה בזר, דכתיב "אהרן" וכתיב חוקה, וחוקה עיכובא הוא, ולפי זה איירי אפי' בכהן הדיוט. ולרב אשי אפשר להעמיד בהקטרה, ואף שאינו אלא איסורא בעלמא ואף לאו אינו כיון שאיסור קל לא חל על החמור. תוד"ה מידי. נ"מ לקוברו בין רשעים גמורים.

איסור חל על איסור באיסור קל וחמור- כתבו התוס' (ד"ה אמר) שאף שבאיסור מוסיף חל איסור קל על איסור חמור, מ"מ באיסור כולל לא חל איסור קל על איסור חמור. ומה שהגמ' לא מעמידה בעבודת הצתת האליתא שהיא עבודה הצריכה כהן, אך אין בה אלא לאו, משום ד"מ איסור שבת קל יותר אם הבערה ללאו יצאה לפי שהותר במקדש, ואיסור טומאה אף שהותר במקדש היה חל על איסור בעל מום, לפי שטמא ששימש במיתה ובעל מום ששימש באזהרה. והא שאיסור נבילה חל על איסור חלב, צ"ל שאיסור חלב קל לפי שהותר מכללו אצל חיה, (והתר מליקה בנבילה אינו קולא, דשאני כהנים דמשלחן גבוה קא זכו, וע וד דנבילה חמורה שמטמאה).ואיסור אשת איש קל מאחות אשה, לפי שיש לה התר בחיי אוסרה. ואיסור טריפה י"א דחייל על איסור אבר מן החי אפי' בלא כולל, וצ"ל שהטעם משום דטריפה חמורה לפי שאין לה התר, משא"כ אבר מן החי ששחיטתה מתירתה.

שניים שהחליפו נשותיהם

הגמרא ממשיכה לעסוק בדין איסור חל על איסור, ומבארת מתי שייך להתחייב כמה פעמים באשת איש שהיא אשת אח ואחות אשה ונדה.

שניים שקידשו שתי נשים, ובשעת החופה החליפו בשוגג את הנשים, אם המעשה היה במזיד אינם מביאים קרבן, ונאסרות לבעליהן, אבל באונס, או בפיתוי קטנה דחשיב אונס, אסורות לכהן, ומותרות לישראל דכתיב "והיא לא נתפסה" הא נתפסה מותרת, אמנם מפרישים אותם ג' חודשים שמא מעוברות הן.

ולענין חיוב חטאת בשוגג שייך שיתחייבו ט"ז חטאות ד' לכל איש ולכל אשה, דאף הנשים בכלל "ונכרתו הנפשות העושות" והיינו משום אשת איש, ואם היו אחים גם משום אשת אח, ואם היו אחיות גם משום אחות אשה, ואם היו נדות גם משום נדה.

ל"ד. ללישנא קמא חשיב נישואין דמתני' טועה בדבר מצוה ולא עשה מצוה שלר"א חייב ולרבי יהושע פטור, במי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למולו בא' בשבת ושכח ומל את של א' בשבת בשבת, ומתני'

כר"מ (דלהלן) אליבא דרבו ר"א, ואף דהיכא שהיו לו שני תינוקות אחד למול
בערב שבת אחד למול בשבת ושכח ומל את של שבת בערב שבת חייב אע"פ שעשה מצוה, משום שבזה שבת לא ניתנה לידחות, והכא נמי ערוה לא ניתנה לידחות, מ"מ טעם הפטור במקרה הראשון הוא משום שהוא טרוד בתינוק שצריך למול בשבת, וגם כאן הוא טרוד באשתו. תוס' (ד"ה טעה).

וללישנא בתרא רק במילה שזמנו בהול והוא טרוד שלא יעבור הזמן פטור, אבל בנישואין מודה רבי יהושע שחייב דהוי ליה למידק. ובאוכל תרומה שנודע שהוא בן גרושה וחלוצה שפטר רבי יהושע מקרן וחומש משום טועה בדבר מצוה, (ור"א מחייב), איירי בערב פסח שזמנו בהול שלא תישרף. וכן י"ל שאכילת תרומה היא עבודה, וטעמא דרבי יהושע משום דכתיב "ופועל ידיו תרצה" לרבות חללים. תוס' (ד"ה בערב).

ממתני' מבואר שאיסור חל על איסור בין באיסור בת אחת שכשקידש הראשון נאסר אחיו באיסור אשת איש ואשת אח, ובין באיסור כולל שכשקידש אחיו את אחותה נאסרה עליו באיסור אחות אשה, שהוא כולל גם את שאר האחיות, ובין באיסור מוסיף איסור נדה שנתוסף עליה לבעלה.

הגמ' מעמידה את המשנה כר"מ שאמר שטמא שאכל חלב שהוא נותר והוא מן המוקדשין ביוה"כ והוציאו בפיו בשבת, חייב ה' חטאות, משום טומאה (דטמא האוכל קדשים בכרת), ומשום חלב, ומשום נותר, ומשום יוה"כ, ואשם מעילות (דאף כהן הוא זר לגבי אימורים), (ומשום הוצאה אינו חייב אלא בשבת, דס"ל אין עירוב והוצאה ליוה"כ. רש"י. ולתוס' (ד"ה אם) מבואר

בגמ' בכריתות שיש עירוב והוצאה ליוה"כ, ונקט שבת לאפושי חיובי. ולת"ק הוצאה אינה מן השם, ור"מ סובר שכיון שהבליעה היא ההנחה, א"כ זה בכלל החיובים שע"י האכילה. תוס' (שם). ובמידי דבר אכילה אף המוציא בפיו חשיב הוצאה כדרך המוציאין, אע"פ דבעלמא פטור. תוס' (ד"ה והוציאו).

ומבואר מדברי ר"מ שאיסור חל על איסור, בין באיסור מוסיף שהרי בהמה זו כשהיא חולין אסור חלבה באכילה ומותר בהנאה, וכשהוקדשה חל האיסור כיון שהתווסף איסור הנאה, וכשנעשית נותר חל איסור נותר כיון שהתווסף איסור למזבח, בין בכולל, שכשנטמא האדם חל עליו איסור טומאה, כיון שהאיסור כולל גם שאר חתיכות, בין בבת אחת, לרש"י היינו שאיסור אכילה דיוה"כ והוצאה דשבת חלים יחד, ולתוס' (ד"ה והוציאו) איירי לענין הוצאה דבשת והוצאה דיוה"כ, אבל איסור אכילה דיוה"כ חל אף אם אין איסור חל על איסור, שהרי לא נאסר באכילה
מחמת השבת.

או דמתני' איירי שחלו כל האיסורים בבת אחת, ואיירי ששני האנשים מינו שליח אחד לקדש להם אשה, וכן ב' הנשים, ופגשו השליחים זה את זה, ולענין הנדות היו שופעות דם מתוך גיל י"ב ללאחר י"ב, ומתוך גיל י"ג לבנים ללאחר י"ג, וזה היה באותו זמן, דאיירי שהבנות נולדו שנה אחרי הבנים, ומסרו הבנים קידושין שיחולו למחרת כשיעשו גדולים, ומתני' כר"ש שאיסור חל על איסור בבת אחת. שיטת התוס' (ד"ה מתוך) שנדות חלה לפני שאר האיסורים, דאין יכול למנות שליח עד שיגדיל, ולכן הביאו שיש גורסים ששופעות מתוך ג' ללאחר ג', שאז הן ראויות לביאה וכל האיסורים חלים עליו, ובגיל י"ב שפעות וכל האיסורים חלים עליה יחד. עוד כתבו שאין נ"מ בין שופעות לבין אם ראתה ולא טבלה.

ומפרישים נשים אלו מבעליהם ג' חודשים שמא מעוברות הם ובניהם ממזרים, ובעינן הבחנה בין זרע כשר לזרע פסול שלא יתלו העוברים בבעליהם, ואחרי ג' חודשים מו תרות אפי' אם הם גדולות, ואיירי כשבעלו ושנו דאל"כ אין אשה מתעברת מביאה ראשונה, (ולפי זה חייבים את החטאות ה"ל על כל ביאה, ובלאו הכי לר"א חייבים על כל כח של ביאה, דכל כח הוא הנאה בפני עצמה, וס"ל שהכוחות מחלקות, ולרבנן חייב אחת כיון שזה בהעלם אחד, אבל אם היתה ידיעה באמצע חייב על כל אחד).

ביאה שאינה ראויה לזרע

ל"ד: תמר- ער ואונן היו דשים מבפנים וזורים מבחוץ, כדכתיב באונן "והיה אם בא אל אשת אחיו ושיחת ארצה", וכתיב "וימת גם אותו" ללמד שמת באותה סיבה שמת ער. ער עשה כך משום שלא רצה שיכחיש יופיה, ואונן עשה כך משום שידע ש"לא לו יהיה הזרע". וכן היו ער ואונן משמשים שלא כדרך, והא שנתעברה תמר נתעברה מיהודה בביאה ראשונה, משום שמיעכה באצבעה קודם ביאה, ופתחה פתוח, והוי כב' ביאות.

לר"א כל כ"ד חודש שתינ וק יונק דש מבפנים וזורה מבחוץ כדי שלא תתעבר ותגמול בנה וימות. אמרו לו הללו אינו אלא כמעשה ער ואונן.

ביאה שלא כדרכה, העראה, וכלה- אין אשה נטמאת בביאה שלא כדרכה או בהעראה, וכלה לר"י אינה נטמאת בביאה, לפי שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה. רבנן לומדים מ"שכבת זרע" למעט העראה, ומ"אותה" למעט ביאה שלא כדרכה, ור"י לומד מ"שכבת זרע" גם העראה דאין כאן "שכבת זרע", ונחלקו אם הכונה לנשיקה או להכנסת עטרה, וגם ביאה שלא כדרכה דאינו מקום זרע, ומ"אותה" לומד למעט כלה שא"צ טבילה משום טומאת ביאה ראשונה, ולא מפני שהתורה חסה על תכשיטי כלה שאם תטבול יעבירום המים, (ואע"ג שמיד כשתעמוד תפלוט וצריכה לטבול, מ"מ היינו אומרים שהתורה חסה על הזמן שעדיין לא עמדה, או שתתן מוך כדי שלא תפלוט. תוד"ה התורה), אלא הטעם משום שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה, ומ"מ משכבת זרע לא ילפינן מפני שאותו מקום ראוי להזריע בביאה שניה, ומשום נוגע בשכבת זרע לא נטמאה,
דטומאת בית הסתרים אינה מטמאה.

תשמיש שלא כדרכה- לתי' ראשון בתוס' (ד"ה ולא) ביאה שלא כדרכה אסורה, ורק בלא הוצאת זרע שרי דאין כאן השחתת זרע. ולתי' שני דווקא במתכוון להשחית וברגיל אסור, אבל באקראי מותר.

אשה ששהתה י' שנים אחר בעלה, שוב אינה יולדת, אא"כ דעתה להנשא, או שנבעלה בינתיים.

מי צריכה המתנה מלהנשא ג' חודשים

אשה שבאה להנשא ויש לחוש שהיא מעוברת, צריכה להמתין ג' חודשים עד שתינשא, כדי שאם היא מעובר ת ידעו שהולד של הראשון, ויש מקרים שצריך המתנה משום גזירה, וכדלהלן.

ל"ה. כל הנשים צריכות להמתין מלהנשא ג' חודשים. לרש"י איירי
בנשים שנבעלו, ואף בקטנה שאינה ראויה לילד גוזרים אטו גדולה. ולתוס' (ד"ה אמר) הכונה למה שמוזכר בסוגיא לקמן בהחולץ.

קטנה בת ישראל- אם מיאנה א"צ להמתין, ואם נתן לה גט צריכה להמתין, ואם זינתה צריכה להמתין גזירה אטו גדולה, ובנשים שנתחלפו בשעת כניסתן לחופה לא גזרו משום דלא שכיח, ולל"ב אף בזנות א"צ להמתין דזנות דקטנה לא שכיח.

גיורת ומשוחררת- לל"ק גדולה צריכה להמתין דסתם עובדת כוכבים ושפחה זונות הן, אבל בקטנות א"צ להמתין ולא גזרו אטו גדולות משום דלא שכיחא. רש"י. אבל לתוס' (ד"ה אבל) אף גדולה מינטרא נפשה, אלא שגזרו גדולה אטו ישראלית, וממילא אין לגזור קטנה אטו גדולה. ולל"ב אף גדולה א"צ להמתין, וכרבי יוסי שמתיר להן ליארס ולינשא מיד, דסבר כל אשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר, וכל מזנה כיון שהיפוך הוא דבר קל מתהפכת כדי שלא תתעבר, (אמנם אם ידוע שנבעלה ולא נתהפכה אף לרבי יוסי צריכה להמתין. ועוד דהיכא שמתגייר עם בעלה לא מינטרא נפשה, משא"כ בנבעלה מאחר. תוד"ה חוץ), אבל לר"י צריכות להמתין דחיישינן שמא לא
נתהפכה יפה יפה. ורבה אמר שהטעם הוא מפני שגיורת מנטרא

נפשה ומכינה לה מוך כיון שדעתה להתגייר, ורוצה להבחין אם נזרע בקדושה, וכן שבויה ושפחה שומרות עצמן משום ששמעו מבעליהן שעומד לשחררם. והגמ' שואלת דיוצאה בשן ועין אינה שומרת עצמה. וכתבו התוס' (ד"ה אשה) שלרבה ביוצא ושן ועין מודה רבי יוסי.

אנוסה ומפותה לר"י צריכות להמתין ולרבי יוסי א"צ להמתין, והטעם כנ"ל לגבי גיורת ומשוחררת.

פסול לכהונה באשה שנאנסה- אשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה דכתיב "והיא לא נתפשה" הא נתפשה מותרת, ואסורה לכהונה אם ימות בעלה אפי' אם היא ישראלית, ואשת כהן שנאנסה נפסלה מן התרומה, וכהנות הנשואות לישראל נפסלו מתרומה דבי נשייהו אם ימות בעלה בלא בנים אינה שבה לבית אביה לאכילת תרומה, דכתיב "ובת כהן כי תהיה לאיש זר" כיון שנבעלה לפסול לה פסלה, וזנות דחייבי כריתות לומדים מ"כי תהיה אלמנה וגרושה" למעט מי שאין לו בה אלמנות וגירושין. ולתוס' (ד"ה אע"פ) פסולה לכהונה מטעם טומאה ומשום זונה, והא דזונה פסולה לתרומה, שמא הטעם כיון שהכתוב כלל זונה בהדי חללה.

החולץ

חליצה ויבום במעוברת

מי שמת והניח אשת ו מעובר ת, אם ילדה ולד בן קיימא לכו"ע לא שייך בה יבום וח ליצה, אמנם אם הפילה יש בזה מחלוקת, וכדלהלן.

ל"ה: ה חולץ למעוברת וילדה ולד של קיימא לא הוי חליצה, ולכן
הוא מותר בקרובותיה הנאסרים על איש מחמת אשתו, והיא מותרת בקרוביו הנאסרים על אשה מחמת בעלה, ולא פסלה מן הכהונה, אפי' אם לא היה העובר ניכר בשעת חליצה. תוס' (ד"ה החולץ). ואם בא עליה וילדה ולד של קיימא חייב להוציאה וחייבים קרבן, אמנם אם הוכר עוברה הוי מזיד ואינו חייב קרבן. (שם). ואם בא עליה לאחר ג' חודשים ממיתת בעלה, ועדיין לא הוכר עוברה, פטור מקרבן כיון שהוא אנוס, דרוב נשים עוברן ניכר לשליש. תוס' (ד"ה ונמצאת).

ואם הפילה-

שיטת רבי יוחנן שחליצתה חליצה אפי' הוכר עוברה בשעת חליצה. תוס' (ד"ה החולץ). וממילא א"צ חליצה מן האחים, והוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ופסולה לכהונה, ואם ייבם והפילה כבר קיים מצות ייבום וא"צ לחזור ולבעול, ויכול לקיימה או לגרשה. ולאביי מודה רבי יוחנן שביאת מעוברת לא שמה ביאה שמא יבוא לידי איסור.
תוס' (ד"ה כי).

טעמא דרבי יוחנן או מסברא שכיון שהפילה אגלאי מילתא שהיא בת חליצה ויבום, או מקרא "ובין אין לו" והא לית ליה, אבל כשהוא בן קיימא חשיב שיש לו, אי נמי בבן קיימא יליף מ"לא ימחה" למעט מי שאין שמו מחוי. תוס' (ד"ה והא).

שיטת ריש לקיש שחליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה. וממילא צריכה חליצה מן האחים או מהחולץ עצמו (תוד"ה צריכה), ומ"מ אף שאינה חליצה החמירו רבנן שהוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסולה לכהונה כדי שלא יבואו להתיר חלוצה לכהן, ואם בא עליה בעודה מעוברת צריך לחזור ולבעול אחר שהפילה, אבל גט אינו מועיל כיון שעדיין לא ייבם, ובחליצה אינו יכול לפוטרה כיון דמ"מ בא עליה. וכתבו התוס' (ד"ה תגלי) שאע"פ שאין בזה מצות יבום, אין כאן איסור אשת אח, כמו בקטן שבא על יבמה גדולה.

טעמא דר"ל מסברא שאע"פ שהפילה לא אמרינן דאגלאי מילתא למפרע, אמנם בקידש אחת משתי אחיות נחשבת בת חליצה ויבום, כיון שבזה א"צ לברר את העתיד אלא את מה שבאותה שעה. תוס' (ד"ה תגלי). או מקרא "ובן אין לו" עיין עליו, והיינו שלא לחלוץ כיון שהוא ראוי להתקיים, ולא להנשא שמא תפיל. תוס' (ד"ה וריש).

ואף דאין לחלוץ או לייבם עד שיעברו ג' חודשים ממיתת הבעל, מ"מ אם חלץ והפילה אסור בקרובותיה, כיון דמדאורייתא הוי חליצה, ואף מדרבנן בדיעבד הוי חליצה. תוס' (ד"ה ונמצאת).

שיטת ר"א (ל"ו:) שאם כנס מעוברת והפילה צריך לגרשה בגט, דכיון שנכנס לספק איסור אשת אח קונסים אותו שיוציא, אע"ג שאיגלאי מילתא למפרע דיבום מעליא הוי, ומ"מ מספיק גט וא"צ חליצה.

ל"ו. דין הצרה ביבום של מעוברת- הכונס את יבמתו ונמצאת
מעוברת, אסור לצרה וכ"ש לה (תוד"ה הרי) להנשא שמא לא יהיה הולד בן קיימא. לר"ל ניחא, שאף שרוב נשים יולדות ולד מעליא, מ"מ הולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם, ולריו"ח אליבא דאביי צ"ל שמודה שביאת מעוברת לא שמה ביאה, ולרבא לא שייך לחלק בין יבום לחליצה דכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה, אלא הטעם שלא תינשא שמא יהיה הולד בן קיימא, שאז ודאי אין ביאת מעוברת ביאה (וכן חליצה) ואף לריו"ח, דהכא איגלאי מילתא שהולד בן קיימא, והולד עצמו אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם.
תניא כוותיה דר"ל. והלכה כדבריו.

האשה שהלכו בעלה וצרתה למדינת הים ומת, אסורה להנשא עד שיבורר לה שהיא וצרתה אינן מעוברות, אמנם אם יוברר לה שאינן מעוברות מותרת להתייבם, ואין חוששים שבעלה נשא אשה אחרת במדה"י, וכן לא תחלוץ ותנשא בתוך ט' שמא מעוברת היא או צרתה, ואין ביאה וחליצה פוטרתה אלא הולד, והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם. י"א שאף לא תחלוץ בתוך ט' ותנשא לאחר ט', לר"ל הטעם משום דחליצת מעוברת לא שמה חליצה, ולריו"ח י"ל שהטעם שמא יוברר שצרתה ילדה ולד מעליא (ולא איירי בגרושות. תוד"ה ונמצא) ונרצה להתירה לכהונה ע"י כרוז שלא היתה חליצתה חליצה, ושמא יהיה אחד שהיה בחליצה ולא ישמע את הכרוז, ויחשוב שחלוצה מותרת לכהן, וי"א שבאמת מותרת לחלוץ בתוך ט' ולהנשא לאחר ט' דביאת
מעוברת וחליצתה דשמה ביאה וחליצה.

יש גירסה בגמ' דבשלמא לא תחלוץ בתוך ג' ותינשא בתוך ג', משום שיהיה ספק אם הולד הוא של הראשון או האחרון, דיולדת לשבעה יולדת למקוטעין ושייך שתלד אחרי מעט יותר מו' חודשים, (ואף אם הלך לפני זמן רב לא פלוג רבנן בנשים, וכולן צריכות להמתין), אלא למה לא תחלוץ בתוך ג' ותינשא לאחר ג'. ורש"י דוחה גירסה זו דאסורה להנשא לאחר ג', דשמא הולד בן קיימא, ואינו פוטר עד שיצא לאויר העולם. והתוס' (ד"ה בשלמא) הקשו על גירסה זו שבתוך ג' בלאו הכי אין לחלוץ מתקנה דרבנן, והטעם משום דאפי' אם יבוא אליהו ויאמר שאינה מעוברת אסורה להתייבם, וכיון שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה.

המחלק נכסיו שלא כדיני ירושה, אם אמר משום ירושה אין דבריו קיימים, דכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, (ושיטת ריו"ח בן ברוקה שאם נתן למי שראוי ליורשו דבריו קיימים, דכתיב "והיה ביום הנחילו את בניו" התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה, אמנם חלק בכורה אינו יכול להעביר דכתיב "לא יוכל לכבר". תוד"ה משום), ואם כתב בין בתחילה ובין באמצע ובין בסוף לשון מתנה מהני דבחייו נתן ואין זו ירושה. ואמר ר"ל שדווקא אם כתב לשון מתנה לכולם קנו, ולריו"ח אפי' כתב לשון מתנה לאחד כולם קנו, והלכה כר"ל.

ל"ו: הכותב כל נכסיו לבנו מהיום ולאחר מיתה שאין לאב אלא אכילת פירות בחייו, אין האב יכול למכור אלא הפירות עד שימות, ואין הבן יכול למכור אלא מה שלאחר מיתת האב, דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו, (ולא אלים קנין פירות דהאב לבטל קנין הגוף דבן, היכא שלבסוף הגיעו הנכסים לידו). ואם מכר הבן בחיי האב ומת הבן קודם האב, לרבי יוחנן לא קנה לוקח אפי' לכשימות האב, דקנין פירות שהיה לאב כקנין הגוף ומעכב את מכירת הבן, והרי לא באו הנכסים לידי הבן. ולריש לקיש קנה לוקח, דקנין פירות לאו כקנין הגוף. ומה שהתקינו באושא שהאשה שמכרה נכסי
מילוג בחיי בעלה ומתה, שהבעל מוציא מיד הלקוחות, לריו"ח לא איצטריך. אי נמי קנין הגוף של האשה חזק משל בן, דאין לבעל פירות אלא מכוחה, ורק מתקנת חכמים. וכן צריך את התקנה למקום שכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסייך. תוס' (ד"ה קנין).

נישואין למעוברת או מינקת חבירו -
לא ישא אדם מעוברת ומינקת חבירו עד כ"ד חודש מהלידה, ואם נשא לר"מ יוציא ולא יחזיר עולמית, ולחכמים עד כ"ד חודש יוציא בגט, וכשיגיע זמנו יכנוס, ואף אם היא אשת כהן חייב להוציאה בגט.

הגמ' מבארת שאין מחלוקת זו תלויה בדין כונס יבמתו ונמצאת מעוברת, שלרבנן יקיים ולר"א יוציא, די"ל שר"א לא החמיר אלא שם כיון שנכנס לספק אשת אח דאורייתא, ומאידך י"ל שגם רבנן מקילים דווקא שם שזה איסור דאורייתא ואנשים נזהרים בזה, אבל כאן שזה דרבנן ומזלזלים בזה, עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וקנסו כדי שאחר לא יבוא לעשות כך. וכתבו התוס' (ד"ה חיזוק) שהיכא דלא צריך חיזוק (חמשה חומשין) לא עשו חיזוק. ולר"י דווקא במילתא דשכיחא (כתובה) עשו חיזוק. ולר"מ בממון (מתנה ע"מ שכתוב בתורה דבדרבנן תנאו קיים) לא עשו חיזוק.
ואם נשא מעוברת או מינקת חבירו, וקינא לה ונסתרה, התוס' (ד"ה ולא) דנים אם צריך לתת לה גט, או דכיון דבלאו הכי אסורה לא חוששים שיבוא עליה, וא"צ גט. והביאו מחלוקת אם כשקידש א"צ גט, כיון שכלה בלא ברכה אסורה, או שצריך גט, דאין איסור כלה בלא ברכה שהוא ג"כ דרבנן, חמור יותר מלישא מינקת חבירו.

ולד ששהה ל' יום אינו נפל ופוטר את אמו מן החליצה, ואם מת בתוך ל' יום, שיטת רשב"ג שהוא ספק נפל, ואם נתקדשה אמו לאדם מן השוק, אם נתקדשה לישראל צריכה חליצה, ואם נתקדשה לכהן י"א שגם זו תחלוץ, וי"א שבזה א"צ חליצה כדי שלא תיאסר על בעלה. וכתב רש"י דאיירי שלא קים לן אם כלו לו חדשיו, אבל אם קים לן דכלו לו חדשיו תינוק בן יומו פוטר מן היבום. והתוס' (ד"ה הא) הביאו בשם רש"י דאיירי הכא בפיהק

ומת, אבל התוס' כתבו שבפיהק מודים חכמים שהוא נפל, והכא איירי בנפל מן ההג או שאכלו ארי, ובזה הלכה כרשב"ג. והא דלא אזלינן בתר רוב נשים שיולדות ולד מעליא, משום דנפלים הוי מיעוט המצוי, ומטעם זה במים שאין להם סוף אשתו אסורה, ובגוסס אין מעידים להשיא את אשתו (או דהטעם משום שבערוה החמירו יותר), וכן מטעם זה אין אוכלים בהמה תוך ח' ימים שמא נפל הוי, אבל לגבי אבילות הקילו שאין מתאבלים, דהלכה כדברי המיקל באבל, אולם בספק בן ט' לראשון או ז' לאחרון החמירו, מפני שזה גנאי שאף אחד לא יתאבל. עוד הביאו התוס' (ד"ה מת) מחלוקת מה הדין אם מת ביום ל' עצמו.

ל"ז. המקדש גרושה או אלמנה בתוך ג' חודשים וברח ממ קומה,
י"א שמנדים אותו כדי שיכתוב גט, וי"א שדי בזה שברח ממקומה שהראה בזה שאינו רוצה לכנוס לפני הזמן.

דין ספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון- הכונס ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה ולד בן קיימא ספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון, יוציא, והולד כשר ממה נפשך, וכשר להיות כהן גדול ואף שאם פרש אחד מי' כהנים ובעל אין הולד ראוי להיות כה"ג, דבעינן זרעו מיוחס אחריו, זה דין דרבנן, ולא גזרו בנישואין אלא רק בזנות. תוס' (ד"ה ראשון). וחייבים באשם תלוי, ולא אמרינן הלך אחר רוב נשים היולדות לט' ויתחייב חטאת דודאי בעל אשת אח שיש לה בנים, דכיון שרוב נשים עוברן ניכר לשליש, זו הואיל ולא הוכר עוברה לשליש ימיה איתרע ליה רובא. ואף שיתכן שהזרע נקלט רק אחרי ג' ימים, מ"מ א"צ להמתין ג' חודשים וג' ימים, אלא ג' חודשים חוץ מיום שמת בו ויום שנתארסה בו, מפני שאם נתעברה מן הראשון לא היתה הכרת העובר משתהה עד שליש מן השני. תוס' (ד"ה רוב). והקשו התוס' (ד"ה וזו) אמאי לא נימא סמוך מיעוטא לחזקה שהיא בחזקת התר ליבם, ויהיה פטור מאשם תלוי, והולד השני יהיה כשר. ואין לומר כאן רוב נשים מתעברו ת ויולדות, כיון ששהתה כמה שנים ולא עיברה.

דין ספק ממזר- אם לא הוציאה ונולד להם בן שני שהוא ספק ממזר דאם הולד הראשון הוא של אחיו היא אסורה עליו בכרת, נחלקו אם הוא מותר בודאי ממזרת או לא, לאביי ראב"י סובר שמותר בממזרת, ולרבא ראב"י סובר שאסור בממזרת. וטעם מחלוקתם : לרבא הלכה כרבי אלעזר שספק ממזר (שתוקי שקורא אבא ואמו משתקתו, אסופי שנאסף מן השוק, ויש לחוש בהם שנתעברה מפסול, וכותי שאינם דורשים גז"ש קיחה קיחה לרבות קידושי כסף ושטר, ושמא אמו נישאה לאחר אחרי שנתקדשה בכסף ושטר), אסור בודאי ממזר שמא הספק הוא כשר, ואסורים זה בזה שמא זה פסול וזה כשר, ולאביי הלכה כהלל שמותרים לבוא זה בזה, והיינו שכהנים לווים וישראלים מותרים זה בזה, וכן לווים וישראלים חללים גרים ועבדים משוחררים מותרים זה בזה, וכן גרים ומשוחררים ממזרים ונתינים (-גבעונים, ויש בהם צד עבדות) ושתוקי ואסופי מותרים זה בזה, דקהל גרים לא איקרי קהל.

ל"ז: ונחלקו במה שאמר ראב"י שאיש שבא על הרבה נשים, או אשה שבאו עליה הרבה אנשים, ונתעברה, הרי זה גורם לרבוי ממזרים, דאב ישא בתו ואח ישא אחותו, ועל זה נאמר "ומלאה הארץ זימה", ואביי מדייק שדינם כממזרים, ורבא סובר שאינם ודאי ממזרים, ו"זימה" זה מלשון זו מה היא.

לראב"י לא ישא אדם אשה במדינה אחת, ואח"כ ישא אשה במדינה אחרת שמא ישא אח את אחותו, והא שרב ורב נחמן הכריזו מאן הויא ליומא, שאני רבנן דפקיע שמייהו ויקראו לבת על שמו ולא ישא אותה אחיה, ואף הודיעו ז' ימים קודם, שהרי תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים שמא ראתה דם מחמת חימוד, וללישנא בתרא לא נשאו רב ורב נחמן, אלא היו מייחדים בלבד כדי שיהיה פת בסלם, ואם היה רוצה היה בא עליה, אולם כיון שלפעמים לא היה בא עליה לא היה חימוד, אבל אם היה אסור לבוא עליה היה אסור גם להתייחד עימה, ואם היתה מתעברת היה מוליכה עימו לעירו. תוס' (ד"ה יחודי).

לא ישא אדם אשה שדעתו לגרשה, שנא' "אל תחרוש על רעך רעה, והוא יושב לבטח אתך".

חלוקת הירושה כששניים באו לחלוק ויש ספק
יבם הרי הוא מקבל את כל ירושת המת, ואם אשת המת ילדה בן ויש ספק אם
הוא של המת או של היבם, יש נדון של מי ירושת המת, ושל מי ירושת היבם,
ושל מי ירושת אבי המת והיבם, ושל מי ירושת אותו בן מסופק, והדבר תלוי בכללי ממון המוטל בספק, וכדלהלן.

ספק בן ט' לראשון או בן ז' ליבם, ובאים הספק והיבם לרשת את המת, חולקים, ככל ממון המוטל בספק, דאין אחד מהם מוחזק יותר מהשני, ואפי' רבנן דסומכוס מודו דיחלוקו. תוס' (ד"ה וממון).

ואם אח"כ מת היבם לרב קם דינא ואינו נוטל כלום בנכסי היבם בלי ראיה (היכא שכבר חלקו. תוד"ה אמר). ולרב ירמיה הדר דינא, ועליהם או לתת לו את כל נכסי המת שלקח אביהם, או שיחזיר להם מה שקיבל מנכסי המת, ויתנו לו חלק בנכסי היבם, (וכגון שנכסי היבם מרובים ושל אחיו מועטים), (ומחלוקת זו לא שייכת למחלוקת במי שאבדה לו דרך שדהו שתובא להלן).

ואם מת היבם ובאו הספק ובני היבם לחלוק נכסי ה מת, אף
שלספק יש ודאי זכיה או מכח המת או מכח היבם, ולבני היבם יש רק ספק זכיה בנכסים, מ"מ כיון ששניהם ספק שהרי אף הספק אינו טוען טענת ודאי, דאינו יודע מכח מי הוא בא לירש, אינו יורש הכל, אלא נוטל את מה שהם מודים שזה שלו, ובשאר חולקים בשוה.

אמנם לגבי נכסי היבם עצמו אינו יורש איתם בלי ראיה, וכמו שמצינו שמי שהוא ספק בן ט' לאחד וספק בן ז' לאחר, שאם מת בן של השני הוא אינו יורש איתם, כיון שהם ודאי והוא ספק, ואם
הוא מת הם יורשים אותו.

מי שאבדה לו דרך שדהו ששכחו באיזה צד היתה הדרך, אם השדות שמסביבו הם של אדם אחד ילך בקצרה, ואינו יכול לומר שימכור

לארבעה, דכיון דלא אתי מכח ארבעה לא שבקינן ליה (תוד"ה דאמר) ואם הם

של ד' בני אדם יקח דרך במאה מנה או יפרח באויר, בין אם אותם ד' קנו מד' אחרים בין שקנו מאדם אחד, ואינו יוכל לתבוע מאותו אחד את דמי הדרך שקיבל, מפני שיכול לומר שלא מכר אלא את שלו. תוס'. אבל אם אחד קנה מארבעה לאדמון ילך בקצרה, דממה נפשך הדרך אצלו, ולרבנן יכול לומר לו אי שתקת שתקת, (לרש"י היינו שישתוק כדי שלא ימכור לו ביוקר, ולתוס' לא יטול כלום). ואם לא אני יחזיר את שטר המכירה למוכרים.

הגמ' מבארת שגם לרבי אבא דס"ל לעיל קם דינא, הכא ס"ל לאדמון שצריך לתת לו דרך, כיון שממ"נ הדרך אצלו. וגם לרבי ירמיה דס"ל לעיל הדר דינא, הכא ס"ל לרבנן דאינו חייב, כיון שביכולתו להחזיר את הקרקע לד' בעליה.

ל"ח. ואם באו הספק והיבם לחלוק בנכסי הסבא אבי המת והיבם, אין הבן יכול לתבוע את חלק האח המת , כיון שהיבם הוא ודאי ויודע מכח מי הוא בא לירש, ואין ספק מוציא מידי ודאי.
למה היבם נחשב ודאי- כתבו התוס' (ד"ה הוי) שמרש"י משמע שמה שהיבם הוא ודאי, משום שודאי יש לו חלק בנכסים. והקשו למה בגלל שהוא ודאי במקצת הנכסים יהיה ודאי בכולם, ולכן פירשו שהיבם הוא ודאי יורש של הסבא, ולספק אין ודאי כח ירושה. והוכיחו התוס' כדבריהם מדין נפל הבית עליו ועל אביו וכו', ומדין אחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהם, ומדין זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי, שמבואר שם שודאי במקצת אינו ודאי בהכל. ונ"מ בדין נפל הבית עליו ועל אמו ואין ידוע מי מת ראשון, שלרש"י אחי הבן גם מן האם קודמים לאחי הבן רק מן האב, דזה ודאי וזה ספק, ורק כשהיורשים הם אחי האם מאביה חולקים, אבל לתוס' בכל מקרה חולקים, דאינו ודאי בכל הירושה.

ואם באו הספק ושני בני היבם לחלוק בנכסי הסבא, הם נוטלים חצי מהנכסים שהוא מודה שהם שלהם (אם אינו אחיהם), והוא נוטל שליש שהם מודים שזה שלו (אם הוא אחיהם), ובשישית הנותרת חולקים הוא נוטל חצי והם נוטלים כל אחד רבע, כדין ממון המוטל בספק.

ואם מת הספק ובאו הסבא והיבם לחלוק נכסיו, או שמת היבם ובאו הסבא והספק לחלוק בנכסיו, הוי ממון המוטל בספק דאו זה יורש הכל או זה יורש הכל, וחולקין.

דין נכסי שומרת יבם
נכסי מילוג של האשה הרי הבעל אוכל פירותיהם ויורש אותם לאחר מיתתה, ונכסי ארוסה נתבאר דינם בכתובות ע"ח. , והגמרא כאן דנה בדין נכסי שומרת
יבם שיש לה על היבם זיקת יבום, של מי הם.

במתני' איתא ששומרת יבם הממתינה ליבום שנפלו לה נכסים מאביה, לכו"ע יכולה לתת אותם במתנה או למוכרם, ואם מתה, לב"ש יחלקו בנכסיה (-נכסי מילוג) יורשי האב והבעל מפני שהיא ספק, (ובכתובה מודים ב"ש שהיא בחזקת הבעל), ולב"ה כתובה בחזקת יורשי הבעל, ונכסי מילוג בחזקת יורשי האב. ואם כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר, מלבד כתובתה שהיא על נכסי הבעל הראשון.

ביאור שיטת ב"ה שהנכסים בחזקתם- בנפל הבית עליו ועל אשתו ואין ידוע מי מת קודם (ב"ב קנ"ח), אמרו ב"ה שהנכסים בחזקתם. ונחלקו בגמ' נכסי צאן ברזל בחזקת מי, לרבי אלעזר הם בחזקת יורשי האשה, ולריו"ח הם בחזקת יורשי הבעל, ולר"ל יחלוקו. ושיטת רש"י דמחלוקת זו שייכת גם כאן בשומרת יבם. ולר"ת הכא לא פליגי, ואפשר שלכו"ע הם בחזקת י ורשי הבעל, וכמו כתובה, אבל שם נחלקו גם בכתובה, ולב"ש יחלוקו, ואף שאין אדם מוריש שבועה לבניו, מ"מ לב"ש יכולים לגבות כתובה, דשטר העומד ליגבות כגבוי דמי והוו כמוחזקים, ואיכא לאוקמי במטלטלי ואיתנהו בעינייהו שנוטלים בלי שבועה. ולמ"ד שהנכסים בחזקת יורשי האשה, הא דבנפל הבית עליו ועל אמו אין הנכסים בחזקת יורשי האם, י"ל דס"ל שירושת הבעל דרבנן, או דכיון שאינו יורש מכח קורבה חזקת האשה עדיפה, או דכיון שבדרך כלל האם מתה קודם אין הנכסים בחזקת יורשי האם. תוס' (ד"ה ובית).

הגמ' שואלת למה ב"ש מודים שכשהיא חיה היא יכולה

למכור, ואם מתה יחלוקו.
הגמ' מביאה ד' תירוצים-

ל"ח: לעולא זיקת אירוסין עושה ספק אירוסין, וזיקת נישואין עושה ספק נישואין, ורישא איירי שנפלה בעודה ארוסה, דדינה כספק ארוסה דאגידא היא גביה ואינה אשתו ממש, ועל כן יכולה למכור ולתת לכתחילה, אף לב"ה שבודאי אירוסין לכתחילה לא תמכור. וסיפא (אם מתה וכו') איירי שנפלה כשהיא נשואה, שבודאי נשואה לכו"ע הבעל מוציא מיד הלקוחות, והכא דינה כספק נשואה, ועל כן לב"ש יחלוקו דחלוקה עדיפה, דאין לה חזקה יותר ממנו, דידו כידה, ולב"ה חזקה עדיפא דאין ידו כידה כיון שלא נפלו לה כשהיא תחת הבעל. רש"י. והנכסים בחזקת יורשי האב, דיש לנו להחזיק הנחלה בחזקת אותו השבט. תוס' (ד"ה זיקת).

רבה שואל על עולא שאם זו המחלוקת למה נחלקו על גוף הקרקע לאחר מיתה, ולא על הפירות בחייה, ומוכח מזה שברישא ב"ש מודים
משום שכשהיא קיימת חזקתה עדיפא.

לרבה איירי רישא וסיפא מן הנישואין, וזיקת נישואין עושה ספק נישואין, וכשהיא קיימת אין מוציאין ממנה דאין ספק מוציא מידי ודאי, והיא נחשבת ודאי כיון שממ"נ הקרן שלה, אבל אחר שמתה ששניהם באים מכח ירושה ושניהם ספק, דאי זיקה ככנוסה אין ליורשי האב כלום, ואי אין זיקה ככנוסה ליבם כלום, ולכן יחלוקו, ולב"ה כיון שהוחזקה הנחלה במשפחתה והם
ודאי קרוביה נשארים הנכסים בחזקתם.

הגמ' שואלת על רבה שב"ש לא סוברים שאין ספק מוציא מידי ודאי, וכדמצינו שבנפל הבית עליו ועל אביו או מורישיו, ואין לו נכסים ולמורישיו יש נכסים, והיה חייב כתובה והלוואה, והספק הוא מי מת ראשון, דאם הוא מת ראשון אין ממה לגבות, יחלוקו, ולא אומרים שאין

ספק הבעל חוב שהוא מחוסר גוביינא, מוציא מידי ודאי שאף אם הבן מת קודם נופלים נכסיו ליורשים, שהרי הבעל חוב מחוסר גוביינא, וכמו שסוברים ב"ה שהנכסים בחזקתם.
והגמ' דוחה שהטעם שם הוא משום דשטר העומד ליגבות כגבוי, וכמו שמצינו שלב"ש מי שקינא לאשתו ומת, אשתו נוטלת כתובה, (ואינה שותה דכתיב "והביא האיש את אשתו"), אע"פ שהיא ספק בכתובה דשמא זינתה, ויורשי הבעל הם מוחזקים ודאי, והטעם משום דשטר העומד ליגבות כגבוי דמי, וממילא כשמת עמדו הנכסים ודאי בחזקת האשה, והיורשים הם ספק ולא אתי ספק ומוציא מידי ודאי, דאי נימא דס"ל לב"ש דספק מוציא מידי ודאי, לא היתה מקבלת הכל אלא חצי, ובנפל הבית אע"ג דכגבוי דמי אינו ודאי יותר מהיורשים, כיון שהשטר הוא על הבן ולא על האב. (ולב"ה כיון שאינם שותות לא נוטלות כתובתן), אבל בלא דין שטר העומד ליגבות כגבוי דמי, מודים ב"ש דאין ספק מוציא מידי ודאי. והא דארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה, שאני הכא שכשנסתרה היתה יכולה להבדק, ועוד דשאני התם דהן נחשבות כעוברות על דת, כיון שאינן יכולות להבדק. תוס' (ד"ה בש"א).

ואביי לא הקשה מכתובה, ויסביר שהטעם שהיא נוטלת כל הכתובה, מפני שהיא באה בטענת ודאי. תוס' (ד"ה ואביי). די"ל דשאני כתובה משום חינא, שירצו הנשים להנשא, ובכתובה דמתני' לא פליגי אלא רק בנכסי מילוג, והכתובה בחזקת יורשי האב דלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים, והיבם עומד במקום הבעל, (ואמנם לגבי להתחייב בקבורתה ניתנה להגבות מחיים).

אביי מפרש מתני' דרישא (מוכרת ונותנת וקיים) איירי בנכסים שנפלו לה כשהיא שומרת יבם דלא מהני זיקה למיקני נכסים דהשתא, וסיפא (יחלוקו לב"ש) כשנפלו לה כשהיא תחת הבעל, וס"ל דידו דבעל כידה, אבל יבם שאין לו בה אלא זיקה ידו גריעא מידה, ולכן לב"ה נכסים בחזקתן, אבל לב"ש בנשואה ידו עדיפא מידה, וכשמת יד היבם כידה ויחלוקו. וכתבו התוס' (ד"ה אע"ג) שהלכה כאביי.

ל"ט. רבא חולק וסובר שאם נפלו הנכסים כשהיא תחת הבעל לכו"ע ידו עדיפא מידה ויורשי הבעל מקבלים את הנכסים, אלא איירי שנפלו לה כשהיא שומרת יבם, וסיפא איירי כשעשה בה מאמר, וס"ל לב"ש שמאמר עושה ודאי ארוסה לענין לדחות בצרה, שאם אחותה נפלה לפניו יוצאה משום אחות אשה, וספק נשואה לענין שחולקים בנכסים, וב"ה לטעמייהו דמאמר לא קני.

אמרו בשם רבי אלעזר כשיטת רבא, ובשם רבי יוסי ברבי חנינא כאביי, הג מ' שואלת שרב אלעזר אמר שמאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות בצרה, ולכן הגמ' אומרת שנאמר בשמו כאביי ובשם ריב"ח כרבא, או שכוונתו שדוחה בצרה, לאפוקי שלא מספיק גט אחרי המאמר, אבל לחלוקת הנכסים מהני המאמר.

לרב פפא משמע ממ תני' כאביי, דקתני "נכסים הנכנסים והיוצאים עימה" והיינו נכנסים לרשות הבעל, ויוצאים מרשות הבעל לרשות האב. ואמנם לדבריו קשה למה נחלקו לאחר מיתה, ולא נחלקו בחייה ולפירות שהרי המחלוקת היא אם ידו כידה. וכתבו התוס' (ד"ה אע"ג) שלרבא דווקא לאחר מיתה מהני מאמר לחלוק בנכסים, אבל מחיים היא ודאי והוא ספק, ומ"מ לא תמכור לכתחילה, ודלא כרבה דס"ל דמהאי טעמא מוכרת לכתחילה.

כנס היבם את יבמתו הרי היא כאשתו לכל דבר, ויכול לגרשה בגט וא"צ חליצה, ויכול להחזירה אחר גירושין ואין בזה איסור אשת אח, דכתיב "ולקחה" ולא "ויבמה" כיון שלקחה הרי היא כאשתו לכל דבר, אמנם הכתובה היא על נכסי בעלה הראשון, דאשה הקנו לו מן השמים ולא שיעבד נכסיו לכתובתה, ויכול למוכרם בכל עת שירצה, (ואפי' אם אח"כ השתדפו השדות של הראשון לא טרפו ממשעבדי. ולמ"ד שגם בבעל אם השתדפו הבני חרי לא טרפא ממשעבדי, נ"מ שאם גירשה ואח"כ השתדפו שדותיו של הראשון, דלא גביא מבני חרי דשני. תוד"ה אשה), ומ"מ תיקנו חכמים שאם אין לראשון יתן לה היבם, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

סדר היבום והחליצה בין האחים
מצוה בגדול לייבם דכתיב "והיה הבכור", ואם לא רצה הולכים לשאר האחים, ואם לא רצו חוזרים לגדול ואומרים לו שעליו מוטלת המצוה וכופים אותו או לייבם או לחלוץ.

תלה הגדול בקטן עד שיגדיל, או שגדול האחים שכאן תלה בגדול הנמצא במדינת הים, או בחרש ושוטה אפי' ייבמו עכשיו, וה"ה מוכה שחין.

תוס' (ד"ה ובחרש), אין שומעים לו אלא עליו או לייבם או לחלוץ, דשהויי מצוה לא משהינן.

ביאת קטן וחליצת גדול- לל"ק נחלקו ריו"ח וריב"ל אם עדיפה ביאת הקטן והיינו שאינו גדול האחים, אבל אינו קטן ממש, די"א שאינו בר חליצה ויבום שמא ימצא סריס, והטעם משום שעיקר המצוה היא לייבם, או שחליצת גדול עדיפא, דבמקום גדול ביאת קטן לאו כלום היא.

ל"ט: לל"ב לכו"ע ביאת קטן עדיפה מחליצת גדול, והמחלוקת
היא אם יש עדיפות לחליצת הגדול שהרי מצוה בגדול, או שבחליצה אין הבדל מי חולץ.

נוסח שטר החליצה- איך פלונית בת פלוני אקרבת ית פלוני יבמה קדמנא לבי דינא, ואשתמודעינהו (י"א דבעינן עדים, וי"א שאפי' קרוב ואשה נאמנים, דגלויי מילתא בעלמא הוא, וכן הלכה) דאחוה דמיתנא מאבא ניהו, ואמרי לה אי צבית ליבם יבם, ואי לא אטלע לה רגליך דימינא, ושרא סיניה מעל רגלוהי, וירקת באנפוהי רוקא דמתחזיא לבי דינא (דבעינן רוק הנראה לעיני הדיינים), על ארעא (לתוס' ד"ה דמתחזיא) לא גרסינן על ארעא, שאם קלטתו הרוח כשר). ויש

מוסיפים "ואקרינהו מה דכתיב בספר אורייתא דמשה" לא חפצתי לקחתה. י"א שנודע ע"י עדים שהוא אחי המת מאביו, וי"א שאפי' קרוב ואשה נאמנים, וכן הלכה.

אם עדיף לייבם או לחלוץ
יבום קודם לחליצה, ועכשיו שאין מתכוונים למצוה חליצה קודמת ליבום, ומ"מ אמר רב שאם רצה נותנים לו לייבם, דכתיב "ואם לא יחפוץ" בו הדבר תלוי אם לחלוץ או לייבם, וכן משמע מלשון שטר החליצה שהתקין רב יהודה, וכדלעיל. וכתב רש"י שבסתמא אין חוששים שאינו מכוון למצוה, ואם היא לא רוצה להתייבם ואמרה דברים הניכרים, ואפי' אינו מוכה שחין, מטעים אותו ואומרים לו שיחלוץ ותתן לו מאתים זוז, או שכופים אותו לחלוץ, ונוטלת כתובה. אבל לתוס' (ד"ה אמר) אין כופים בסתם אמתלא. והא דאמר רב שאם רצה מייבם היינו באותם המתכוונים לשם מצוה, אבל אחרים אין מניחים אותם לייבם אלא חולצים.

לרב יצחק חזרו לומר שייבום קודם לחליצה, דמעיקרא סברי כאבא שאול שהכונס את יבמתו לשום נוי או אישות שיצא עליו שם אישות או דבר אחר כאילו פוגע בערוה, וקרוב בעיני להיות הולד ממזר, ולבסוף סברי כחכמים ש"יבמה יבוא עליה" מכל מקום. וכתבו התוס' דהלכה כאבא שאול, ואין ביאה עדיפה אלא במתכוון לשם מצוה, ור"ח פסק כאן שיבום קודם לחליצה, וחזר בו ופסק שמצות חליצה קודמת למצות יבום.

והא דתנן "יבמה יבוא עליה" מצוה, שבתחילה היתה עליו בכלל התר, נאסרה וחזרה והותרה, יכול תחזור להתירה הראשון ת"ל "יבמה יבוא עליה מצוה". או כאבא שאול והכונה שלא חזרה להתר הראשון שהיה יכול לכונסה לשם נוי, אלא חייב לכונסה לשם מצוה. או כרבנן ולומר שבתחילה לא היה חייב לכונסה, אבל עכשיו צריך לכונסה ולא לחלוץ.

מ. וכן איתא בברייתא לגבי מנחה בתחילה קודם שהוקדשה היתה עליו בכלל התר, נאסרה כשהוקדשה וחזרה והותרה בהקטרת הקומץ , יכול תחזור להתירה הראשון, ת"ל "מצות תאכל במקום קדוש" מצוה שהרי כבר כתיב "והנותרת מן המנחה יאכלנו". הכא נמי הכונה שמתחילה לא היה חייב לאוכלה, אבל אחר הקרבה צריך דווקא הוא שעבד את עבודתה לאוכלה ולא אחר, ולתי' א' בתוס' (ד"ה רצה) הכונה שאותו בית אב יאכלה, ולתי' ב' אותו כהן יאכל מעט אבל לא את כולה. או שהכונה

שצריך לאכול אותה מצה ולא חלוט ברותחים, ואע"פ שחלוט מצה היא לגבי פסח (דכיון שחזר ואפה אותה בתנור חשיב לחם עוני, והא דאיתא בפסחים שא"א לצאת יד"ח מצה בחלוט, היינו כשלא חזר ואפאה, א"נ בבלילה

קשה. תוס' ד"ה כיון), לא מהני לגבי מנחה, אבל אין לפרש שלומדים מהפסוק את חובת אכילת המנחה, שהרי כבר כתוב "ואכלו אותם" כדי שתהיה הכפרה שלימה, וכן אצ"ל שלומדים שלא מהני אכילה גסה שהרי לאו שמה אכילה (והאוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור שאף זה עינוי שמזיק את עצמו. אמנם כתבו התוס' (ד"ה אכילה) דיש סוג אכילה גסה שנחשב

אכילה), וכן אצ"ל שלומדים שלא לאוכלה חמץ, שהרי כבר כתוב "לא תאפה חמץ חלקם".

ירושת החולץ והמייבם והאחים והאב - החולץ הרי הוא כאחד מן האחים לנחלה, ולא קנסוהו על שהפסידה מיבום בכך שפסלה על האחים, ואם יש להם אב האב קודם, כמו בכל ירושה, ואם ייבם הרי זכה בכל הנכסים אפי' גירשה למחר, דכתיב "יקום על שם אחיו" . ולרבי יהודה האב קודם גם למייבם, דכתיב "והיה הבכור" דינו כבכור שאין לו בחיי האב, ואינו נוטל פי שנים אחרי מיתת האב, דלא כתיב "יקום על שם אביו", ויכול לייבם אף כשאין אב, דלא תלה הכתוב את היבום בנחלה. הגמ' מביאה מחלוקת מה ההלכה.

איסור קרובות חלוצתו
חכמים אסרו את החולץ בקרובות חלוצתו ואותה בקרוביו, אפילו ב"שניות" האסורות מדברי סופרים, אבל שאר האחים מותרים, וכדלהלן.

מ: החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה כאשתו, וכל קרובות
שאסור באשתו אסרו חכמים בחלוצתו, והיינו באמה ובאם אמה ובאם

אביה, בבתה ובבת בתה, ובאחותה כ שהחלוצה קיימת, והיא אסורה בקרוביו- אביו מפני שהיא כלתו, ואבי אביו, בנו מפני שהיא אשת אביו, ובן בנו, אחיו ובן אחיו.

אבי החולץ ובנו ואחיו ובן אחיו אסורים באשתו מדאורייתא, שהרי הם גם קרובים דרך המת בלי החליצה, אבל אבי אביו ואבי אמו ובן בנו ובן בתו אסורים מדרבנן דאינם אלא שניות.

שניות- הגמ' מסתפקת אם דין חלוצה כדין ערוה ואסור גם בשניות המבוארים לעיל כ"ב. או שלא גזרו שניות אלא בערוה דאורייתא, והגמ' מוכיחה שגזרו שניות אף בחלוצה. ולפי זה אסור גם באם אם אמה, והא דתני שאסור באבי אביו ובאבי אמו, ובבן בנו ובבן בתו, האיסור הוא בגלל החולץ, ולא בגלל המת.

וכן אסור בצרת קרובת חלוצתו, שאם חלץ לאשה אסור בצרתה של אחותה, כיון שהיא הולכת עמה לבית דין ואין יודעים מי היא היבמה, ואם ישא את צרתה יאמרו שנשא את צרת חלוצתו. רש"י. והק' התוס' (ד"ה הך) דא"כ אמאי אם מתה החלוצה מותר, ולכן פירשו שטעם האיסור משום דדינה כאחות אשתו, דכיון שהולכת לחלוץ דמיא לגרושה.

שאר האחים שלא חלצו מותרים בקרובות החלוצה האסורים משום שניות, אבל בע ריות דאורייתא אסורים, דגזרו עריות בזיקה, ואפי' אחר חליצה נימא דשליחותייהו עבד.

הבא על צרת חלוצתו- לשמואל הולד ממזר, דהיא נשארת באיסורה אשת אח שיש בו כרת, אבל החלוצה אסורה ב"לא יבנה", ולא אמרינן

שהחלוצה שליחותייהו עבדה, ולריו"ח אין חייב כרת לא על חלוצתו ולא על צרתה.

מותר אדם בקרובי צרת חלוצתו, דאין הצרה כחלוצה עצמה, ו אין היא באה עמו לבי"ד ולא יאמרו שהוא נושא את אחות חלוצ תו.

מ"א. אחות חלוצתו שנפלה לפניו ליבום חולצת ולא מתייבמת,

דאיסורה מדרבנן, אבל אחות גרושתו פטורה אף מחליצה, דאיסורה מדאורייתא, דכתיב "עליה בחייה" כל שבחייה.

יבמה שקידש אחד האחים את אחותה

מתי מותר לכונסה- מי שקידש את אחות יבמתו לא יכנוס עד שאח אחר ייבם או יחלוץ כדי שלא יפגע באחות זקוקה, כיון שכבר הוזקקה לכולם כשנפלה לפני כולם לפני שקידש, וכן אם מתה היבמה מותר לכנוס,
דאפי' בכנסה ומתה מותר באחותה.

אם מת אחיו ואין אח אחר יתן גט לאשתו ויחלוץ ליבמה ולא ייבם מפני
שהיא אחות גרושתו.

אם מתה אשתו- לרב ורבי חנינא מותר ביבמתו, דיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה חוזרת להתירה הראשון, ולא אמרינן "נאסרה" כיון שהיתה ראויה בשעת נפילה, ובזיקה דרבנן רב מתיר אפי' אם לא הותרה מתחילה. תוס' (ד"ה מאי). ולשמואל ורב אסי אסור ביבמתו, דכיון שנאסרה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים, וגם אחרי שפקע איסור אחות אשה נשאר איסור אשת אח, ואף אי ס"ל כרבנן דלהלן, שאני הכא שנאסרה אחרי שנפלה ליבום, אבל היכא שמשעת נפילה היתה מותרת, לא מהני איסור שבחיי אחיו לאוסרה עכשיו.

המגרש את אשתו והחזירה, לרבי אלעזר אסורה ליבום, כיון שעמדה על היבם שעה אחת באיסור גרושת אח, ואף היכא שבשעת נפילה היתה ראויה ליבום ונאסרה אח"כ, סובר רבי אלעזר שאסורה, כדתניא שאם קידש את אחות יבמתו ומתה יבמתו מותר באשתו, אבל אם מתה אשתו, חולץ ואינו מייבם, ולרבנן יכול גם לייבם.

מי שעשה מאמר ביבמתו, ואח"כ נפלה גם אחותה לפניו ליבום, ואח"כ מתה גם האחות השניה, בברייתא איתא דחולצת ולא מתייבמת, ונקט מאמר לאפוקי מב"ש דס"ל דקונה קנין גמור, או לאשמועינן שאף שאין זיקת השניה גמורה, היא אסורה. תוס' (ד"ה עשה) . ולרב שמתיר בהותרה ונאסרה וחזרה והותרה, צ"ל שזה לשיטת רבי אלעזר הנ"ל שאוסר אפי' אם היתה ראויה בשעת נפילה.

המתנת ג' חודשים ממיתת הבעל, ביבמה
אשה שהיתה נשואה לאדם אחד והבעל מת או גירשה והיא באה להנשא לאדם אחר, צריכה להמתין ג' חודשים שזה זמן הכרת העובר כדי לראות שאינה מעוברת (ואם היא מעוברת צריך להמתין עד אחרי שתגמור להניק). ולהלן יבוארו פרטי דין זה ביבמה ובשאר נשים.

מ"א: ביבום- אין ליבמה להתייבם עד שיעברו ג' חודשים ממיתת הבעל, שמא היא מעוברת ותלד ולד בן קיימא, ונמצא
שפגע באיסור אשת אח דאורייתא.

בחליצה-

אין ליבמה לחלוץ בתוך ג' חודשים.
לריש לקיש הטעם משום דחליצת מעוברת לא שמה חליצה, ושמא תפיל, ותינשא בחליצה זו דאינה חליצה. ובארוסה גזרו אטו נשואה. (תוד"ה אלא). ותוך ג' אינה חולצת גם מפני שאינה עולה ליבום. (תוד"ה קרא).
ולרבי יוחנן שחליצת מעוברת שמה חליצה, מ"מ לא תחלוץ משום דכתיב "אם לא יחפוץ" הא חפץ מייבם, כל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה, וזו אפי' אם יבוא אליהו ויאמר שאינה מעוברת אינה עולה ליבום, שהרי קטנה נמי צריכה להמתין ג' חודשים ואינה חולצת אע"פ שודאי אינה מעוברת, (ומ"מ בדיעבד הוי חליצה), אמנם היכא דא"א להמתין, כגון אחות חלוצתו ואחות זקוקתו וספק צרת ערוה, חולצת אע"פ שאינה מתייבמת. וכתבו התוס' (ד"ה הא) שגם למי שמתיר לסתם קטנה לינשא מיד, מ"מ ביבמה מודה דצריכה להמתין. ואין לומר דלריו"ח חוששים שאם תחלוץ תינשא ותימצא מעוברת, והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם, שהרי בתוך ג' אסורה להנשא, ואחרי ג' אם תהיה מעוברת לא יבוא לטעות, ועוד דאין לישא מעוברת חבירו. תוס' (ד"ה אמאי). ואין הטעם שאינה חולצת, שמא יהא הולד בן קיימא, ויצטרכו כרוז להתירה לכהונה, ויש לחוש שמי שיהיה בחליצה ולא בהכרזה יחשוב שהתירו חלוצה לכהן, דטעם זה לא שייך בגרושה שכבר נפסלה לכהונה. ואין לומר שהטעם שלא תחלוץ משום שע"י החליצה היא מפסידה מזונות שיש לה מבעלה ג' חודשים, (ועצה טובה קמ"ל. תוד"ה

משום). דטעם זה לא שייך אלא בנשואה ולא בארוסה.

יבמה שחלצו לה בתוך ג' חודשים (מ"ב.) א"צ להמתין מלינשא אלא ג' חודשים ממיתת הבעל, ואף דבגט ס"ל לרב צריכה להמתין ג' חודשים משעת נתינה אע"פ שלא נתייחד עימה משעת כתיבה (דאם נתייחד הוי גט ישן), (ולשמואל משעת כתיבה), שאני הכא דאם מותרת ליבם אחרי ג' חודשים, אע"פ שזה איסור כרת, כ"ש שמותרת לשוק באיסור לאו. וכתבו התוס' (ד"ה מאי) שהטעם בגט הוא שמא יתירו גם לאשה אחרת שעימה באותה חצר להנשא, אע"פ שאצלה הגט נכתב סמוך לנתינה, וכן בחליצה יתירו גם לזו שחלצה יחד עימה, אע"פ שהשניה חלצה סמוך למיתה, ותי' הגמ' הוא שכיון שהיבם היה יכול לייבם, הוי חוכא לאסור לה להנשא לשוק, ולא ישמעו העולם לתקנה זו. עוד כתבו התוס' (ד"ה לאחר) שדווקא בחלץ די להמתין ג' חודשים ממיתת הבעל, אבל אם לא חלץ ומת צריכה להמתין ג' חודשים ממיתת היבם, דיותר יבמה קרובה לביאה מארוסה שגוזרים בה אטו נשואה.

מי שקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזה קידש ומת חולצות, אע"פ שלא מתייבמות שמא פגע באחות זקוקתו, שהרי אם יבוא אליהו ויאמר מי נתקדשה, הרי היא בת יבום. ומי שיש לאחיו בה ספק קידושין כגון שזרק לה קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה, מותרת אף להתייבם ממ"נ, דאם לא חלו הקידושין הויא נכרית לגביה.

מזונות ליבמה- יבמה ניזונת ג' חודשים שאינה יכולה להנשא משל בעל דכתב לה בכתובה "את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל יומי מיגר ארמלותיך", מכאן ואילך אינה ניזונת לא משל בעל ולא משל יבם,
דאינה דומה לסתם אלמנה שאומרת שאינה נישאת מפני כבוד בעלה, ואם עמד היבם בדין שתבעתו שיכנוס או יחלוץ, וברח מחמת ממון או מרדין, וה"ה חלה, (תוד"ה עמד. ורש"י חולק בחלה), ניזונת משל יבם דקנסינן ליה, שהיה לו לכנוס לאלתר לפני שאירע לו אונס, ומ"מ אם לא נתרצה לייבם אלא לחלוץ לא תיקנו חכמים מזונות כיון שאין סופו לייבם. והיכא שלא ברח נראה שלא תיקנו לה מזונות, דלא שכיח שיאחר מלייבם, אמנם לעיל משמע שיש לה מזונות. והתוס'

דנים אם מעשי ידיה שלו היכא שניזונת משלו. ואם היבם קטן נחלקו רב אחא ורבינא אם ניזונת משל בעל או לא, ולהלכה אינה ניזונת דמשמיא קנסוה.

דין המתנת ג' חודשים בשאר נשים-

מ"ב. אשה שמת בעלה או שגירשה, צריכה להמתין מליארס או מלינשא עד שיעברו ג' חודשים.

לשמואל הטעם משום דכתיב "להיות לך לאלוקים ולזרעך אחריך" להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני, דאין השכינה שורה
אלא על המיוחסים אחרי אביהם.

ולפי זה גר וגיורת נשואים שנתגיירו יחד צריכים להמתין ג' חודשים להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שלא בקדושה. ומשמע מהכא דגר מותר בגיורת, ודלא כהאוסרים שמא יחזרו לסורם. תוס' (ד"ה גר).

ולרבא הטעם הוא שמא ישא אחותו מאביו שיהא סבור שהוא בנו של שני, וישא בתו של ראשון מאשה אחרת, או ייבם אשת אחיו מאמו שיהא סבור שהוא בנו של שני, וייבם בן אחר של השני, או יוציא את אמו לשוק אם ימות השני, או יפטור את יבמתו לשוק אם ימות אחיו מאביו הראשון ואין לו אח אלא הוא, ויהא סבור שהוא בנו של שני. ובגר וגיורת חוששים שמא נתעברה לפני הגירות, ויבוא לייבם אחיו שאחרי הגירות, ובאמת אינו אלא אחיו מאמו, דסתם עבודת

כוכבים היא זונה.

ולא מהני המתנה חודש אחד ואם תלד לז' ודאי הוא של ראשון, דבן ח' אינו חי, דאם תלד לח' שמא הוא בן ז' לשני ונתעברה אחרי חודש, ואם תלד לז' שמא הוא בן ט' לקמא, ונתעברה חודש לפני מיתתו.

ולא מהני המתנה ב' חודשים ומחצה, דאם תלד לשש ומחצה י"ל שהוא של שני, מפני שהיולדת לשבעה יולדת למקוטעין (אף למ"ד שהיולדת לט' אינה יולדת למקוטעין, דכתיב "ויהי לתקופות הימים" מיעוט תקופות שתים מיעוט ימים שתים).

ואין מתירים אותה לינשא אחרי המתנת משהו ג' ימים של קליטת הזרע (תוד"ה ותמתין), ע"י בדיקה אחרי ג' חודשים בדדיה, דאין הולד ניכר אלא אחרי ג' חודשים, כדי שלא תתגנה על בעלה. ואין בודקים בהילוכה בעפר תיחוח, שמעוברת פסיעותיה ניכרות ומעמיקו ת יותר, דאשה מחפה על עצמה כדי שירש בנה בנכסי הבעל השני.

המתנה במעוברת ומניקה - לא ישא אדם מעוברת ומינקת חבירו, ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית, והטעם הוא דסתם מעוברת עומדת לה ניק, ושמא תתעבר וחלבה יעכר, ולא יתן לה הבעל ביצים וחלב עבורו, והאשה תתבייש לתובע בבי"ד את היורשים של הראשון, והולד ימות, (אבל בבנו יתן לו). ודעת רבינו שמשון שגרושה מינקת מותרת לינשא, כיון שאינה משועבדת להניק, ודעת התוס' (ד"ה סתם) דאסור, דאלמנה ג"כ אם תאמר איני ניזונת ואיני עושה או שתתבע כתובתה

אינה משועבדת להניק. ואין הטעם שמא תעשה עוברה סנדל שאם תחזור ותתעבר ידחוק את צורתו כסנדל, שהרי איש מותר באשתו מעוברת ואין חוששים לזה, (י"א שצריך לשמש במוך, ויש מתירים לשמש כדרכו, ומן השמים ירחמו), וכן אין הטעם משום שחוששים שימעכו בשעת תשמיש, שהרי הוא חס עליו דאין אדם מתכוון להרוג
נפש.

מ"ב: דין המתנה באופן שאין חשש שנתעברה - לת"ק והיינו ר"מ בין בתולה בין בעולה, שנתאלמנה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנישואין, צריכות להמתין.

לרבי יהודה מותר לנשואות ליארס, ולארוסות לינשא, מפני שלא שייך בזה הטעם כדי להבחין בין בן ט' לראשון לבין בן ז' לאחרון, חוץ מהארוסות שביהודה מפני שליבו גס בה, שהיו מייחדים אותם לפני החופה כדי שלא יתביישו זה מזה, והיה רגיל ומצחק עימה, וחוששים שמא בעל, וכן באופנים דלהלן שודאי אינה מעוברת מתיר ר בי יהודה.
ולרבי יוסי לכולם מותר ליארס ולא גוזרים אירוסין אטו נישואין, דעת רש"י ותוס' (ד"ה רבי יוסי) שמותר לארוסה לינשא, אמנם רש"י בעירובין כתב שמותר לארוסה רק ליארס גזירה אטו נשואה, חוץ מן האלמנה מפני האבילות, ור"י לא חולק אלא על אלמנה.

ריו"ח אמר שהלכה כרבי יוסי, (ונקט רבי יוסי ולא רבי יהודה, משום דרבי יוסי נימוקו עימו, או משום דבא לפסוק כמותו גם באלמנה. תוד"ה רבי יוסי. ומזה מדייקים בגמ' עירובין מ"ו: שבסתמא רבי יוסי ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה). ואף שאינו כסתמא דמתני', בסתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם, וחזר בו ריו"ח, שהרי אמרו חכמים בכרם שביבנה שאף אשה שודאי אינה מעוברת (כגון שהיתה בבית אביה זמן מרובה סמוך למיתה,

או שהיה לה כעס עם בעלה ולא שימשה, או שבעלה היה בבית האסורים או שהוא זקן או חולה, או שהיא חולה, או עקרה שנעקר רחמה וניטלה האם שלה, או זקנה, או קטנה, או אילונית, או שאינה ראויה לילד מחמת סם או חולי, או שהפילה אחרי מיתת בעלה), צריכה להמתין ג' חודשים, דגזרו שאינה ראויה אטו ראויה. ורבי יהודה מתיר בהם ליארס ולהנשא מיד.

כללי ההלכה בסתם ומחלוקת-
מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם אף אם הסתם הוא במסכת אחרת באותו
הסדר.

סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם, ומ"מ חשיב יחיד לגבי רבים. תוס' (ד"ה סתם). עוד כתבו שלדעת ריו"ח בשני מסכתות הלכה כסתם, ואף שאין סדר למשנה, מ"מ אין לומר שרבי חזר בלא ראיה, ושאר אמוראים סוברים שאפי' במסכת אחרת אין הלכה כסתם, משום שאין סדר למשנה.

סתמא דמתני' ומחלוקת דברייתא הלכה כסתמא דמתני'. מחלוקת דמתני' וסתמא דברייתא- רבי לא שנאה לסותמה, רבי חייא תלמידו מנין לו שכך הלכה .

מ"ג קבלת טומאה במסרק שניטלו שיניו-

קבלת טומאה במסרק- מסרק של פשתן שניטלו שיניו, אם נשארו במסרק ב' שיניים הוא מקבל טומאה כיון שעדיין הוא ראוי לשימוש, ואם נשתיירה אחת אינו מקבל טומאה כיון שאינו ראוי לכלום. ומסרק של צמר שניטלה השן האמצעית מכל ג' שיניים אינו מק בל טומאה, ואם נשתיירו ג' במקום אחד מקבל טומאה, אא"כ החיצונה שהיא רחבה היא אחת מהן, ואם נשתיירו ב' במקום אחד, אם זה בפנימיות שנועדו לקלוט את הצמר שלא יפול, מקבל טומאה, אבל בחיצונות שעיקר הסירוק תלוי בהם אינו מקבל טומאה אלא בג'. ובאופן אחר מפרש רש"י שהאמצעיות היינו המכוונות כנגד הבית יד של המסרק שהם ראויות יותר לשימוש, מקבל טומאה אף בשתים, אבל בחיצונה שאינם מכוונות כנגד הבית יד של המסרק אינה מקבל טומאה אלא בג'.

ולגבי השיניים עצמם ברישא מבואר שאם ניטלה שן בפני עצמה שאינה תחובה במסרק היא מקבלת טומאה כיון שהיא ראויה לנקות נר או למתוח בגדים או חוטים, אע"פ שלא התקינה לתשמיש, ובסיפא מבואר שאם ניטלה אחת טמאה דווקא בהתקינה לנר או למיתוח, ושתים מקבלים טומאה אם עשאן מלקט -מלקחיים. אביי מבאר שאם ניטלו עם חתיכה מהקת א"צ להתקינם, אבל בניטלו בלא הקת צריך להתקינם. ולרב פפא שן עבה שאינה צריכה בית יד א"צ להתקינה, ושן דקה צריך להתקינה.
אין הלכה כמשנה זו, מפני שהמדקדקים מוסיפים בה זו דברי ר"ש.

המשך דיני המתנה-

שיעור הג' חודשים, וכ"ד חודש במניקה- י"א שדי בהמתנת רוב ראשון ושלישי ואמצעי שלם, ואמימר התיר ליארס ביום הצ' אבל לינשא אסור (אף אם עי"ז יפסיד את הסעודה), ולהלכה מניקה צריכה להמתין כ"ד חודש חוץ מיום הלידה ויום האירוסין, ומי שאינה מניקה צריכה להמתין ג' חודשים חוץ מיום המיתה והאירוסין.

אבילות חודש אב-

מראש חודש ממעטים במשא ומתן והיינו למעט מרבוי משא ומתן מבשאר ימים, בבנין ובנטיעה של שמחה, (תוד"ה מלישא), ומותר ליארס בלי סעודה, ולינשא אסור, ובברייתא אחרת מבואר שאסור גם ליארס. י"מ דהיינו שאפי' אירוסין בלא סעודה אסור, ולפי זה נחלקו תנאים אם מותר ליארס, וי"א שליארס מותר דאין בזה שמחה, אבל סעודת אירוסין אסורה, אבל נישואין אסור אף בלא סעודה כיון שיש בזה שמחה. ויש אוסרים מר"ח אף לספר ולכבס.
שבת שחל בה תשעה באב אסור לספר ולכבס לכו"ע, ובחמישי
מותר מפני כבוד השבת.

ארוסה שמתה בעלה אינו אונן ואסור להטמא לה, וכן היא לא אוננת ולא נטמאת לו והיינו שאינה מצווה להתעסק בקבורתו, ואם היא מתה הוא אינו יורשה, ואם היא מתה הוא גובה כתובתה אם כתב לה מן האירוסין.
אבל אסור לכבס ז' ימים, ול' יום אסור בגיהוץ ובתספורת. רש"י. וגיהוץ שלנו ככיבוס שלהם, ומותר. תוס' (ד"ה שמותר). ושיטת ר' יעקב מאורליינ"ש (תוד"ה במקום) שאשה אבילה מותר ת בנטילת שיער לאחר ז'. ולרבי יוסי הסתפקו התוס' אם אבל מותר בתספורת, או דדווקא כל ראשו מותר, משום דניוול הוא.

ביאור שיטת רבי יוסי-

איתא במתני' שרבי יוסי מתיר לכל הנשים ליארס, חוץ מאלמנה מפני האיבול, וזמן האבילות שלה הוא ל' יום.
רב חסדא שואל שאם מר"ח אב מותר ליארס אע"פ שאסור במשא ומתן, כ"ש שאלמנה שמותרת במשא ומתן שתהיה מותרת ליארס. הגמ' מתרצת שבאמת רבי יוסי מתיר לאלמנה ליארס ולא אוסר אלא להנשא, וגם רבי יהודה מודה דאסור לינשא מפני האבילות, וכל הנשים מותרות אף להנשא, ולית ליה לרבי יוסי דין הבחנה, ולת"ק אפי' ארוסות אסורות ליארס, גזירה ארוסה אטו נשואה, וגזירה אירוסין אטו נישואין, ולר"י לא גוזר גזירות אלו, אך נשואה לא תינשא משום הבחנה, ורבי יוסי אפי' הבחנה לית ליה.

ואין לומר שרבי יוסי סובר שסתם נשים צריכות להמתין משום הבחנה, ולא התיר רבי יוסי אלא לארוסה גרושה לינשא כיון שאינה מעוברת ולא גוזרים ארוסה אטו נשואה, אבל לארוסה אלמנה אסור מפני

האבילות, ונשואה אסור ליארס ג' חודשים שמא מעוברת היא ותבוא אף לינשא, (ורבי יהודה מתיר בנשואה ליארס דלא גזר אירוסין אטו נישואין). שהרי אין לאסור ארוסה מפני אבילות, דאין דין אבילות בארוסה. עוד מתרצת הגמ' שלרבי יוסי באמת אסור ליארס בימי האבילות, וס"ל שאף מר"ח אב אסור ליארס אפי' בלא סעודה, וכנ"ל שנחלקו
בזה תנאים.

ורב אשי סובר שמר"ח אב מותר ליארס לכו"ע דלאו שמחה היא ומצוה קעביד, ואינו אסור אלא סעודת אירוסין, ומ"מ באלמנה אסור, דשאני אבילות חדשה מאבילות ישנה, שאני אבילות דרבים מאבילות דיחיד. לרש"י אבילות ת"ב היא קלה, כיון שזו אבילות ישנה ואבילות דרבים, משא"כ אלמנה. ולר"ת (תוד"ה שאני) אבילות ישנה קלה מחדשה, ומאידך אבילות של ט' באב חמורה יותר במה שהיא אבילות דרבים, ולכן אסור משא ומתן שזה בפרהסיא, וכן כיבוס שמראה שאין חוששים להתאבל, אע"פ שבאבילות דיחיד מותר, וליארס מותר אף באבילות דרבים, כיון שזה רק שעה אחת, ובשבוע שחל בו לר"ת אסור ליארס, ובמגילת סתרים מתיר אף בת"ב, שמא יקדמנו אחר ברחמים. כמה דיני אבילות- כתבו התוס' (ד"ה שאני) שללכת לבית השמחה, באבילות על אביו ואמו אסור י"ב חודש, ובשאר קרובים ל' יום, (והר"ר יוסף מתיר בשמחה של מצוה, ואולי אפי' בתוך ל'), אבל לישא מותר אחר ל' משום מצות פריה ורביה, ואף אם כבר קיים פריה ורביה מותר משום "ולערב אל תנח ידך", ואם יש לו בנים קטנים או שאין לו בנים כלל, כתב ר"ת שמותר לכנוס אף בתוך ל' ויבוא עליה לאחר ל', ואולי אף בתוך ז' מותר לכנוס או לפחות אחרי ז', ועוד אומר ר"ת שמי שאין לו בנים מותר אף לבעול בתוך ל' אחרי ז', אא"כ טבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אימה של כלה. ושיטת ר"י שבאין לו בנים אסור לבעול תוך ל' וממילא אסור אף לכנוס.

כמה מדיני יבום

מ"ד. יבום כמה אחים- מותר לאח הגדול לייבם אפי' הרבה נשים (של הרבה אחים), ואיירי כשהוא יכול לזונם, ומ"מ עצה טובה קמ"ל שלא ייבם יותר מד', כדי שיצא לכל אחת עונה בחודש, דעונת ת"ח מערב שבת לערב שבת, וזהו "אשר פריו יתן בעתו ".

עצת בי"ד למייבם- כתיב "וקראו לו זקני עירו" והיינו בי"ד עצמם ולא שלוחם, "ודברו אליו" שמשיאים לו עצה הוגנת, שלא ישא זקן ילדה או ילד זקנה, כדי שלא תהיה קטטה בביתם.

יבום וחליצה לשתי נשים של אח אחד-

מי שהיה נשוי לב' נשים ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. ולא ייבם לשתיהן דכתיב "בית אחיו" בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. ולא יחלוץ לשתיהן דכתיב "בית חלוץ הנעל" בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ שתי בתים. ולא ייבם אחת ויחלוץ לשניה, דכל שאינו עולה לבי"ד ליבום דפטורה ואינה זקוקה ליבום, אינו עולה לחליצה, דכתיב "ואם לא יחפוץ", וחרש וחרשת נחשבים עולים לחליצה, אלא דפומייהו כאיב להו, ולכן עולים ליבום. תוס' (ד"ה כל). ועוד דיש לחוש שיבוא לחלוץ לאחת ולייבם לשניה, שזה אסור משום "לא יבנה". ולא יחלוץ אחת וייבם את השניה, דכיון דאינו עולה לחליצה אינו עולה ליבום, ועוד דקרא דאינו חולץ שני בתים משמע שהשניה פטורה לגמרי, (וקרא ד"לא יבנה" אייתר לנתק החלוצה מכרת ללאו). תוס' (ד"ה ונייבם).

ואין לומר שאין מצות יבום כשיש ב' נשים אלא רק באשה אחת, דכתיב "יבמתו יבמתו", אבל אין להוכיח ממה שהתורה אסרה צרת ערוה, די"ל דקמ"ל שלא נאמר שהצרה לא נחשבת שהיא נופלת ליבום, וצרת צרה משכחת לה בחייבי עשה או לא תעשה ועשה. תוס' (ד"ה אלמא). אם היתה אחת כשרה ואחת פסולה לכהונה, כגון שנתגרשה מאיש אחר, אם בא לייבם מייבם לכשרה, אבל אם בא לחלוץ יחלוץ לפסולה, ולא יפסול את הכשרה לכהונה, דלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם אע"פ שהוא אינו צריך להם.

דין חייבי לאוין וחייבי כריתות
המחזיר גרושתו משנישאת, והנושא חלוצתו שהיא אסורה עליו ב"לא יבנה", לר"ע לא תופסים הקידושין דאין קידושין תופסים בחייבי לאוין, ואינה צריכה ממנו גט, וכופין אותו להוציאה, והיא פסולה לכהונה משום זונה (אבל לקהל כשרה, דזנות אינה אוסרת לקהל), (וס"ל לר"ע דאף היכא דאינו זר אצלה מעיקרא נפסלה לתרומה. תוד"ה היא). והולד ממזר, דס"ל לר"ע שיש ממזר מחייבי לאוין. ולחכמים אין ממזר אלא מחייבי כריתות, ותופסים הקידושין וצריכה ממנו גט, והיא כשרה לתרומה, (אבל לכהן אסו רה דגרושה היא. תוד"ה היא). וולדה כשר.

הנושא קרובת חלוצתו אי נימא דאיסורה דרבנן אין הולד ממזר, וריו"ח אמר שקרובת חלוצתו לר"ע אסורה מדאורייתא, דכתיב "בית חלוץ הנעל" הכתוב קראו ביתו, וממילא לשיטתו שיש ממזר מחייבי לאוין הולד ממזר, ולדבריו החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת,
פטורה לגמרי.

מ"ד: דין ולד מחזיר גרושתו לר"ש התימני- להו"א אף לר"ש התימני המחזיר גרושתו הולד פגום לכהונה, ק"ו מאלמנה לכה"ג שאף שאין איסורה שווה לכל הולד פגום, והא דתניא "תועבה היא" זה ממעט שאין צרתה תועבה, אבל בניה תועבין, וכ"ש מחזיר גרושתו שהאיסור שווה לכל. והגמ' דוחה שא"א ללמוד מאלמנה, שכן היא עצמה מתחללת, שאם מת הכה"ג היא אסורה לכהן הדיוט, דכתיב "לא יחלל" משמע ב' חילולים, לה ולזרעה, ואם היא בת כהן פסלה מן התרומה, משא"כ מחזיר גרושתו דאינה מתחללת, דלכהונה בלאו הכי אסורה, ולתרומה לא נפסלה. וכתבו התוס' (ד"ה שכן) שאין לומר שהיא עצמה תתחלל, דאין חללה אלא מאיסור כהונה.

שיטת רבי יהושע שאין ממזר אלא מחייבי מיתות בי"ד, ומ"מ אף בחייבי כריתות, היא עצמה נעשית זונה, והולד פגום לכהונה, מק"ו מאלמנה לכה"ג שאף שאין איסורה שוה לכל הולד פגום.

פסול זונה לאכילת תרומה- כתבו התוס' (ד"ה הכא) דמשמע הכא שזונה פסולה לתרומה, ואף דבזונה כתיב "לא יקחו" ולא תרומה, לומדים מ"כי תהיה לאיש זר" שזונה וכל חייבי כריתות אסורים בתרומה, ואף היכא דלא הוי זר אצלה מעיקרא, ואפי' לרבי יהושע דאין הולד ממזר, כיון דחמירי כזרים אצלה חשיבי, וכן חייבי לאוין לר"ע ואפי' מחזיר גרושתו וכל הנך דלא תפסו בהו קידושין הוו בכלל לאיש זר. ובאופן אחר ביארו התוס' דבאמת כל אלו שע"י קידושין אינם בכלל איש זר, וזונה אסורה בתרומה משום שהתורה כלל יחד "אשה זונה וחללה", וכמו שחללה פסולה כך זונה פסולה.

אם ממזרות תלוי בתפיסת קידושין - כתבו התוס' (ד"ה עשאה) שמבואר בגמ' שממזרות תלוי בתפיסת קידושין, ולכן לשמעון התימני עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר, ולכן לר"ע יש ממזר מחייבי לאוין, אבל לרבי יהושע אף שאין קידושין תופסים בחייבי כריתות, מ"מ אין הולד ממזר.

עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל מ"ה. בברייתא איתא שלת"ק הולד ממזר, ולר"ש בן יהודה הולד כשר, דאין ממזר אלא באיסור ערוה שיש בו כרת.

לריו"ח הכל מודים שהולד ממזר, ואין כוונתו שאף לשמעון התימני דס"ל שבחייבי לאוין אין הולד ממזר, בעכו"ם ועבד הולד ממזר, (משום דלא תפסי ביה קידושין דכתיב בעבד "שבו לכם פה עם החמור" עם הדומה לחמור, ובעכו"ם כתיב "לא תתחתן בם" לא יהא לך בם חיתון, ושאר אומות כתיב "ואחרי כן תבוא" משמע שלפני כן אין בה הויה, ואפשר ללמוד מזה גם עובד כוכבים, ובשאלתות דרב אחאי לומד מ"בעולת בעל" שאין חופה קונה בלי בעילה, וכ"ש שאירוסין אין להם, ואיתקוש הויות להדדי. וממילא עכו"ם דומה

לחייבי כריתות שהולד ממזר). דלדבריו הולד כשר, אלא כוונתו שאף לרבי שסובר שחלוצה אין דינה כערוה, ואם חלץ לאחד ובעל את השניה צריכה ממנו גט, (ודלא כר"ע), מ"מ בעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר.

לרבי אלעזר ורבי חנינא הולד ממזר. ורב יוסף פוסק כך משום שלרב דימי כך סובר רבי דהלכה כמותו.

לרב ושמואל וריב"ל ובר קפרא (וי"א זקני דרום ולא בר קפרא) ורב מתנה, ורב יהודה ורבא הולד אינו ממזר, ולרבין כך סובר גם רבי, ומ"מ הוא מקולקל לכהונה, מק"ו מאלמנה שאף שאין איסורה שווה בכל בלווים וישראלים הולד פגום והיינו שאם תלד בת היא פסולה לכהונה, אבל הבן מותר בכהנת, דלא הוזהרו כשרות מלהנשא לפסולים, וכמו שבאלמנה היא עצמה מתחללת, גם כאן היא נפסלת מתרומה (אם היא כהנת, או לויה וישראלית שנישאו לכהן ויש להם בנים ממנו ומת), דכתיב "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה ושבה אל בית אביה וכו' " יצאו עכו"ם ועבד שאין להם דין אלמנות וגירושין, דאין בהם תפיסת קידושין, וכ"ש דפסולה מלהנשא לכהן.
הגמ' מביאה מעשה שרב לא רצה לתת בתו לבן הנולד מעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל, ורב יהודה ורבא אמרו לולד כזה שילך למקום שלא מכירים אותו, או שישא אחת כמותו, אבל אסור בממזרת. וכתבו התוס' (ד"ה זיל) שאף שאינו מיוחס מותר במיוחסת, ואסור רק להשיא בתו לכהן העובד ע"ג המזבח. אי נמי לר"מ צריך יחוס, אבל לרבנן כל המשפחות בחזקת כשרות הן עומדות.

מ"ה: חציו עבד וחציו בן חורין שבא על בת ישראל, לסוברים שבעבד גמור הולד כשר, כ"ש חציו עבד, ואף אם קידשה דאתי צד עבדות ומשתמש בצד אשת איש, (ואף דהתקדשי לחציי אינה מקודשת, אי לאו שמפרשים כוונתו שרוצה לישא אחרת, הכא דלא שייר בקניינו מקודשת. תוד"ה

משום), מ"מ המכשיר מכשיר אף באשת איש, (והפוסל אף בפנויה למד מאשת אב שבה נאמר דין ממזרות שלא תפשי בה קידושין והולד ממזר, (וממזרות תלויה בתפיסת קידושין. תוד"ה מה) והמכשיר סבר דשם

לאחרים תפשי קידושין וכאן אף לאחרים לא תפשי קידושין). ולרב יהודה אם בא על אשת איש הולד ממזר, דאתי צד חירות ומשתמש באשת איש, והוי כשאר ישראל הבא על אשת איש שהולד ממזר.

להלכה עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין
באשת איש.

מי כשר למינוי- אין ממנים גבאים ממונים על ישראל אלא מי שהוא "מקרב אחיך", ומי שאמו מישראל חשיב אחיך. וכתבו התוס' (ד"ה כיון) דאם כשאמו מישראל חשיב מקרב אחיך, בהכרח שהורדוס לא נשא בת ישראל (ודלא כרש"י בסוטה), דאם נשא בת ישראל למה נענשו על שאמרו לארגיפס אחינו אתה. ולפי זה מבואר למה כל האומר מבית חשמונאי קאתינא, הוא עבד. ואף לשמואל שהמפקיר עבדו יצא לחרות וא"צ גט שחרור, הכא לא נתייאשו הבעלים, אלא היו מצפים שתהא גאווותו מושפלת. עוד כתבו התוס' שגר שאין אמו מישראל פסול לדון, אמנם יכול לדון גר חבירו, ואם אמו מישראל דן אפי' ישראל. וממזר נחשב "מקרב אחיך" ויכול לדון אפי' ישראל.

טבילה לשם גירות או לשם עבדות

אם טבילת נדות וקרי מועילה לגירות - רב אסי הכשיר גיורת שלא טבלה לגירות, אע"פ שאינו גר עד שימול ויטבול, שהרי טבלה לנדותה וזה עולה לה לטבילת גירות, דדת יהודית היא, וכן הכשיר ריב"ל בן עובדת כוכבים שלא טבלה כשנתגיירה, שהרי טבל לקריו. וכתבו התוס' (ד"ה אטבלה) שרבי חייא בר אמי הטביל את הע ובדת כוכבים כבנות ישראל שטובלות כשנתבעות לינשא, וזה טעות דאין טמאה משום נדה. והקשו התוס' (ד"ה מי) הרי גר צריך שלשה, ותי' דא"צ שלשה אלא לקבלת מצוות, אמנם לכתחילה צריך שלשה גם בטבילה. עוד הקשו שהרי אין מטבילים גר בלילה, והנדה טובלת בלילה, ותי' דדין זה אינו אלא מדרבנן ולכתחילה. רש"י מביא י"מ שהטבילה היתה כדי להנשא לו ולא לשם גירות, ורש"י דוחה פירוש זה משום שלמסקנת הגמ' כ"ד: הגירות חלה ב זה.

מ"ו. הלוקח עבד מן העכו"ם וקדם העבד וטבל לשם בן חורין קנה עצמו בן חורין, שהרי העכו"ם אין לו קנין הגוף בעבד, ולא הקנה אלא מה שיש לו, והטבילה מפקיעה השעבוד, שהרי הקדש (קדושת הגוף, ולא קדושת בדק הבית) חמץ ושחרור מפקיעים מידי שעבוד דאף אם עשאם אפותיקי פקע השעבוד.

ולכן ישראל שקונה עבד מגוי צריך לתקפו במים לתת עליו עול מלאכה שיהיה נראה כטבילת עבודות, ולא יועיל מה שיאמר שזה לשם חרות, וכגון שיניחו חבל בצווארו, וירפו בשעת הטבילה שלא יהיה חציצה, ויחזרו ויצמצמו את החבל כדי שלא יאמר שהוא טובל לשם בן חורין, וכשיצא מהמים יניחו על ראשו כלי ויאמרו לו להביאו לאדונו.

אמנם עכו"ם המוכר עצמו קנאו ישראל גופו, ואם קדם וטבל לשם בן חורין לא קנה עצמו בן חורין, דכתיב "וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו", אתם קונים מהם, אבל הם לא קונים לא מכם ולא זה מזה, והיינו קנין הגוף, דקנין למעשה ידיו אף עכו"ם קונה ישראל, דכתיב "או לעקר משפחת גר" והיינו המוכר עצמו לעכו"ם. ורב אויא דוחה די"ל שבעכו"ם המוכר עצמו יש קנין הגוף רק ע"י כסף וטבילה לשם עבדות, אבל אם טבל לשם חרות י"ל שנעשה בן חורין.

טבילה בעבדים של גר- גוי שהיו לו עבדים ונתגייר, אם טבלו העבדים לפניו אף אם טבלו בסתמא קנו עצמם בני חורין, ואם טבלו אחריו קנו רק אם טבלו במפורש לשם חירות.

עבדות מכח המלך - הפורע חוב המס של אחר, שחוק המלך שאותו בעל חוב נהיה עבד של פורע החוב, רב פפא הסתפק אם הם צריכים גט שחרור או לא ואיירי בעכו"ם הבאים להתגייר, והספק הוא אם דינא דמלכותא דינא וקני גופיה, או שלא קנה אלא מעשי ידיו. (תוד"ה כי). ואמר לו רבא שרב ששת אמר שחותם העבדות שלהם נמצא אצל המלך,
וצריכים גט שחרור כדי להתירם בב ת ישראל.

רב חייא בר אבא איקלע לגבלא וראה בנות ישראל שנתעברו מגרים שמלו ולא טבלו, ושישראל שותים יין שמזגו העכו"ם, ושישראל אוכלים תורמוסין שהעכו"ם שלקו, ולא אמר להם כלום. וריו"ח אמר שבניהם ממזרים דס"ל שאין גרות בלי מילה וטבילה, וס"ל דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר, ויינם יין נסך משום "סחור סחור לכרמא לא תקרב" אע"פ שאין כאן נגיעה אלא כוחו בעלמא, ועל תורמוסם שיש בו משום בישולי עכו"ם, ולא מדינא אלא לפי שאינם בני תורה ואסר כדי שלא יזלזלו בבישולי עכו"ם, ואע"פ שתורמוס אינו נאכל כמות שהוא חי (וא"כ מדינא אסור), מ"מ כיון שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת, אין בו משום בישולי עכו"ם. וכתבו התוס' שלכו"ע דבר הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עכו"ם, אמנם ביצה אע"פ שראוי לגומעה חיה, כיון שאינו אכילה חשובה.

דיני גירות

אי בעינן מילה וטבילה-
לרבי אליעזר מועילה מילה בלא טבילה שהרי האבות כשיצאו ממצרים ויצאו מכלל בני נח לקבל התורה ולקבל פני השכינה מלו ולא טבלו, וכן טבילה בלא מילה, שהרי האמהות נשותיהן טבלו דאל"כ במה נכנסו תחת כנפי השכינה ולא מלו. וס"ל לר"א שדנים אפשר משאי אפשר, וכמו שמצינו שלר"א פסח אינו בא אלא מן החולין, כפסח מצרים שבא מן החולין, אע"פ שלא היה להם מעשר שני. (ולר"ע אין דנים אפשר משאי אפשר, והק' התוס' (ד"ה אמר) מנא ליה לר"ע שאין משלשין במכות, דממיתה ליכא למילף כיון דאי אפשר, דהא אף בגז"ש סובר ר"ע דאין דנים
אפשר משאי אפשר.

לרבי יהושע מועילה טבילה בלא מילה כאמהות, דאי לא טבלו במה נכנסו תחת כנפי השכינה, אבל מילה בלא טבילה לא מהני, דס"ל שהאבות טבלו, דכתיב "ויקח משה את הדם ויזרוק" ואין הזאה בלא טבילה (והיינו שטובל לפני ההזאה, ואפי' בלילה, כדי לקבל הזאה, ובטומאה טובל גם אחרי ההזאה, דווקא ביום, כדי להיטהר. וי"מ דמה שכתוב שצריך לטבול ביום איירי בטבילת אזוב. ומ"מ בקבלת גרים ילפינן מקרא שא"צ הזאה. תוס' ד"ה דאין). אבל ליכא למילף מדכתיב "וכבסו שמלותם" ואם במקום שאין טעון כבוס כגון בעל קרי טעון טבילה, כ"ש שבמקום שטעון כבוס -קבלת התורה טעון טבילה, דדילמא הכבוס אינו משום טומאה אלא משום נקיות שיהיו בגדיהם לבנים והגונים לקבל פני שכינה.

לרבנן (רבי יוסי) אינו גר עד שימול ויטבול, וכן הלכה. וכן לר"ע אינו גר
עד שימול ויטבול, מדמיעט קרא שאינו אוכל ב פסח.

מ"ו: לרבי יהודה מועילה מילה בלא טבילה או טבילה בלא

מילה, ולכן גר שבא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילים אותו וא"צ עדים שמל לשם מצוה, ומותר להטביל גר בשבת, ואין אומרים שהטבילה היא העיקר.

לרבי יוסי בעינן מילה וטבילה, ולכן גר שבא ואמר מלתי ולא טבלתי אין מטבילים אותו, שמא הוא ערבי או גבעוני מהול, וצריך להטיף ממנו דם ברית, ואין מטבילים גר בשבת, דתקון גברא אסור בשבת, ואין אומרים שהמילה עיקר. ואף שטבילה מטומאה מותרת בשבת, שאני טבילת גרות שצריך שיעמדו שם שני ת"ח להודיעו המצוות. תוס' (ד"ה תקוני).
מתי צריך הטפת דם ברית- שיטת בה"ג שגר שנתגייר כשהוא מהול צריך הטפת דם ברית, כיון שמילתו אינה מילה, אמנם אם נכרת לו כל הגיד אין המילה מעכבת וסגי בטבילה, וקטן שנולד מהול א"צ הטפת דם ברית, כיון דלא היתה לו ערלה מעולם, ור"ח פוסק איפכא. תוס' (ד"ה דרבי).

גר צריך שלשה, דמשפט כתיב ביה, משפט אחד יהיה לכם ולגר, ואין
משפט פחות משלשה. רש"י. והתוס' (ד"ה משפט) כתבו עוד פסוק "ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גירו". עוד כתבו שכאן צריך שלשה לכו"ע. ואף דבעינן מומחים, מקבלים גרים בזמן הזה, דשליחותייהו עבדינן.

אין מטבילים גר בלילה, ואע"פ שכבר מל, זה נחשב תחילת דין. תוס' (ד"ה אין).

מ"ז. עדות על הגרות- מי שבא ואמר גר אני אין מקבלים אותו, שכתיב "אתך" במוחזק לך, אבל אם מעידים עליו נאמנים, אפי' לא

ראו את הגירות אלא מעידים ששמעו שנתגייר בבי"ד פלוני, דכתיב "וכי יגור אתך גר בארצכם" מכל מקום. לרבנן אין חילוק בין בארץ לחו"ל, והא דכתיב בארץ בא לומר שמקבלים גרים אף בא"י, ולא חיישינן שנת גיירו משום טיבותא דא"י, או בזמן הזה משום לקט שכחה ופאה, והוא גבעוני מהול. ולר"י רק בא"י צריך להביא ראיה, אבל בחו"ל א"צ להביא ראיה, להלכה אף בחו"ל צריך להביא ראיה. וכתבו התוס' (ד"ה במוחזק) שאם אין אנו יודעים שהיה גוי, נאמן לומר שנתגייר, במיגו שהיה אומר ישראל אני.

מקבלים גרים אף בחו"ל דכתיב "עמך", ובעינן קרא אע"פ שזה לא חובת
הגוף, כיון דכתיב בארץ, אי נמי הו"א דחיישינן שמא יחזרו בהם, כיון דליכא שבחא דארץ ישראל. תוס' (ד"ה אין).

מי שנתגייר בינו לבין עצמו אינו גר, דכתיב "ושפטתם צדק ביו איש ובין אחיו ובין גרו".

נאמנות לפסול את עצמו או את בניו- המעיד על עצמו שנתגייר בינו לבין עצמו, לרבי יהודה נאמן לפסול את עצמו, מדין שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא, (אבל אם בא על בת כהן לא פסלה. וס"ל לר"י דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר, דאי הולד כשר אין נ"מ בעדותו, דגם אם הוא גר הבן פגום לכהונה. תוד"ה נאמן), ואינו נאמן לפסול את בניו. הגמ' שואלת שהרי לדעת ר"י מדין "יכיר" נאמן אף לפסול את בניו, (לרבי אליהו מפרי"ש לומדים מדכתיב "בן השנואה יכיר" וי"מ דכיון שאם אומר על הקטן שהוא בכור נפסלים הגדולים, חזינן שנאמן לפסול. תוד"ה כך. והגמ' מתרצת שטעם הפסול הוא משום שלדבריו הוא עכו"ם ואין עדות לעכו"ם לפסול בניו שמוחזקים בכשרות, וכן הלכה. ולרבינא כוונת ר"י שנאמן לפסול בנו כשאין לבן בנים, אבל אם יש לבנו בנים אינו נאמן אפי' על בנו. תוס' (ד"ה ואין).

לחכמים אינו נאמן לפסול, אלא רק לומר זה בני בכור, והלכה כר"י שנאמן גם לפסול, לר"ת נאמן לפסול דווקא ע"י הכרת בכור, ולתוס' בכל גוונא נאמן, אא"כ לדבריו הוא עכו"ם. תוס' (ד"ה והלכתא).

סדר הגירות

גר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה ראית שבאת להתגיי ר, אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דווים וכו', והטעם בזה כדי שיפרוש, דקשים גרים לישראל כספחת, מפני שאוחזים מעשיהם הראשונים וישראל לומדים מהם, או סומכים עליהם באיסור והתר. רש"י. ובתוס' (ד"ה קשים) הביאו שרש"י בסוטה מבאר הטעם משום שכל ישראל ערבים זה לזה, והקשו שאין ערבות על הגרים. עוד ביארו הטעם משום שמתערבים בישראל, ואין השכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות. וי"מ משום שישראל הוזהרו מאונתם, וקשה להזהר בזה.

אם אומר יודע אני ואיני כדאי איני ראוי להשתתף בצרתם, והלואי ואזכה לכך, מקבלים אותו מיד.

מצוות- מודיעים אותו מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות, ועוון לקט שכחה ופאה- שהרי בן נח נהרג על פחות משו"פ דקפדי אף על דבר מועט ואינם מוחלים, ולא ניתן להישבון, וטעם ההודעה כדי שלא יהרגו את העניים המלקטים, דבבני נח אזהרתן זו היא מיתתן. עוד פירש רש"י שכיון שגוי מקפיד על פחות משו"פ, מודיעים לו, דשמא יחזור בו מלהתגייר, וכן עיקר.

שכר ועונש- מודיעים אותו עונשם של מצוות, שהאוכל חלב ענוש כרת והמחלל שבת ענוש סקילה, וגוי אינו נענש על זה, וכן מודיעים אותו שכר המצוות, ושאין עוה"ב אלא לצדיקים, ושישראל בזמן הזה אינם יכולים לקבל לא רוב טובה שמא תזוח דעתם עליהם ויחטאו, שהרי היצר הרע מחזר אחריהם, ולא רוב פורענות.

מ"ז: אין מרבים עליו, ואין מדקדקים עליו- כדמצינו אצל נעמי "ותרא כי מתאמצת וכו' ותחדל לדבר אתה". (ואמרה נעמי לרות איסורי תחום שבת יחוד ועבודת כוכבים, ושיש תרי"ג מצוות, וד' מיתות בי"ד וב' קברים לבי"ד, ורות קיבלה).

מילה - אם קיבל מלים אותו מיד- דשהויי מצוה לא משהינן. וחוזרים במילתו על ציצים חתיכות בשר המעכבים - והיינו בשר החופה רוב גובהה של עטרה, (שבשיעור זה כהן אינו אוכל בתרומה). משמע הכא שהמילה קודם הטבילה, אמנם מעוברת שנתגיירה מועילה הטבילה לעובר אף שעדיין לא מל, כיון דאכתי לא חזי למילה. תוס' (ד"ה מטבילים).

טבילה- מטבילים אותו מיד כשנתרפאה המילה, ולא קודם כי המים מכבידים המכה. וג' ת"ח עומדים על גביו, ומודיעים לו מקצת מצוות קלות וחמורות כדי לקבל מצוות בזמן הטבילה שהוא נכנס לכלל גירות, טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו- ואם חוזר בו הרי הוא ישראל מומר וקידושיו קידושין. ואשה המתגיירת נשים מושיבות אותה במים וג' ת"ח עומדים מבחוץ, ומודיעים לה מקצת מצוות קלות וחמורות. וגר ועבד משוחרר טובלים במקום שהנדה טובלת –מ' סאה, אע"פ שאין טבילה זו משום טומאה וטהרה, (ומשמע הכא דעבד בעי טבילה כשמשתחרר. תוד"ה שם). וכל דבר ש חוצץ בגר חוצץ גם בעבד משוחרר ובנדה, אע"פ שאין טבילתם לענין מגע טהרות כשאר טבילות. והיינו אף בחציצות דרבנן כמו רובו ואינו מקפיד או מיעוט המקפיד, ויש דברים שהם ספק חציצה, שהקילו בהם בטבילת נדה לבעלה. תוס' (ד"ה וכל). מקור טבילת נדה- או מק"ו ממגעה, או מ"במי נדה יתחטא", או מ"תהיה בנדתה". תוס' (ד"ה במקום).

מ"ח. קבלת עול מצוות בעבד- לרבנן הקונה עבד מעכו"ם צריך העבד לקבל עליו עול מצוות, אבל הקונה מישראל א"צ לקבל, דמשעה שטובל לשם עבדות שייך במצוות, דכתיב "למען ינוח עבדך ואמתך", ועוד דגמרינן "לה לה" מאשה, אמנם הוא צריך טבילה. ולרשב"א אף הקונה מעכו"ם א"צ לקבל, דכתיב "כל עבד איש מקנת כסף" עבד איש אתה מל בעל כרחו ולא בן איש. עבד איש היינו עבד גדול, שלרשב"ג מלים

אותו בע"כ, ובן איש היינו שאין אב יכול למול את בנו הגדול בעל כרחו של הבן, דגבי מילת הבן כתיב "המול לו כל זכר" ולא כתיב "איש". והק' התוס' (ד"ה אלא) דהפסוק איירי לענין שמילת הבנים מעכבת מלאכול בפסח, ורק בנים שנולדו בקדושה מעכבים, אלא מסברא יודעים שאין מגיירים גדול בע"כ, או שלומדים מיפת תואר. ולל"ק ברש"י עבד איש היינו עבד הנלקח מעכו"ם, ובן איש היינו סתם עכו"ם.

ורבנן לומדים מפסוק זה שהמפקיר עבדו, דאינו "עבד איש", יצא לחירות וא"צ גט שחרור, ודווקא הפקר שמסלק רשותו, אבל אם אומר לו בפני שניים זיל לא מהני, דכיון שגופו קנוי אין מועיל לשון מחילה.

יפת תואר

טבילה וקבלת מצוות- לת"ק אם מקבלת עול מצוות מטבילה ומותר בה מיד, וא"צ להמתין ירח ימים, ולרשב"א יכול לכופה ולהטבילה לשפחות, ואז חוזר ומטבילה לשם שחרור ומשחררה בעל כרחה, ומותר בה מיד.

ועשתה את צפרניה- לר"א צריכה לקוץ אותם, כמו שאת שיער הראש צריך לקוץ, וכדמצינו שמפיבושת בן שאול "לא עשה רגליו ולא עשה שפמו", והיינו שלא העבירם. ולר"ע צריכה לגדלם, כמו שלגבי שיער הראש צריכה להתנוול. לא עשה רגליו- לרש"י היינו צפורני רגליו, ולתוס' (ד"ה לא) היינו שיער בית הערוה.
גילוח שיער בית השחי ובית הערוה- כתבו התוס' (שם) שאין מכאן ראיה שמותר לגלח שיער בית הערוה, דדילמא מדרבנן אסור. והא דאיתא בנזיר שאסור לגלח שיער בית השחי ובית הערוה, היינו בתער ולא במספרים, ובתשובות הגאונים מתיר לגלח שיער בית השחי ובית הערוה, אם מגלח כל גופו מראשו עד רגליו.

מ"ח: ובכתה את אביה ואת אמה - לר"א אביה ואמה ממש,

ולר"ע הכונה לעבודת כוכבים, כדכתיב "האומרים לעץ אבי אתה". וכתבו התוס' (ד"ה רבי) דנ"מ למיסבר קראי, או שנחלקו היכא שאביה ואמה מתו או נתגיירו אם צריכה להמתין, או שנחלקו אם צריכה לכפור בעבודת כוכבים לפני שתיבעל לו.

ירח ימים- שלושים יום, ולרשב"א צ' יום, ירח -שלושים, ימים – שלושים, ואחר כן –שלושים, והגמ' שואלת אולי ואחר כן היינו
עוד שישים. סתם חודש הוא שלושים יום, והא דאמר רשב"ג שעיבור שנה הוא חודש, היכא דמוכח שאני. תוס' (ד"ה ירח).

עבדים שאינם מהולים

אם מותר לקיימם- לרבי ישמעאל מותר להחזיק עבדים שאינם מהולים, דכתיב "וינפש בן אמתך", ואיירי בעבד ערל, דאילו בעבד מהול כבר כתיב "למען ינוח עבדך ואמתך כמוך". ולר"ע אין מקיימים אותם (מפני שציווה הקב"ה לאברהם למול עבדיו. תוד"ה אין. וריב"ן פי' משום שמא ינסך יינו). והפסוק "וינפש בן אמתך" איירי כשלקחו בין השמשות ולא הספיק למולו שגם בשבת זו מוזהר האדון שהעבד ינוח, ואחר שמל מוזהר מ"למען ינוח עבדך", או דאיירי באחד מהאופנים דלהלן, ("והגר" היינו גר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז, ואוכל נבילות, שהזהירו הכתוב על השבת דמחלל שבת כעובד ע"ז. רש"י. ולתוס' (ד"ה זה) אינו מוזהר על השבת, אלא איירי בעושה מלאכה לצ ורך ישראל. "וגרך אשר בשעריך" זה גר צדק). ולא מלים אותו בע"כ כדאיתא לעיל מ"ח. , משום שחוששים שיכשיל את רבו באיסור והתר, ועוד דאין טוב לחייבו במצוות כיון שאינו חפץ לקיימם. תוס' מ"ח. (ד"ה אלא).

הלוקח עבד מבין העכו"ם ול א רצה למול מגלגל עמו י"ב חודש, ואם לא מל חוזר ומוכרו לעכו"ם, הגמ' מעמידה אף לר"ע ואיירי היכא דפסקה למילתא שקיבל עליו מתחילה להתגייר, ומגלגלים שמא יחזור
ויתרצה, לישנא אחרינא איירי שמתחילה סיכמו שאם לא ימול עד י"ב חודש ימכור אותו, וזה מותר משום דהוה גביה כשכיר בעלמא. והתוס' (ד"ה היכא) ביארו שאם דוחה אותו מיום ליום מותר, ואם אמר שלא ימול כלל אין מקיימים. ונחלקו ר"ת ור"י אם זה בדעת ר"א או בדעת ר"ע. לרשב"א אין משהים אותו בא"י מפני הפסד טהרות –תרומות, דגזרו שעכו"ם יהיה טמא כזב לכל דבריו, ובעיר

הסמוכה לספר אין משהים אותו כלל, שמא ישמע דבר ויספר לחבירו.

עבד שלקחו רבו ע"מ שלא למולו לרב אלעאי מותר לקיימו, והגמ' אומרת שגם לר"ע י"ל דכיון שהתנה כך מתחילה מותר.

מפני מה גרים בזמן הזה מעונים, לרב חנניא מפני שלא קיימו ז'
מצוות בני נח בעודם עכו"ם, והיתה הפורענות שמורה להם לעת"ל, אבל

כשמתגיירים נפרעים מהם כדי לכפר עליהם. לרבי יוסי אין נענשים על ז' מצוות, דגר שנתגייר כקטן שנולד, אלא הטעם שהם מעונים לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצוות, ולרב אלעזר הטעם מפני שעושים מיראה של הגיהנום והפורענות ולא מאהבה, ור"י אומר (תוד"ה שאין) שאהבת ויראת המקום שניהם לשבח, ואהבת ויראת אדם שניהם לגנאי. או שאהבה היינו שעושה לשם השכר, ואם לא יהיה לו שכר הוא תוהה על הראשונות, וכן ביראת העונש. ולאחרים הטעם מפני ששהו מליכנס תחת כנפי השכינה, וכדמצינו גבי רות "ישלם ד' פעלך ותהי משכורתך שלימה אשר באת לחסות וכו' ", והיינו שמיהרת ולא איחרת. וכתבו התוס' (ד"ה אשר) דהא דאיתא בנזיר שרות היתה בת בנו של עגלון, הכונה שהיתה מזרעו, דלא שייך שתהיה
ממש בת בנו.

מ"ט. איסור אחות אשה - אחות אשתו מותרת לו לאחר מיתת

אשתו, וזו משנה שאינה צריכה (נ.) דכתיב "עליה בחייה" וזיל קרי בי רב הוא. רש"י. ולתוס' (ד"ה שנה) דין יבמתו אינו נצרך, דזה ק"ו מאשתו. ואף אם גירשה ומתה מותר באחותה, אף אם נישאת לאחר ומתה.

איסור אחות יבמתו וחלוצתו- יבמתו או חלוצתו שמתה מותר באחותה, אף אם נישאת לאחר ומתה.

איזהו ממזר

דעת רבי עקיבא שבכל "שאר בשר" שיש בו איסור לאו, אפי' אין בה כרת, כגון איסור קורבה של אנוסת אביו לר"י, או נושא חלוצתו, הוי ממזר, דכתיב "ולא יגלה כנף אביו" והיינו כנף שראה אביו, וכרבי יהודה דאיירי באנוסת אביו, וזה איסור לאו, וסמיך ליה "לא יבוא ממזר", ו"לא יבוא פצוע דכה אינו הפסק, כיון דאין לו בנים ולא שייך בהם ממזרות. תוס' (ד"ה וכתיב). לר' סימאי הוי ממזר לר"ע אף מחייבי לאוין שאינם איסורי קורבה כגון מחזיר גרושתו משנשאת, או נתינה לישראל שאסורה מ"ולא תתחתן בם" בז' אומות, או עמוני שנשא בת ישראל. ולר' ישבב אף מחייבי עשה כגון מצרי או אדומי קודם ג' דורות, דכתיב "דור שלישי יבוא" ולאו הבא מכלל עשה עשה הוי ממזר, והלימוד הוא מ"ולא יגלה".

דעת שמעון התימני שמחייבי כריתות הוי ממזר, דס"ל כרבנן ד"ולא יגלה כנף אביו" איירי בשומרת יבם של אביו, שהיא מחייבי כריתות דהיא אשת אחי אביו. וכן הלכה.

דעת רבי יהושע שרק מחייבי מיתות בי"ד הוי ממזר, דכתיב "לא יקח... ולא יגלה" מלא יקח עד לא יגלה והיינו אשת אביו הוי ממזר ולא יותר, ו"כנף אביו" איירי בשומרת יבם ולעבור עליו בשני לאוין, או באנוסת אביו ולאשמועינן דאסורה. רש"י. ולתוס' (ד"ה לכתוב) הלימוד ממה שכתוב גם לא יקח וגם לא יגלה, שרק מהחמור מהם הוי ממזר וכן איתא במגילת יוחסין "איש פלוני ממזר מאשת איש". ונקט אשת איש לרבותא, שאע"פ שמיתתו בחנק ויש לה התר בחיי אוסרה הוי ממזר. תוס' (ד"ה איש). עוד כתבו (ד"ה רבי) שיש גורסים רבי יהודה במקום רבי יהושע, ואינו נכון, ושיטת רבי יהודה כר"ע.

מ"ט: ממזר בנדה- הבא על הנדה אע"פ שהיא בכרת אין הולד ממזר אפי' לשמעון התימני, דכתיב "ותהי נדתה עליו" לשון הויה דתפסי בה קידושין.

ממזר בבא על הסוטה- סוטה אשת איש שזינתה, דחייבי לאוין היא ונתרבתה מ"אחרי אשר הוטמאה", אין הולד ממזר אפי' לר"ע, דהא תפסי בה קידושין, דאף לאחר שזינתה לא פקעו ממנה קידושיה הראשונים. רש"י. והתוס' (ד"ה סוטה) כתבו דמה שלא פוקעים הקידושין לא מספיק, וכוונת הגמ' שאם גירשה ומחזירה תפסי בה קידושין, דכתיב בה הויה "להיות לו לאשה", ולא נחלקו לקמן פ"ה: אלא אם יש לה כתובה כשהחזירה, אבל אם לא גירש אותה ודאי אין לה כתובה כיון שזינתה, ולגבי הבועל התוס' מסתפקים אם תופסים לו בה קידושין. עוד כתבו בשם ר"ח שאף דבסוטה לא הוי ממזר מדאורייתא, מ"מ מדרבנן הוי ממזר, ודעת התוס' דלא הוי ממזר אף מדרבנן.
לרש"י סוטה אינה חייבי לאוין ד"שאר", וקמ"ל שגם אם ר"ע סובר שגם בחייבי לאוין דלאו דשאר כמו מחזיר גרושתו הוי ממזר, הכא מודה. ולתוס' (ד"ה הכל) מחזיר גרושתו וסוטה הוו חייבי לאוין דשאר, דאינם אסורים אלא משום אישות, ומ"מ אין הולד ממזר בסוטה.

ממזר בבא על שומרת יבם- אחד מן השוק הבא על שומרת יבם, בברייתא איתא שאין הולד ממזר אפי' לר"ע, דתפסי בה קידושין, דכתיב "לא תהיה" בת הויה היא. ואביי מספקא ליה אי כרב דלא תפסי בה קידושין,
דכתיב "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר" לא תהיה בה הויה לזר, והולד ממזר, אי כשמואל דס"ל שצריכה גט, דדילמא "לא תהיה" היינו איסור לאו, ומדכתיב "תהיה" משמע שיש בה הויה. רש"י. והתוס' (ד"ה אי) מדייקים מרש"י שלרב אין לאו ביבמה, ודעת התוס' שלכו"ע יש בה לאו, ושמואל הס תפק אם "תהיה" בא גם לענין אם תופסים קידושין.
וכתבו התוס' (ד"ה הכל) שלרב קמ"ל שאע"פ שאין קידושין תופסים אין הולד ממזר, והטעם הוא משום שלאף אחד לא תופס בה קידושין (ואף ליבם אינה בת קידושין אלא בת ביאה), והוי כעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל שהולד כשר, ולמ"ד שבעכ ו"ם ועבד הולד ממזר, מ"מ כיון שיבמה עומדת לחליצה כמו ליבום אין הולד ממזר. עוד כתבו התוס' שלמ"ד דלר"ע הוי ממזר אף מחייבי לאוין דלאו דשאר, הוי ממזר מיבמה לשוק ומעכו"ם ועבד.

שמעון בן עזאי אומר, מצאתי מגילת יוחסין בירושלים וכתוב
בה-

איש פלוני ממזר מאשת איש.

משנת ראב"י קב שמוזכר במתנה מעט פעמים ונקי שבכל מקום שמוזכר הלכה
כמותו.

מנשה הרג את ישעיה. ורבא מבאר שדן אותו למיתה, על שאמר "ואראה את ד' ", ואילו משה אמר "כי לא יראני האדם וחי", והאמת שמשה נתנבא באספקלריא המאירה וידע שאינו רואה, ושאר נביאים בשאינה מאירה וכסבורים לראות ולא ראו. וכן דן אותו על שאמר "דרשו ד' בהמצאו", ואילו משה אמר "מי כד' אלוקינו בכל קראנו אליו", והאמת שזה ביחיד בין ר"ה ליוה"כ, וזה בציבור בשאר ימים. וכן דן אותו על שאמר "והוספתי על ימיך ט"ו שנה", ואילו משה אמר את מספר ימיך אמלא, והאמת שנחלקו בזה ר"ע ורבנן, לר"ע הכונה שאם זכה ישלים שנותיו, ואם לא זכה פוחתין לו, והט"ו שנה משלו הוסיפו לו שמתחילה רצו לפחות משניו, (ונקרא תוספת לפי שמתחילה נגזר לפחות לו. והא דאיתא בחגיגה ה. שת"ח המעביר על מידותיו מוסיפין לו, אין זה תוספת כיון שנגזרו לאדם אחר. תוד"ה מש לו). (וראיה מהנבואה על לידת יאשיהו שהיתה בימי ירבעם הרבה שנים קודם, אע"פ שעדיין מנשה לא נולד, ואין לומר שהיה נולד קודם, דשמא נגזר מתי יוולד כל אחד. תוד"ה תדע). ולחכמים (ויאשיהו היה יכול להוולד מאדם אחר אלא ש)אם זכה מוסיפים לו, ואם לא זכה פוחתין לו, והא דאמר במו"ק בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא, היינו בדרך כלל, אבל לפעמים ע"י זכות גדולה משתנה המזל. תוס' (ד"ה מוסיפין). ולא רצה ישעיה לענות למנשה כדי שלא יהיה מזיד, שהיה יכול להשיבו דבמשה כתיב "ויראו את אלוקי ישראל. תוס' (ד"ה אשוויה). ונבלע בעץ ע"י שם כדי לברוח, ונסרו את העץ וכשהגיעו לפיו מת, משום שאמר "ובתוך עם טמא שפתים אנוכי יושב" ולא ציווה הקב"ה לומר כך, וגם לא אמר כך כדי להוכיחם.

רבן גמליאל

דיני ביאה חליצה מאמר וגט ביבמה

מדאורייתא מי שמת בלא בנים, אחי המת צריך לייבם את האשה ע"י ביאה, ואז הרי היא כאשתו לכל דבר, ולא מהני בה חליצה אלא גט, וכן יכול לחלוץ לה, ואז היא מותרת להנשא לשוק, ולחולץ היא אסורה באיסור "לא יבנה". מאמר, והיינו קנין כסף או שטר, אינם מועילים ביבמה מדאורייתא לקנותה, וכן גט אינו מועיל מדאורייתא להפקיע זיקתה, אולם תיקנו חכמים שמאמר יועיל לענין שהוא אסור בצרותיה, ושאר האחים אסורים גם בה, ואם הוא רוצה לחלוץ לה צריך גם לתת גט. וכן תיקנו חכמים שגט יועיל לענין שהוא ואחיו אינם יכולים יותר לייבם לא אותה ולא את צרותיה, וקרובותיה אסורות עליו כמו קרובות גרושתו.
הנדון בפרק זה הוא מה הדין ביבמה שהיבם עשה בהם יותר מפעולה אחת המועילה בהם,
מתוך הפעולות הבאות- יבום, חליצה, מאמר, וגט, או שהיבם עשה ב' פעולות לב' יבמות,
או שב' יבמין עשו כל אחד פעולה אחת. מתי נאסר בקרובותיה, ומה צריך לעשות כדי להפקיע את הזיקה או את המאמר.

דין גט ביבמה-

תקנת חכמים- מדאורייתא רק חליצה מועילה ביבמה, ו תיקנו חכמים שגם גט יועיל ביבמה שאסור לו ליבמה משום "לא יבנה", טעם התקנה- דכיון שגט מועיל באשה רגילה, אם לא יועיל גט ביבמה, יאמרו שכמו שגט שבכוחו להוציא אינו מועיל כך גם חליצה לא מועילה, ויבואו לבעול אחרי החליצה, מפני שיחשבו שהתורה הצריכה ביבמה גם חליצה וגם גט. ומ"מ אין חוששים שאם חליצה מועילה יחשבו שגט לבד מועיל, כיון שיודעים שיבמה צריכה חליצה, אבל באשה רגילה אין לחוש שאם יראו שחליצה לא מועילה יחשבו שגם גט לא מועיל, משום שיודעים שלא שייך באשה חליצה וקריאה. תוס' (ד"ה מדגט).

ד ין גט ביבמה אחת- נתן גט ליבמתו ועשה בה מאמר, צריכה גט וחליצה, גט צריך בשביל המאמר (לרבנן גט דוחה קצת ומשייר קצת, והמאמר קונה מה שהגט משייר, וצריך גט להפקיע דבר זה. ולר"ג ביבמה אחת ג"כ לפי הצד שגט לא דוחה מועיל בה המאמר וצריכה גט),

וחליצה צריך בגלל הזיקה. ואם נתן גט ובעל, צריכה גט וחליצה, גט צריך בשביל המאמר (ואף לר"ע דאין קידושין תופסים בחייבי לאוין, הכא צריכה גט, כיון שהגט אינו מפקיע את כל הזיקה כמו החליצה, ואין כאן לאו גמור), וחליצה צריך בשביל הזיקה, ואף שבביאה רגילה מספיק גט, הכא

כיון שנתן גט לפני הביאה, הוי ביאה פסולה, ואינה קונה לגמרי. ואם נתן גט וחלץ, אין אחר חליצה כלום, ואע"ג דזו חליצה פסולה, שהרי אינו יכול לייבם בגלל הגט, מ"מ אם חוזר ומקדשה במאמר או בביאה אינה צריכה גט, וכר"ע שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין.

דין גט בשתי יבמות או בשני יבמין- אם נתן גט לשתי יבמות, צריכות חליצה אחת, ולרבנן אסור גם בקרובות השניה, ואם נתן גט לאחת ובעל את השניה אסור לקיימה משום "לא יבנה", וגט לא מספיק משום דהוי ביאה פסולה. וכן אם נתן גט לאחת ועשה מאמר בשניה, צריכה גט וחליצה, ואם נתן גט לאחת וחלץ לשניה, אין אחר חליצה כלום ואם קידש את צרתה לא חלים הקידושין כר"ע. וכן הדין בב' יבמין שעשו את ב' הפעולות הנ"ל ביבמה אחת.

דין מאמר ביבמה-

תקנת חכמים- תיקנו חכמים שמאמר יועיל ביבמה שאסור בצרתה, ואם רוצה להוציאה צריך לתת לה גט, טעם התקנה- דכיון שמאמר מועיל באשה רגילה, אם לא יועיל מאמר ביבמה, יאמרו שכמו שמאמר שבכוחו לקנות לא מועיל ביבמה, כך ביאה לא מועילה, ויבואו לבעול את צרתה אחרי הביאה.

דין מאמר ביבמה אחת- עשה מאמר ביבמתו וגם נתן לה גט, צריכה חליצה, ואסור לכנוס משום "לא יבנה" כיון שהתחיל בגירושין. וכתבו התוס' (ד"ה עשה) שאם נתן גט רק ע ל המאמר, מותרת ביבום, דמאי דעבד שקליה. ואם עשה מאמר וחלץ צריכה ממנו גט, דהחליצה הפקיעה את הזיקה, ועדיין צריך גט, דחליצה אינה מפקיעה קידושין, אבל אם עשה מאמר ובעל קיים גם בזה מצות יבום, ולא אמרינן (נ"ב.) שע"י המאמר פרחה זיקת יבום, ולרב הונא עיקר מצות יבמה לקדש ואח"כ לבעול.

דין מאמר בב' יבמות או בב' יבמין- עשה מאמר באחת ונתן גט לצרתה, צריכה גט וחליצה, דפסל הגט של השניה את הראשונה משום "לא יבנה", וצריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו, דגט לא מפקיע זיקה, וחליצה לא מפקיעה קידושין. ואם עשה מאמר באחת ובעל את השניה אסור לקיים את השניה, דע"י המאמר הוו ב' בתים, ואין הביאה פוטרת את הראשונה משום שהיא ביאה פסולה, ולכן צריכות ב' גיטין זו גט למאמרו וזו גט לביאתו, וחליצה לאחת מהן פוטרת צרתה, ואם עשה מאמר באחת וחלץ לשניה, בעלת המאמר צריכה גט, דאין החליצה מפקיעה את המאמר. וכן הדין בב' יבמין ויבמה
אחת.

דין ביאה ביבמה -

ביאה בתחילה- הבא על יבמתו, ועשה מאמר או נתן גט או חלץ לה, א ו שבעל אחת ואח"כ בעל או עשה מאמר או חלץ או נתן גט לשניה, אין אחר ביאה כלום, דע"י הביאה פקעה זיקה, ואם נתן לה עצמה גט הוי כגירושין רגילים, ומותר להחזירה, וחליצה אחר ביאה אינה מועילה כיון שאין זיקה, ומאמר פשיטא דלא מהני, ומותר

בקרובות השניה. וכן הדין בב' יבמין ויבמה אחת. (ואיתא בגמ' נ"ג: שבבעל ונתן גט החידוש שלא גוזרים שיצטרכו חליצה ולא יספיק גט אטו נתן גט ולא בעל שיאמרו שמספיק גט ביבמה, ובעל ועשה מאמר תני אגב חלץ ועשה מאמר).

ביאה באמצע או בסוף- אמנם אם עשה ביאה באמצע בין גט למאמר, לרבנן יש אחריה כלום ואסור בקרובותיה, וכן אם עשה ביאה בסוף אחרי גט לאחת ומאמר לשניה, לרבנן יש אחריה כלום וצריך חליצה ולא מספיק גט, ולרבי נחמיה אף באמצע או בסוף אין אחריה כלום ומספיק גט בלי חליצה, ואם קידש את השניה לא מהני, ואין גוזרים ביאה שאחר הגט אטו ביאה שאחר חליצה (נ"ג:), דכיון דחליצה דאורייתא לא יבואו ללמוד לזה. ואין גוזרים ביאה אחר מאמר, אטו ביאה אחר ביאה, דכיון דביאה דאורייתא לא יבואו ללמוד זה מזה.

דין חליצה ביבמה-

ביאה בתחילה- החולץ ליבמתו, ואח"כ עשה בה מאמר או נתן גט או בעל, או שחלץ אחת ואח"כ חלץ או עשה מאמר או נתן גט או בעל את השניה, לתנא דמתני' אין אחר חליצה כלום, והא דמאמר אינו קונה אחרי חליצה היינו (נ"ב:) כר"ע דס"ל שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין ומותר בקרובות השניה, אבל לחכמים שקידושין תופסים בחייבי לאוין יש אחר חליצה כלום, וצריכה ממנו גט, ואפי' בקידשה לשום יבום, ולרבי אם קידשה לשום אישות חלו הקידושין וצריכה גט, אבל אם קידשה לשום יבום אינה צריכה ממנו גט. ועיין להלן נ"ב: במה נחלקו רבי וחכמים. (ואיתא בגמ' נ"ג: שבחלץ ועשה מאמר החידוש הוא שלא גוזרים שיצטרכו גט אטו עשה מאמר וחלץ. וחלץ ונתן גט תני אגב בעל ונתן גט). וכן הדין בב' יבמין ויבמה אחת.

ביאה באמצע או בסוף- לתנא דמתני' ולרבי נחמיה הא דאין אחר חליצה כלום היינו בין אם עשה חליצה בתחילה, בין באמצע בין מאמר לגט, לא בעי גט למאמרו, בין בסוף שאם חלץ אחר מאמר וגט אם חזר ועשה מאמר לא חל המאמר, דחליצה זה גירושין גמורים, וקם ליה בלא יבנה. ולאבא יוסי בן יוחנן איש ירושלים בשם ר"מ (נ"ג:) כמו שבביאה באמצע או בסוף גוזרים שיהיה אחריה כלום, גם בחליצה גוזרים אטו ביאה, שאף שבתחילה אין אחריה כלום, אבל באמצע ובסוף יש אחריהם כלום.

ביאה פסולה וחליצה פסולה- הבא על יבמה אחר שנתן גט, אין הביאה מועילה לגמרי, גזירה שמא יבואו לבעול אחרי חליצה. ואם בא על יבמה אחרי שעשה מאמר, אין הביאה מועילה לגמרי, גזירה שמא יבוא לבעול אחת אחרי שבעל את השניה וקא פגע באיסור אשת אח. אמנם חליצה פסולה שאחרי מאמר או גט מועילה לגמרי, דאין כאן סיבה לגזירה, דאין לחוש לחליצה אחרי חליצה דאין בכך כלום, ואין לחוש לחליצה אחרי ביאה שיאמרו שזה מועיל בלי גט, משום שהרי גם בחליצה אחרי מאמר צריך גם גט.

דין פעולה אחת שעשה ב' פעמים
ביאה אחר ביא ה- הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחיו על צרתה, אין הביאה השניה מועילה כלום לכו"ע, ואינה אלא ביאת זנות, ואינו אסור בקרובותיה. וכתבו התוס' (נ: ד"ה ולא בעילה, ונ"א. ד"ה עדיפא) דהני מילי אחר ביאה כשרה, אבל אחר ביאה שאחר הגט, מועילה הביאה השניה.

חליצה אחר חליצה- החולץ ליבמתו, וחזר וחלץ לצרתה, אין החליצה השניה מועילה כלום לכו"ע, אפי' אם החליצה הראשונה היתה חליצה פסולה. תוס' (ד"ה ולא חליצה).

גט אחר גט- הנותן גט ליבמתו, וחזר ונתן גט לצרתה, לשיטת ר"ג אין הגט השני מועיל וחולץ לראשונה ואסור בקרובותיה, ומותר בקרובות השניה, וכ"ש שיכול לחלוץ לשניה והראשונה פטורה, אלא שאם יעשה כך יאסר בקרובות שתיהן.

ולחכמים הגט השני מועיל, ואסור בקרובות שתיהן, וצריך חליצה מאחת מהן. וכן הדין כששני יבמין נתנו גט ליבמה אחת, לר"ג הראשון חולץ והשני מותר בקרובותיה, ולחכמים שניהם אסורים בקרובותיה.

מאמר אחר מאמר- העושה מאמר ביבמתו, וחזר ועשה מאמר לצרתה, לשיטת ר"ג אין המאמר השני מועיל, ונותן גט לראשונה וחולץ לה, ומותר בקרובות השניה, ואם חלץ לשניה נפטרה הראשונה, אלא שעי"ז אסור בקרובות שתיהן. וכתבו התוס' (ד"ה רבן) שאף לרבנן דר"ע דס"ל שקידושין תופסים בחייבי לאוין, הכא כיון שהיא זקוקה לו אין מועיל בה מאמר מדאורייתא, ולא תיקנו חכמים שיועיל מאמר אחר מאמר. ומ"מ אע"פ שהמאמר השני אינו מועיל אינו יכול לייבם את הראשונה, גזירה שמא יבוא לייבם את השניה. ולחכמים המאמר השני מועיל, ולכן אם עשה מאמר באחת וחזר ועשה מאמר בצרתה, צריכות ב' גיטין, ואינו יכול לייבם, מפני שאם ייבם שתים הוי בונה ב' בתים, ואם ייבם אחת כיון שהשניה אגידא ביה, הוי בונה ב' בתים, ואסור

בקרובות שתיהן, וצריך לחלוץ לאחת מהן. והתוס' (ד"ה צריכות) כתבו שלמ"ד חליצה פסולה צריך לחזר על כל האחים, צריך חליצה משתיהם. וכן הדין בב' יבמין ויבמה אחת. ולבן עזאי (נ"ג.) בב' יבמין ויבמה אחת יש מאמר אחר מאמר, ובב' יבמות ויבם אחד אין מאמר אחר מאמר, ועיין להלן נ"א: בביאור דבריו.

נ"א. טעמא דר"ג-

לרבא ר"ג מסתפק אם גט דוחה, ואם מאמר קונה, ועל כן השני ממ"נ אינו מועיל כלל, דאם הראשון אינו מועיל גם השני אינו מועיל, ואם הראשון מועיל אין לשני מקום לחול אחרי שהראשון כבר חל. ואין לומר דפשיטא ליה שגט דוחה ומאמר קונה, דא"כ למה מועיל מאמר אחרי גט או גט אחרי מאמר. תוס' (ד"ה דמספקא).

אביי שואל שאם ר"ג מסתפק, א"כ למה גט מועיל אחרי מאמר לפסול את הראשונה, ולאוסרו בקרובות שתיהן, ולמה מאמר מועיל אחרי גט דבעלת המאמר צריכה גט, ולמה גט מועיל אחרי ביאה ומאמר לאוסרו בקרובות השלישית, ולמה מאמר מועיל אחרי ביאה או גט להצריכו לתת גט לשלישית ולאוסרו בקרובותיה, והרי אם המאמר והגט חלו לא חלה הביאה, ואם הם לא חלו הוי כביאה בתחילה, שא"צ אחריה כלום.

אביי מפרש טעמא דר"ג שגט קונה קצת ומאמר דוחה קצת מדרבנן, ולא נתנו רבנן לגט או למאמר השני כח כי כבר פעל הראשון, אבל גט אחר מאמר או מאמר אחר הגט שפעולתם שונה הם מועילים ביבמה, ורבנן ס"ל שבכל יבם יש כח במאמר או בגט כלפי כל היבמות.

וביאה פסולה מועילה אחר מאמר ותופסת את אותו הצד שתפס המאמר, משום שהיא דאורייתא, אבל מאמר אחר מאמר לא מועיל, ומאידך בביאה אחר הגט לא קנה לכולה שיורא דגט שהרי מאמר מועיל אחריה, אבל מאמר קני לכולה שיורא
דגט.

אם ס"ל שיש זיקה -
לשמואל אם נפלו ב' יבמות ונתן גט לאחת, וחלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרתה משום דקלישא זיקתה, וזיקת צרתה היא זיקה אלימתא, והיינו אליבא דמ"ד יש זיקה, דכיון דאלימא זיקתה אינה פוקעת בחליצה מעלייתא, אבל ר"ג סובר אין זיקה ולכן כיון דקלישא זיקתה חליצת בעלת הגט פוטרת צרתה, דפקעה הזיקה אף בחליצה כל דהו.

נ"א: ומ"מ אף שר"ג סובר אין זיקה, אין ראיה שלרבנן יש זיקה, אלא י"ל שאף לרבנן אין זיקה, ולא נחלקו אלא אם יש כח לגט השני או למאמר השני, ועל כן אף לרבנן אף שאם שני יבמין נתנו גט, די בחליצה לאחת אם אין זיקה, אבל אם יש זיקה צריך שכל האחים יחלצו.

מי סובר שמאמר קונה קנין גמור (-חשוב)

ר"ג כנ"ל שאין מאמר אחר מאמר, מפני שהמאמר הראשון חשוב לקנות את כל כח
המאמר.

ב"ש שסוברים שאם עשה מאמר ביבמתו ונפלה לפניו אחותה ליבום, בעלת המאמר מותרת לו, ואחותה פטורה אף מן החליצה משום אחות אשה, דס"ל שמאמר קונה מדאורייתא, אבל לשאר התנאים אינו קונה אלא מדרבנן. תוס' (ד"ה כולהו).

ר"ש שסובר שביאת בן ט', דכמאמר שוויה רבנן דעשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול, אם בא עליה עוד יבם בן ט', יכול הראשון לייבמה כשיגדל, דאם הועילה ביאת הראשון לא הועילה ביאת השני, ואף שזינתה אינה נאסרת, דאין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה. רש"י. ובתוס' כתבו שזה טעות סופר, דאם יש עדים ודאי נאסרת בלי קינוי, אלא איירי שבא עליה בשוגג, או בקטנה דפיתוי קטנה אונס הוא, או שבא עליה

בע"כ ואם לא הועילה ביאת הראשון לא הועילה גם ביאת השני, ומבואר שכח המאמר הראשון הוא חשוב לקנות כל כח מאמר. וחכמים סוברים שמקודשת גם לשני, כמתני' שיש מאמר אחר מאמר, ונפסלה על הראשון.

בן עזאי שסובר כר"ג שאין מאמר אחר מאמר בב' יבמות ויבם אחד דכל כח שתיקנו חכמים במאמר קנה כבר במאמר הראשון, אמנם בב' יבמין ויבמה אחת סובר בן עזאי שיש מאמר אחר מאמר, דכל אחד תיקנו לו חכמים מאמר. עוד מפרש רש"י שביבמה אחת א"צ לקדשה פעמיים, כמו בקידושין רגילים, אבל בב' יבמות יכול לייבם את שניהם, ורק ביאה מפקיעה את הזיקה מהשניה. ולשון ראשון עיקר. ובתוס' (ד"ה בן עזאי) גורסים להיפך, שבשתי יבמות ויבם אחד יש מאמר אחר מאמר, ובב' יבמין ויבמה אחת אין מאמר אחר מאמר.

רבי נחמיה שסובר שביאה פסולה דכמאמר שוויה רבנן שצריך חליצה ולא מספיק גט, אין מועיל אחריה מאמר, וא"כ ה"ה אחר מאמר. וכתבו התוס' (ד"ה ביאה) ששיטת ר' יצחק ב"ר ברוך שלרבי נחמיה גט ומאמר מועילים מדאורייתא, ק"ו משאר נשים, אבל התוס' חולקים וסוברים דלא מהני מדאורייתא, וביארו התוס' שלרבי נחמיה העולם סוברים שגט ומאמר מועילים קצת מדאורייתא (כמו מאמר לב"ש), ואם יהיה מותר לבעול אחרי מאמר או גט, ויבואו להתיר גם אחרי ביאה וחליצה, אבל מאמר אחר מאמר אין סיבה לגזור, כיון דלא מהני מאמר אחרי ביאה פסולה, אבל רבנן סוברים שיש מאמר אחר ביאה פסולה, ולכן יש סיבה לגזור גם במאמר
אחר מאמר.

נ"ב. שיטת רב הונא שעיקר מצות יבום הוא לקדש ואח"כ לבעול, ואם בעל בלי מאמר קנה, ולוקה מכת מרדות מדרבנן על שנהג קלות ראש בעצמו, דרב מנגיד אמאן דמקדש בביאה משום פריצותא. ואפי' ביבמה זה פריצותא לעשות תחילת קנינו בביאה. תוס' (ד"ה דמקדש). וממתני' דקתני הרי זו כמצותה ליכא ראיה לדבריו, די"ל שהכונה אף זו כמצותה.

רב מנגיד - מי שמקדש בביאה, ומי שמקדש בשוק אפי' ע"י כסף, מפני שזה מנהג זילות ופריצות, ומי שמקדש בלי שידוכי, ומי שמבטל גט ואף שלדעת רב אינו מבוטל, לוקה מפני שמוציא לעז על הגט. תוס' (ד"ה דמבטל). ומי שמוסר מודעה על גט, ואפי' מי שהיה מבטל את המודעות היה מלקה, דאיכא דשמע במודעה ולא בביטול ומי דפקיר שלוחא דרבנן לרש"י היינו שמחציף פניו בשליח בי"ד, והתוס' (ד"ה דמתפקר) הביאו שבכל הספרים כתוב מצער. עוד כתבו שבכל שלוחא דרבנן לוקה. ומי שמשהה עצמו בנידוי ל' יום, ועל חתן הדר בבית חמותו, ורב ששת הלקה חתן שחלף על פתח בית חמותו, מפני שהיה חשוד בה. ונהרדעי אמרי שרב היה מלקה רק את המקדש בביאה בלי שידוכי, וי"א אפי' בשידוכי משום פריצותא. ואנו סומכים על נהרדעי, דבשל סופרים הלך אחר המיקל. תוס' (ד"ה הדר).

מאמר היינו שמקדש בכסף או בשוה כסף ואומר לה התקדשי לי במאמר יבמין, ואמנם מדאורייתא אינם קידושין גמורים, דאין קידושין תופסים באשת אח, והתורה לא התירתה

אלא ע"י ביאה, או בשטר קידושין שכותב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאינו שוה פרוטה ואינה יכולה להתקדש בו משום כסף, הרי את מקודשת וכו', ומקודשת מדין שטר, (ובמוכר שדהו שהמוכר נותן שטר, קמ"ל דמהני פחות משו"פ אע"ג דכתיב נתינה). תוס' (ד"ה שאין). וכתיבה ע"ג חרס מועילה רק לר"א דעידי מסירה כרתי, אבל לר"מ דעידי חתימה כרתי, צריך לכתוב ע"ג דבר שאינו יכול להזדייף, דבשטר קידושין ג"כ צריך לר"מ עידי חתימה. תוס' (ד"ה על).

בשטר כתובת יבמין כותב לה שקיבל לזון ולפרנס יבמתו כראוי, אבל כתובתה על נכסי בעלה הראשון, ולא על היבם, דאשה הקנו לו מן השמים, אא"כ אין לו נכסים, שאז הוא נותן לה מדרבנן, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

כמה ספיקות בענין גט ביבמה

הנותן גט ליבמתו ואמר הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם, יש להסתפק אם היא מותרת לו או לאחיו שהרי אין גט כזה מועיל באשה, או דמ"מ יש כאן ריח הגט, שהרי גט כזה פוסל לכהונה, "דכתיב "ואשה גרושה מאישה לא יקחו" אפי' לא נתגרשה אלא מאישה, ואם נתיר יש לחוש שיתירו גם בגט גמור, ולכן אסורה עליו ועל אחיו משום "לא יבנה", אבל בנייר בעלמא אין להסתפק, שהרי הוא לא פוסל אפי' לכהונה.

כתיבת גט לפני הזמן הראוי לגירושין- האומר ללבלר לכתוב גט לארוסתו, הרי זה גט מפני שבידו לגרשה עכשיו, (דעת רש"י שאף לב"ה שגט שנתייחד עימה לאחר כתיבה הוי גט ישן ופסול, מ"מ אם נתגרשה תינשא לכתחילה, ולתוס' (ד"ה לכשאכנסנה) איירי שכתב בו זמן של אחרי הנישואין, דכשר לכתחילה, דלא הוי גט ישן אלא אם נתייחד עימה אחרי הזמן הכתוב בגט, אבל אם ודאי כנסה אחר הזמן הכתוב בגט אינו גט כלל, ואם

כתב גט לאשה בעלמא ואח"כ כנסה וגירשה בו, אינו גט מפני שאין בידו לגרשה, ואפי' כתוב בו זמן של אחרי הקידושין אינו גט, מפני שבזמן שעשאו שליח אין בידו לגרשה, אמנם למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוי גט, כמו דמהני לכתוב שטר שחרור לפני שקנאו. תוס'

(ד"ה ולאשה). והגמ' מסתפקת מה הדין אם כתב ליבמה לפני שכנסה ונתנו לו אחרי שכנסה, אם דינה כארוסתו כיון דאגידא ביה, (מרש"י משמע שהנדון הוא אי הוי גירושין גמורים, ולתוס' (ד"ה ליבמתו) הנדון הוא רק לפוסלה לכהונה, ולריב"ם הנדון הוא אם גט כזה יכול

להפקיע מאמר). או לא כיון שלא עשה בה מאמר. תיקו.

נ"ב: הכותב גט לזיקתו ולא למאמרו או איפכא, רב חנניה מסתפק אם המאמר והזיקה הם דבר אחד, והוי כמגרש חצי אשה ואינו כלום, או שהזיקה והמאמר נדונים בנפרד ומהני דאם כתב גט לזיקתו אסורה עליו ועל אחיו משום לא יבנה, ואם כתב גט למאמרו מאי דעבד שקליה ואסורה לו ומותרת לאחיו, ורבא

פשיטא ליה שהמאמר בפני עצמו, ולכן אם עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט ומת הותרה צרתה והיינו אשת השני, לאח השלישי, ואין כאן זיקת ב' יבמין, אמנם היא עצמה אסורה משום דמיחלפא בבעלת גט גמור לזיקה. ושיטת התוס' (ד"ה או) שאשת השני מותרת לשלישי אף אם נתן גט לזיקתו, כיון שהם באות משני בתים. וללישנא דס"ל לרבא שגם היא מותרת,
הכא נמי מותרת אפי' היא.

הנותן גט ליבמתו לר"ע נאסרה עליו עולמית שנא' "לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה" אשר שלחה קרא יתירא, לומר שיש משלח שאסור להחזיר אפי' אם לא נישאת. הגמ' מבארת שזה דין דרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

קידושין בחלוצה לשם יבמות
מחלוקת ר"ע וחכמים ורבי- המקדש חלוצתו לשום יבום, לר"ע אינה צריכה גט, דאין קידושין תופסים בחייבי לאוין, ולחכמים צריכה גט דקידושין תופסים בחייבי לאוין, ולרבי אם קידשה לשם אישות צריכה גט, ואם קידשה לשם יבמות במאמר יבמין אינה צריכה גט דאין כאן צד יבום, והוו ק ידושי טעות.

טעמא דרבי-

לרב יוסף הוי כעודר בנכסי הגר שמת ואין לו יורשים, וסבור שהם שלו ולא נתכוון להחזיק , דלא קני, והכא נמי לא נתכוון לקנות אלא מכח קידושי אחיו, והא פקעו להו. ודעת ר"י (תוד"ה כעודר) דאיירי בקידשה בסתם, א"נ איירי באמר לה התקדשי לי לשם יבמות, דאין כוונתו בתורת מאמר, אלא שהוא סבור שהיא זקוקתו ורוצה לקדשה.

לאביי כיון שמכוון לקנותה מ"מ, לא דמי לסבור שהם שלו, אלא לסבור שהם של גר אחר. אלא רבי איירי כשאמר לה התקדשי לי במאמר יבמין, וס"ל שהמאמר קונה יחד עם הזיקה ולא תיקנו מאמר אלא כשיש זיקה, ולרבנן אין קשר בין המאמר לזיקה, וכמו שמתחילה מועיל מאמר, גם אחרי החליצה מועיל מאמר.

לרבא מודה רבי שאם קידשה במאמר יבמין קנה, ורבי איירי שאמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין, דלרבי יש זיקה ולכן בכל יבמה מועיל לשון זה, והכא לא מהני כיון שפקעה הזיקה, ולרבנן אין זיקה אין כח לזיקה, ומהני מאמר אחרי החליצה כמו לפני החליצה. וכתבו התוס' (ד"ה אי) שאפי' למ"ד אין זיקה היינו לענין איסור קרובות וכדו', אבל לשון זיקה ודאי מהני שהרי היא זקוקתו ועומדת בפניו.

נ"ג. לרב שרביא אם החליצה היתה כשרה, ואמר התקדשי לי במאמר יבמין, אף לרבנן לא מהני, דיש זיקה והחליצה הפקיעה את הזיקה, ולא נחלקו אלא בקידש לשם יבמות אחר חליצה פסולה כגון אחרי גט, ונחלקו אי חליצה פסולה פוטרת.

לרב אשי לכו"ע חליצה פסולה אינה פוטרת, ואיירי בקידש לשם יבמות אחר חליצה על תנאי שתתן לו מאתים זוז, ונחלקו אם יש תנאי בחליצה ולפני שקיימה את התנאי לא פקעה הזיקה, ויכול לקדשה בזיקת יבמין, או שאין תנאי בחליצה ואפי' לא נתנה לו הוי חליצה ופקעה הזיקה, וממילא מאמר בלשון זיקה לא חל.

לרבינא לכו"ע תנאי מועיל בחליצה ואיירי שלא כפל את התנאי, ונחלקו אי בעינן תנאי כפול כתנאי דבני גד ובני ראובן, או לא. לרש"י הני תנאי לא ס"ל דחליצה מוטעית כשרה, ולתוס' (ד"ה רבינא) לכו"ע החליצה חלה אפי' אם לא קיים את התנאי, ומותרת לשוק, אלא שנחלקו אם נפגמה החליצה לענין שנשאר אחריה מעט זיקה, ויועיל מאמר בלשון זיקת יבמין, או לא.

עשה מאמר באחת וחלץ לשניה , הראשונה צריכה גט. אין מדין זה סיוע לשמואל הסובר שהחולץ לבעלת מאמר לשמואל לא נפטרה צרתה, ולא קושיא על רב יוסף הסובר שאין לחלוץ לכשרה לכהונה, אלא למי שכבר נפסלה, די"ל דמתני' איירי בדיעבד, שכבר חלץ.

נתן גט לאחת וחלץ לשניה אין אחר חליצה כלום. אין מדין זה סיוע לשמואל דס"ל שאם חלץ לבעלת הגט לא נפטרה הצרה, ולא קושיא על רב יוסף, די"ל דמתני' איירי בדיעבד, שכבר חלץ.

שני אחים שנתנו גט ליבמה אחת, לרבה בר רב הונא שניהם צריכים לחלוץ, דחליצה פסולה צריך לחזר על כל האחין, וממתני' אין סיוע לדבריו, די"ל דמאי צריכות צריכות דעלמא.

ייבם או חלץ ליבמה אחת, ואח"כ עשה מאמר בצרתה, או שאחיו עשה בה מאמר, אין המאמר השני כלום, לריו"ח הוא אסור על הצרה בלאו, וכן האחים עליה ועל צרתה, דשליחות דידהו עבד, ומתני' קמ"ל כר"ע שאין קידושין תופסין בחייבי לאוין, ולר"ל שאסורות בכרת חוץ מהחולץ על החלוצה תנא אגב

רישא ביבם אחד ויבמה אחת שאף לר"ל ליכא אלא לאו דלא יבנה, ואיצטריך למיסתם כר"ע.
שאר הדברים עד סוף הפרק נתבארו במתני' לעיל.

הבא על יבמתו

כוונה ביבום

נ"ג: קנין יבמה בביאה שלא בכונה- הבא על יבמתו בשוגג שהיה סבור
שהיא אשתו או שהיא אשה אחרת, או במזיד לשם זנות ולא לשם מצוה, או באונס, או ברצון שמתכוין למצוה, (ואע"ג דפשיטא הוא קתני לה, אבל באדם מועד לעולם צ"ב למה נקט גם מזיד וגם רצון, וי"מ שהכונה שם מזיד באונס שאנסוהו. תוד"ה הבא). והיא נתכוונה למצוה, או שרק הוא נתכוין למצוה, או אפי' אם שניהם לא נתכוונו, קנאה וזכה בנחלה, ואם בא להוציאה צריך גט, (ולענין תרומה עיין לקמן נ"ו.), דכתיב "יבמה יבוא עליה". (ולא בא הכתוב לומר שמצוה לייבם יותר מלחלוץ, דכבר כתיב "ואם לא יחפוץ" , דמשמע שאם הוא חפץ יש לו לייבם).

איזה אונס קונה ביבמה- אונס שקנה ביבמתו היינו שנתכוון לאשתו ונתקשה לה ותקפתו יבמתו ובא עליה, ושניהם אנוסים היינו שנתכוין לאשתו ותקפום עכו"ם ודבקום זה בזה. אבל אם אנסוהו עכו"ם לבוא עליה לא חשיב אונס, דאין קישוי אלא לדעת (דמהאי טעמא אין אונס לערוה), וביארו התוס' (ד"ה שאנסוהו) דאיירי כנ"ל שהביאוהו עכו"ם עליה והדביקוהו ביבמתו, אבל אם איימו עליו להורגו אם לא יבוא עליה מעצמו, חשיב לדעת, דכל דבר שעושה מעצמו אפי' ע"י אונס פחד מיתה

חשיב לדעת. ואם נתכוין להטיח בכותל דלא נתכוון לביאה והטיח ביבמתו לא קנה, אבל אם נתכוין להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה, כיון שנתכוין לביאה.

הבא על יבמתו שלא בקישוי- התוס' (ד"ה שאנסוהו) דייקו מהסוגיא שלא קנה, וכתבו די"ל דאתי כמ"ד משמש מת בעריות פטור, וילפינן קיחה קיחה מעריות דלא הוי יבום, וי"ל דאתי כמ"ד משמש מת בעריות חייב, ומ"מ ביבום לא קנה דבעינן ביאה דרך הקמת שם.

דין אונס בעריות ובעבודה זרה-
אם מאיימים על אדם שיהרגוהו אם לא יבוא בעצמו על הערוה, יהרג ואל יעבור.
אם עכו"ם מדביקים אותו על הערוה, ואינו יכול להשמט אלא ע"י שיהרג, אם כבר היה מקושה, או שיודע שלא יתקשה, אינו מחויב למסור עצמו, דכיון שאינו עושה שום מעשה הוי כקרקע עולם, אבל אם יודע שיתקשה, בזה אמר רבא שכיון שאין קישוי אלא לדעת חשיב כעושה מעשה, ומחויב למסור עצמו ליהרג, ואמנם אם לא מסר עצמו ליהרג אינו חייב מיתה, דכתיב "ולנערה לא תעשה דבר". והא שאם הוא קר קע עולם אינו מחויב למסור ע צמו ליהרג, הטעם הוא משום דיהרג ואל יעבור בג"ע ילפינן מרוצח, וברוצח אינו מחויב למסור עצמו אלא כשעושה מעשה, משום סברא דמאי חזית, אבל אם רוצים לזרוק אותו על התינוק אינו מחויב למסור עצמו, דבזה איכא מאי חזית לומר שאינו מחויב למסור עצמו, דחייו קודמים, וא"כ באשה אין יהרג ואל יעבור בעריות, אא"כ אונסים אותה לעשות מעשה ולהביא עליה את הערוה.
והיכא שאנסוהו עכו"ם להשתחוות לבהמה, אם הכפיה עצמה נעשית ע"י עכו"ם לא חשיב משתחוה, ואם איימו עליו שיהרגוהו אם לא ישתחוה, בהא פריך בע"ז נ"ד. למה הנעבד אסור, והרי כתיב "ולנערה לא תע שה דבר", דאף שהוא חייב למסור עצמו גם בזה, מ"מ כיון שאם לא מסר עצמו למיתה אינו חייב מיתה כיון שהוא אנוס, ממילא לא חשיב נעבד להאסר בעבודה זו. תוס' (ד"ה אין).

נ"ד. ישן שנתקשה כשהוא ישן ובא על יבמתו לא קנאה, דכתיב "יבמה יבוא עליה" עד שיתכוון לשם ביאה, רש"י כתב שהטעם משום שישן אינו בר דעת ואין קנינו

קנין, ולתוס' (ד"ה ישן) הטעם משום שלא נתכוון לביאה. עוד כתבו התוס' (ד"ה דמכוין) שא"צ לכוון לאשה זו דווקא, שהרי נתכוון להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה. ואם הוא מתנמנם (נים ולא נים, תיר ולא תיר, דקרו ליה ועני, ולא ידע לאהדורי סברא, וכי מדכרו ליה מידכר) קנה, ואם היא ישנה קנאה. וכתבו התוס' (ד"ה וכי) שביאה ביבמה לומדים מ"להקים לאחיו שם", והעראה לומדים גז"ש "יבמה יבמה", ואף שלומדים מיבמה יבוא עליה שצריך לכוון לשם ביאה, מ"מ הוי מופנה מצד אחד.

מי שנתקשה לאשתו ו נפל מן הגג ונתקע ביבמתו לא קנה כיון שלא נתכוון לביאה, ולענין נזיקין חייב בנזק ששמין כאילו היא שפחה נמכרת, כמה היתה שוה וכמה היא שוה עכשיו, צער, רפוי, ושבת, דכתיב "פצע תחת פצע" לרבות שוגג ואונס, אבל בושת אינו חייב עד שיתכוון.

כסף ושטר אין קונים ביבמה, דכתיב " ויבמה", ומדכתיב "ויבמה" ולא "ויבם" לומדים שהיבמה נקנית בעל כרחה.

ביאה שלא כדרכה והעראה

ביאה שלא כדרכה- היבם קונה את היבמה בביאה כדרכה דכתיב "להקים לאחיו שם", (וי"א מ"יבמה יבוא עליה"), ואף בביאה שלא כדרכה קונה דכתיב "ולקחה".

העראה דינה כביאה גמורה . דכתיב לגבי נדה "את מקורה הערה", וכתיב "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו" הוקשו כל העריות לנדה הכתובה בפרשת עריות. אבל בלי היקש א"א ללמוד שאר עריות מנדה, דמה לנדה שכן מטמאה את בועלה דכתיב "ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים". וא"א ללומדם מאשת אח דכתיב בו "נדה היא", ללמד שאסורה אף בהעראה כנדה, דמה לאשת אח שכן בידו לרבות נשים הרבה האסורות באיסור אשת אח על אחיו, וא"כ נלמד רק עריות האסורות מחמת אישות, אבל אמו ואחותו וכדו' שאין בידו לרבות לא. וא"א ללומדם מאחות אב ואחות אם דכתיב בהם "כי את שארו הערה", דאיכא למיפרך שהם איסור הבא מאיליו ונלמד אמו ואחותו וכדו' אבל לא עריות הנאסרות מחמת קידושין. וא"א ללמוד בצד השוה מאשת אח ואחות אב ואחות אם, דאיכא למיפרך שהם אסורים מצד שאר וא"א ללמוד אשת איש. וא"א ללמוד בצד השוה מנדה ואחות אב ואחות אם, דאיכא למיפרך שהם איסור הבא מאיליו, ואין ללמוד מאשת אח איסור שע"י קידושין, דאשת איש לא אתי מהנך. תוס' (ד"ה מה). וא"א ללמוד מנדה ואשת אח, דאיכא למיפרך שכן אין אוסרם מתירם שאין לו כח להתירם, אלא ימים מתירים נדה, ואשת אח אם הוא ערירי, (אך ליכא למיפרך שכן אין להם התר בחיי אוסרם משא"כ אשת איש שיכול לגרשה בגט, דאף לאחר מכאן אין להם התר, דנדה ביומי תליא מילתא דאף אם פסקה לראות דם אסורה כל שבעה, ואשת אח בבנים תליא רחמנא דאז אסורה אפי' מת אחיו).

נ"ד: למסקנה שלומדים בהקישא דרבי יונה, הא דכתיב "נדה" באשת אח בא ללמד שאשת אח אסורה בחיי בעלה באיסור כרת, דהו"א שלאחר מיתת בעלה מצוה לייבם ובחיי בעלה אם גירשה רשות, דכיון דשריא אחר מיתת בעלה, מסתבר יותר שגם בחייו מותרת, מאשר לומר שאחר מיתה אתי עשה ודחי לא תעשה. תוס'

(ד"ה אלא). או דנימא שלאחר מיתת בעלה מותר, ובחיי בעלה ליכא אלא לאו הבא מכלל עשה, קמ"ל "נדה היא" שדינה כנדה שאע"פ שאח"כ יש לה התר, מ"מ בזמן האיסור אסורה ויש בה כרת.

והא דכתיב העראה באחות אב ואחות אם, בא ללמד שהמערה בבהמה חייב, דאם אינו ענין לאחות אב ואחות אם תנהו ענין לבהמה, ואף שבבהמה חייב מיתת בי"ד כתבה התורה את הלימוד בחייבי כריתות, כיון שכל הפסוק של אחות אב ואם לדרשה אתי, וכדלהלן.

המערה בזכור חייב, דכתיב "משכבי אשה" ובאשה העראה היא משכב. וכתבו התוס' (ד"ה בזכור) דהא דלא יליף זכור ובהמה בהקישא דרבי יונה, א' בהקש כתוב את מקורה הערה, ובבהמה וזכור לא שייך מקור. ב' בזכור ובבהמה לא חשיב ביאה. ג' התורה הפסיקה ביניהם באיסור מולך.

איסורי עריות בקרובים מן האב או מן האם

אחות אביו אסורה בין מן האב בין מן האם, דכתיב קרא יתירא "ערות אחות אביך לא תגלה" ו"ערות אחות אמך לא תגלה", וכיון שכבר הזהיר לא הוה למיכתב אלא עונש, ואתא קר א לרבות אחות אביו ואחות אמו מן האם. והא דצריך קרא בתרוויהו, משום דמן האב יש לה חייס דמשפחת האב קרויה משפחה דכתיב "ויתילדו על משפחותם לבית אבותם", ומאידך מן האם זה ודאי.

אחותו אסורה בין מן האב בין מן האם, דכתיב "בת אביך או בת אמך".

דודתו מן האב שבעלה הוא אחי אביו מן האב אסורה, אבל דודתו מן האם אינה ערוה, דילפינן דודו דודו מגאולה ששם מצות גאולה מוטלת עליו יותר מקרובי האם, דכתיב התם "ממשפחתו" ומשפחת אם אינה קרויה משפחה.

דין הנושא כמה אחיות שאמרו לו שאחיותיהם מתו- אמרו לו מתה אשתך, ונשא את אחותה מאביה, ואמרו לו שמתה ונשא את אחותה של השניה מאמה, ואמרו לו שמתה ונשא את אחותה של השלישית מאביה, ואמרו לו שמתה ונשא אחותה של הרביעית מאמה, וחזרו ואמרו לו כולם קיימות, מותר בראשונה –אשתו, ובשלישית דלא חלו הקידושין בשניה, וביאתה באונס, ותנן נושאין על האנוסה, וכן מותר בחמישית דביאת הרביעית פיתוי הוא ואינה קידושין כיון שחלו הקידושין בשלישית, ופוטרות צרותיהן שאם מת וחלצו האחים לאחת מהם צרותיהן פטורות, ואסור בשניה מפני הראשונה וברביעית מפני השלישית, ואין פוטרות צרותיהן, והחידוש ברביעית ובחמישית, שאע"פ שיש ערבוב כ"כ, לא גוזרים לאסור את המותרות. תוס' (ד"ה אמרו). והחידוש בפטור הצרה הוא שאין עדיפות לחלוץ לצרות, גזירה שמא יחלוץ לשניה או לרביעית. תוס' (ד"ה צרותיהן). ואם מתה הראשונה ואח"כ נשא כנ"ל, מותר בשניה וברביעית ואסור בשלישית ובחמישית.

1. על מי נאמר "כל שבנקיבה ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שניה"? א. אשת אחי האם מן האם.
ב. אשת בן חמותו.
ג. בת אחותו.

2. המקדש אחת משתי אחיות, ומת, ושני אחיו נשאו את שתי האחיות, מה הדין? א. אין מוציאים מידם.
ב. אין מוציאים מידם אא"כ הם כהנים.
ג. מוציאים מיד הראשון ולא מיד השני.

3. באיזה מהאופנים דלהלן מותר לישא את האשה? א. המוציא את אשתו מחמת נדר שנדרה או שיצא עליה קול שזינתה.
ב. המביא גט ממקום למקום בתוך ארץ ישראל.
ג. עד שמעיד שהוא הרג את הבעל.
4. ארבעה אחים ששנים מהם נשואים לשתי אחיות ומתו בלא בנים,
ושתי האחיות אינן קרובות של האחים החיים, האם מותר לאחד מהאחים

לייבם? א. מותר רק לראשון.
ב. אם נשארו ב' אחים אסור, ואם נשארו ג' אחים מותר למ"ד אין זיקה.
ג. למ"ד יש זיקה מותר אסור אפילו בג' אחים, ולמ"ד אין זיקה מותר אפילו בב' אחים.

רשות- האם איסור לא תחנם או לא תתחתן בם שייך בכל האומות? א. רק בז' אומות.

ב. בכל האומות.
ג. לא תחנם בכל האומות ולא תתחתן רק בז' אומות.

פרשת תזריע ~ יבמות כ' עד כ"ו ~ מבחן מס' 117

המערכת הטלפונית נפתחת בכל שבוע, מיום שישי עד יום שני בלילה.

לרישום ועשיית המבחן, לפרטים נוספים ולנקודות ההפצה ניתן לשמוע בקו הטלפון: 073-7289669 .
ניתן לעשות המבחן גם בעמדות נדרים פלוס-בקופות נוספות-"לדעת"-מילוי טפסים. כמו"כ ניתן לקבל ולעשות המבחן במייל באופן קבוע,
ע"י רישום בכתובת: a0527692282@gmail.com.

ההגרלה השבוע

על- 500 ₪

על הגרלה נוספת מדור לדעת חכמה:

שובר ע"ס 200 ₪ לבחירה:

מבחן שבועי – בדף היומי

1. האם מותר לייבם אחות זקוקתו שנפלה לו מאח אחר?
א. אסור, ואם אחותה אסורה עליו באיסור ערוה מותר.
ב. אסור, ואם אחותה אסורה עליו אפילו באיסור דרבנן
מותר.

ג. אסור בכל אופן.

2. האם שייך יבום וחליצה בחייבי לאוין (כ')? א. לא.
ב. צריך לחלוץ, ואם בעל לא קנה.
ג. צריך לחלוץ ואם בעל קנה.

3. האם אם אמו אסורה מדאורייתא או מדרבנן?

א. מדאורייתא.
ב. מדרבנן.
ג. מחלוקת.

4. לגבי מה ממזר אינו נחשב בן או אח? א. לענין יבום.
ב. לענין ירושה.
ג. הוא נחשב בן ואח לכל דבר.

5. ממזר שהכה או קלל את אביו, האם הוא חייב מיתה? א. אם אביו עשה תשובה חייב, ואם לאו פטור.
ב. חייב בכל אופן, כיון שהוא אביו.
ג. פטור בכל אופן, כיון שזה מעוות שאינו יכול לתקון.

6. האם בן שפחה או נכרית מתייחס אחריה?
א. בן שפחה כן כיון שהיא חייבת במצוות כאשה, אבל בן
נכרית לא.
ב. בן שפחה לא ובן נכרית כן.
ג. בשתיהן אין הבן מתייחס אחרי אמו.

7. מה הדין אם קדם האח הקטן וייבם? א. מועיל היבום.
ב. לא מועיל היבום.
ג. אם יש בכור לא מועיל היבום, ואם איןו בכור מועיל
היבום.

8. כתיב "ורבים מעמי הארץ התייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם", האם קיבלו את אותם גרים?

א. לא.
ב. כן.
ג. מחלוקת.

9. מתי קול על זנות אינו נחשב קול (להלכה)? א. בקול שפסק מחמת פחד.
ב. במי שיש לו אויבים באותו מקום.
ג. בכל אופן לא מתחשבים בקול בלי עדות גמורה.

10. מה הכונה חליצה פסולה צריך לחזר על כל האחים? א. חליצה במקום שאסור לייבם.
ב. חליצה במקום שצריך לייבם ולא לחלוץ.
ג. יבמה שחלצו לה ב' אחים.

1. א. למאן כן. דמרא יש יזהק, םהא ילצחה לצרת חותא שתוא יבזהק בנחשת "ילצחה "לספוה ?

ב. לא .
ג. למחותק .

2. א. םהא סאור ותרמ שאמ יילבם פגע ספק ברוהע, צרת פסוק רוהע, יידאאורת כגון לאחומר בשרוהע . שנוע יישדוקן יםסופמק, ודומע ?

ב. יידאאמורת מותרת כמח חהזק, בנורן סארו לייבם .

ג. תמור לילכתחה אף בנדמרן, יכון ישש לה תחזק יתהר .
3. א. יםחא לייבם יםהנשוא אחת םמה 'לג . יםנש יכנרות, ותמ חדא ייבםו יהשנ תא שתוא ותמ, המ יצרך לשותע יילהשש ?

ב. לייבם תא ישתהן .

ג. לייבם תאח ללוחוץ לינשה .

4. א. לע יבמרע יזהא . לכהמא בורע זר יטהרמק יבםרא לע יבג בהזחמ בבשת י)בותמ "ל(ג: ?

ב. כבמה .

ג. לבשמ .

ורשת - ימת יללכו למאע יאן בודתע סחרון לש "ימפ "בכםת ?

א. יכםשדע ילםשוח םדותע כבבת ילבת ידן .

ב. יכםדשהע ייםדמע שרוא טשר, יינווה דוואק ככנבשת לדותע .

ג. יכםדשהע ייםדמע שרוא טשר ילפוא םא והא כנבת לכרוזן יםדבר .

פשתר צמורע

~ יבמות "זכ דע "לג ~ מ בחן 'סמ 118

כהמרתע ילטונהפת נפתחת לבכ בשוע, יםומ ש ייש דע יםו ישנ יללבה.

ליםשרו יישתוע בחהמן, ליפטםר ינספםו לנתדוווק פצההה

ינתן לשומע בוק לטהפו:ן 7726603899- .

ינתן לשותע בחהמן םג במדותע יםנדר לספו - בפוותק סנפוות - ""לדתע - יילמו יסםטפ.

"ככמו ינתן ללבק לשתווע בחהמן יילבמ בפאון בועק,

"יע יםשור בכבותת: li2222076985@mmcoaag. .

לגההרה שבוהע

לע - 5

0

0 ₪

להגרה פנסתו

לע מודר לדתע חכמה:

שובר "סע 200 ₪

ליחברה:

חמבן ישבוע – בדף ייומה

1. םהא יםרומא סרנהא יבסרוא יזהק ברדנן ?

א. כן.

ב. לא .
ג. לתחמוק .

2. יחותא לשנפו ילבםו ילפנ םדא חדא, וחתא םהמ סרוהא

ילוע, א. םהא יסבואר ותרמ והרע לו יילבם יידותאאר תא מותר, יהשנה ? יסבוואר ינשות בנדרן

סאור .

ב. יבסאור רוהע יידאאורת סאור, יבסאוור ינשות בנדרן

מותר .

ג. סאור לכב פאון .

3. 'ב יחותא לשנפו ילבםו ילנפ 'ב יםחא, לכו חתא סרוהא לע

חא חרא יבסורא והרע, םהא ותמר לםה יילבם תא ישהנה ?

א. מותר .

ב. סואר .

ג. לשארון תמור ילנשו סאור .
4. ילבת ללה שממרא ינוא ונהק, המ יהדן כששהע ממרא

יבבהמ א. "כוחא ילחוץ יתון חוהתא טג לנפה ללבתע ילפנו ממהאר, ילבםו לתואחוה ? רק ילחוץ .

ב. ייבם יאזו יצשרה .

ג. ילחוץ לישתהן .

5. יבהזא ופאן "יא יבםשה יפרמ ינדר יבותמ לכשנפו ילפנו

'ב א. יבמות כששהע ? מאמר בחאת מהן .

ב. כשדמהע יבדן פסווק לה נמוותז לשמו .

ג. ישת בתשוותה כננוות .

6. יבטזהא ופאן יבמה בששתע ילנפה יהתה סרוהא לע יבםה

יהא א. ותרתמ םא לו הותהר "כחא תוך ? יכד ילנפהה נשהאוהר .

ב. םא ילבנפה נשוהראה יתהה מותתר לאח אחר "כואח

תההור םג לשארון .
ג. יבשת יפנםאהו "לנה יאה סאורה ליומתע .

7. א. לנפ יבהת לצתחוו ילוע . לוע שתוא ישהא בת יחוא, מה ידן צרתה ?

ב. או לצחות או ייבמתמת .

ג. לא לצחות לוא ייבמתמת .
8. שהנוא חותא שתא יחוא ומת יחוא, םהא רמות לו יילבם

תא א. השהא "למד ? יאן יסואר לח לע יסואר מותר .

ב. םג "למד יאן יסאור לח לע יסאור סאור .

ג. מותר רק יבאה נשארוה .
9. שתא יחוא ישנשתע חותא שותא, םהא הז יסורא יסומף

וא א. יסורא יסאור ללכו יסמוף ? .

ב. יסאור ללכו .

ג. םג יסאור יסמוף םוג יסאור ללכו .
10 . במה לנחוק יבר ייחא ברו רפאק ילנען יסרוא לח לע יסרוא

בזר א. לכשא םאה ילהמק יבסאור ? ללכו ינש ייםסאוהר ילםח .

ב. םאה יבסאור יסמוף ינש ייסםאהור ליםח .

ג. םהא יבנש ייסםאור ליםשח בבת חאת ינש ייסםהאור

ילםח .

1. א. טנהק כנשתן לבנשהע, לה לבהע ימת טג, יהא "יוא אף יכצרה בנזות ילהמתן . 'ג יםחודש ילפ לשומא ?

ב. םג יכנשמאה .

ג. םג ייבנתגרה .

2. א. שהא כשתדע לבשהע ישהא צורהת צורתה לכהו לא ילנמדת במורותע יםה לבוהע לא ומת נשא לבהע, שאה ימת חארת ורמת . לה יילבםהת)גרמא "י(ורש ?

ב. כשתדע ישהא צותהר לא במוותרע, יואן יםחששו לבשהע נשא חאתר .

ג. כשתדע ישהא לא במותרע, יואן יםחששו צשתהר במותרע או לבשהע נשא חאתר .

3. ספק בן 'ט למת ספק בן 'ז ילבם, לוא יכסםנ יאן סהפק יורש ללא יראה ?

א. ינכס המת ידח םע יבםה .

ב. ינכס יבםה ידח םע יבנ יבםה .

ג. ינכס בסהא ידח םע יבםה .
4. ספק בן 'ט לתמ ספק בן 'ז ילבם, לבוא יכםסנ ילחווק ?

א. יכנס תמה ידח םע יםבה .

ב. ינכס יבםה ידח םע בסהא .

ג. ישת בתשוותה כננוות .

רשות - ימ בשאדה לו רדך שודה לצא חאד ישומפק לכמ ירוחוות ווהא כרמ שודה לבראהע,

םהא הוא ילכו לבותע כהורממ את כסהף ילבשק לע הדרך ?

א. ילכו, יכון שהוא ילבק כסף לע רעקק ינשאה לשו .

ב. לא ילכו, יפנמ שהוא טוען לשא כמר את הדרך .

ג. ילחווק .

ש

ב ת פסח ~ יבמות "לד דע 'מ ~ מ בחן 'מס 119

כהמרתע ילטונהפת נפתחת לבכ בשוע, יםומ ש ייש דע יםו ישנ יללבה.

ליםשרו יישותע בחהמן, ליפםטר ינספםו לנדווותק פצההה

ינתן לשומע בוק לטפוה:ן 7726603899- .

ינתן לשותע בהחמן םג בדותמע יםנדר לספו - בופותק סנופות - ""לדתע - יילומ יםטספ.

"ככמו ינתן ללבק לשתווע בחהמן יילבמ בפאון בועק,

"יע יםרשו בכבותת: li0269228257@commaag. .

לגההרה שובהע

לע - 5

0

0 ₪

להגרה פנסות

לע מודר לדתע חכמה:

שובר "סע 200 ₪

ליבחהר:

בחמן ישבוע – בדף ייוהמ

1. יבזהא ופאן ילבר ישהוע טהוהע בבדר צוהמ טפור ?

א. רק םא שהע צמהו .
ב. אף לבא שהע צמוה לבבדו נשמוז לבוה .

ג. אף לבא שהע צמוה םא נזמו לבהו, ישו יםאומר אף םא

יאן נמוז לבוה .

2. א. ילנען שתא מה יבתא כהן נסוא ננסשאה, לספות סואהר לכנהוה ללבהע ? .

ב. שאת ילשאר ננסשאה סאורה לנשאה לכהן .

ג. ישת בתשתהוו כננתוו .
3. לחוהץ ילבומת צנומתא בורמתע, םהא והא סורא

יבבווהרתק ?

א. םא לדהו לש ייאמק תמור, םאו ילפהה סאור .

ב. םא לדוה לש יימאק מותר, םוא ילפהה ילבר ינוחן

סאור לישור לישק מותר .

ג. לכב פאון סאור בנדמרן .

4. נשהוא ינמתק יברחו, מה ינדו ?
א. "לצר ייצוא לוא ייחזר ילומתע, לבנורן יימתן ללבמוע

דע יישגע הזמן .

ב. "לרמ ייצאו לאו ייחזר ליתומע, לבנורן ייצאו בטג

ייכושגע נמוז יכנסו .

ג. "לרמ ייצאו בטג ייוחרז ייכשגע המזן, לבנורן יימתן

ליב טג .

5. כסהונ ילבומת צונמתא בומרתע ילודה ספק בן 'ט לשוראן

ספק א. בן ייצוא 'ז ייבוח לרחואן, םשא מה ילתו ידן . כסהונ ?

ב. ייצאו ייבוח טאחת .

ג. יייםק פטוור מן בהרקן .

6. השא יהשרש יכסנ יבת יבהא לחרא ינששתא, יוהא כהרמ

םותא, א. מה לבהע ידן יצמוא יכםסהנ ידמ ? לתהוחוק .

ב. יכהמרה ילמוהע .
ג. לחתמוק יבת ישאמ יבתו ללה .
7. א. ילבג םשא המ יש ישגהר ילחוק סואר יבן יבהמ ילהחזהר ייבשנתהמ . לשהא ילרגה ?

ב. כבשתותה לע ינכס לבהע שהראון .

ג. םשא בא לשגרה יצרך םג ללחוץ לה .

8. א. מה םודק ליצחה למה . ללכהה, יבםו וא ילצחה ?

ב. יםבו .

ג. למחותק .

9. א. כמה לחוהץ ילםנטו יפסדמ לוהחץ את וא ישרוהה, ייבםהמ יבכסנ ייםבבומ המת ? למחותק םא

לנטו לכה או כשאר יםאחה .
ב. לוהחץ לנטו כשאר יםהאח, ייםבבומ למותחק םא

לנטו לכה וא כשרא יםחהא .
ג. לחהוץ לנטו כשאר יםאחה, ייבםוהמ לנטו את לכ

יושההר .

10 . א. םהא רוגז לסנמהק . גרזו יסרוא ישנות לבצחוה וא לא ?

ב. לא גזרו .
ג. ספהק לא נפטש .

1. א. גר כן. יוגורת ישנשוא, םהא ייכצםר ילהתמן 'ג יםחודש ?

ב. לא .

ג. ילפ םטהע לש בנחהה לא יצרך .

המ ללכנ ללכהה 'בג יםהחודש לש ההתנהמ להנשמא בשהא שתמ לבהע ?

א. יםו יהמתה לבא לא יםו ייסהארון .

ב. יםו ייסהארון יםוו יהמתה .

ג. לא יםו ייסהארון לוא יםו יתהמה .

2. א. מ דוואק יזהא ילטבה ילבטה לםש ילמוהע יותגר ילגרות . ?

ב. םג ילטבה לש נדה או לבע ירק ילמוהע .

ג. םג ילטבה סםת כשרה .

3. א. כהמ דחא יילתדמ . יכםחמ יםודמע לע הגר בזמן ילבטהה ?

ב. יםנש .

ג. לשש .

שרות - םהא גר וא זרממ יכםשר לדון ?

א. יכםשר .
ב. ממזר לפסו וגר כשר .
ג. ממזר כשר, וגר כשר לדון רק גר חאר .
שבת א

יחר מות ~ יבמות "מא דע "זמ ~ מ בחן 'מס 210

כהרתמע ילטהפונת נפתחת לבכ בשוע, יםומ ש ייש דע יםו ישנ יללבה.

ילםשור ייושתע במחהן, ילםפטר יםנספו לנדווותק פצההה

ינתן לשומע בוק לטהפו:ן 77266038-99 .

ינתן לותשע בהחמן םג בותמדע יםנדר לספו - בופותק סנופות - ""לתדע - יילומ יסםטפ.

"ככמו ינתן ללבק לשוותע במחהן יילבמ בפאון בועק,

"יע יםשרו בכבתות: li2222076985@mmcoaag. .

לההגהר שבוהע

לע - 5

0

0 ₪

להגהר נופסת

לע מדור לתדע חכמה:

שובר "סע 200 ₪

ליבחרה:

בחמן ישבוע – בדף יה יומ

1. וחתא לצווחת לשנפה ילנופ ילבםו, מה ינדה י)בומת

"(מא ?

א. פטורה יבםמו ליצחוה .

ב. לצחות לוא ייבמתמת .

ג. ילכוה םג לייבםהת .
2. א. םהא מותר ותרמ . ללחוץ בותך 'ג יםחושד ילתתמ לבהע ?

ב. סאור .

ג. ילבר ינוחן ילוחץ ילושר ילשק לא ילוחץ .

3. השא שתמ לבהע יוודא ינהא בורתמע םהא יהא יכצהר

ילהתמן 'ג יםשחוד ?

א. ינאה יכצהר .

ב. יכצרה .

ג. לתמחוק .

4. א. ילבג המ םשא סוהרא סהאור ידנה תמ כנשוהא יהא ? בגוה כבתוה םא כבר כבת לה .

ב. שמותר ללבהע כההן לטמהא לה םא יהא מתה .

ג. םשא יאה מתה אהו ישור אותה .

5. א. שהמדק ליבר יייבח יבאעק ילואן יאן םהא יצרך יצרך לבנורן לתת יצרך לה . טג ?

ב. לליכו למאע יצרך .

ג. יללכו למאע יאן יצרך .

6. ילבר ישהוע בשסור ישאן זרממ לאא יייבחמ יתותמ בת

ידן, א. םהא לא ינשתע . ונהז, םוהא להוד םגופ לכהונה ?

ב. כן.

ג. ינשתע נוזה, לבא יאן לדוה םפוג לכנוהה .

7. א. םהא לא ישך . יספתת ייושדקן "לכםוע בודע בבת ילשרא ?

ב. כן.

ג. "כםוע לא בדוע כן .

8. יבזהא ופאן הונהק בדע יכנרמ לא ילומע יכשהנר ייםדק

ילבוטו א. לםש יבנכר בן כשמר יחורן בדע ? לשו לילשאר .

ב. יכבנר כהמור צמוע .

ג. ישת בשתוותה כננוות .
9. "למד ישאן רג לבא ילמה ילבטוה, םהא רמות ללבטו

יללבה א. וא סאור בבשת . ?

ב. תמור .

ג. יללבה סואר בבושת מותר .
10 . ימ שרמא שוהא יינגרת יבנו ילבן צומע, םהא והא נמאן

ללספו א. תא כן. יבנו ?

ב. לא .
ד. לחתמוק .

1. 2. יזהא רק גר גר ייבח צדק לבשות . בבשת "י)(שר ?

א. ילפאו גר בשתו .

ב. גר בשתו תמור לו לבשתו לבא ינאו ייבח בכך .

3. א. שהע יתן טג ממרא ללבתע יבבמה המאמר חאת יייםוק לבוע תא את ינשהה ינהשה, . מה ינדו ?

ב. יתן טג ילשתהן ילחווץ לחתא .

ג. ישתהן יכצותר טג ילצוחה .

4. א. םהא ינוא רממא ילומע יבבהמ יידותמארא ילומע םשומ יידורתמאא, ישאן ודומע יידושקן)גרמא יםפסתו בשתא "י(שור חא ? .

ב. ילמוע, יכון ששתא חא ישאן לה יםבנ מותתר ילםבו .

ג. למחותק .

5. א. םהא ילמוע טג . כבשנת ילבהמ וא לסרוהא וא לםסת שהא ילומע לשגר בו יחרא יישהנואן ?

ב. בסארוה יבבומה ילמוע בםסות אשה ינאו ילמוע .

ג. בסארוה ילמוע בםסת שאה ינאו ילמוע יבבומה פסק .

ורשת - םא סנוהוא יכםנר להשחוותת לבההמ לבוהדע רהז, המ ינוד ?

א. מותר לו לשתחוותה .
ב. סורא לו לשתחוותה םוא שתחווהה ייבח ימתה .

ג. סורא לו לשתחוותה, םנמא םא שתחווהה ינוא ייבח ימתה .

פשתר
ק ישםוד

~ יבמות "מ

ח דע "נ ד ~ מ בחן 'סמ 121

כהמרתע ילטונהפת נפתחת לבכ בשוע, יםומ ש ייש דע יםו ישנ יללבה.

ליםשרו יישתוע בחהמן, ליפטםר ינספםו לנתדוווק פצההה

ינתן לשומע בוק לטהפו:ן 7726603899- .

ינתן לשותע בחהמן םג במדותע יםנדר לספו - בפוותק סנפוות - ""לדתע - יילמו יסםטפ.

"ככמו ינתן ללבק לשתווע בחהמן יילבמ בפאון בועק,

"יע יםשור בכבותת: li2222076985@mmcoaag. .

לגההרה שבוהע

לע - 5

0

0 ₪

לגהרה נפוסת

לע מודר לדתע חכמה:

שובר "סע 200 ₪

ליבחרה:

חמבן ישבוע – בדף ייומה

1. נהוהק בדע, םהא הוא יצרך ללבק לוע צמוות ילבבטת

שחורר ?

א. לבוחק ילשמאר יאן יצרך, לבווחק יכנמר למחותק .

ב. לבוחק יכנמר יצרך, לבווחק ילשמאר לתמחוק .

ג. לתחמוק יבן לבחוק יכנמר יבן לבחוק ילשאמר .

2. א. יזהא יייבח יסורא יש ילואן ילשא . שומרת יבם לש יבוא ?

ב. יייבח יכתתרו .

ג. יייבח יתתמו יבת ידן .

3. בהא לע הנדה, םהא להוד זממר ?

א. כן.

ב. לא .
ג. לתחמוק .

4. א. המ םשא יבהורא נתן יבבדר טג ברן ילשת יללגמא יםנשה "יאן לש טג האח חרא מתה, "טג ינוא ? סואר

בבתרווק ינשה .

ב. םשא ינש יםאח ננתו טג ליבמה אחת, יאן ינשה סאור

יבברוותהק .
ג. ישת בשתוותה כננוות .

5. א. םהא כן. לברן יללגמא יש גט רחא רממא ?

ב. לא .
ג. לתמחוק .

6. א. יתמ יש 'בב רממא יבתמו חרא יבםו רממא אחד לבן . יזעא ?

ב. 'בב ייבמן יבומה אחת .

ג. ישת בשהתוות נכנוות .
7. דומע יש צד לבר יחננה שטג לוממרא לוא ילזתוק ינוא

ילומע א. ? יפנמ שממהאר לח לע יהזהק יווה כמשגר יצח שאה .

ב. יפנמ שהמאמר נפדר ימהזהק, יכוון ישהזהק לא פהעק

לא ינמה .

ג. יפנמ טשג ינוא ילמוע יבבמה לאא לאחר יםבו .

8. א. םהא כן. לכ נסוא נוהק יבבמתו ?

ב. םא יאה נסאוה נוהק םוא ואה נסאו לא .

ג. םא נסוואה לע יבהאה לא נהק .

9. א. םהא נוהק יבהא . לשא ככרדה נוהק יבבמה ?

ב. ינוא נוהק .

ג. נוהק רק ללפסוה לע שאר יואח .

10 . א. יהזא ותאח והרע יבוא סוהרא . רק בבוהרק מן בהא לוא מן םהא ?

ב. תאחוו .

ד. דדותו .